

Datum
30 juni 2015

Protokoll fört vid möte i övervakningskommittén för **landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens, programperioden 2014-2020.**

Sekretariatet för den gemensamma övervakningskommittén.

Tid: Onsdagen den 3 juni 2015 kl. 13.00 – 16.47

Plats: Alandica Kultur och Kongress, Strandgatan 33, 22 100 Mariehamn
Konferensrum Ramsö

Närvarande:

Linnéa Johansson, ordförande, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering
(föredragande §§ 1-4, 6, 9-11)

Henry Lindström, Ålands Producentförbund r.f.

Bo-Erik Sandell, Pro Agria Ålands Hushållningssällskap r.f.

Lena Nyman-Wiklund, Högskolan på Åland

Henrik Lagerberg, FFC:s lokalorganisation på Åland

Mikael Holm, Ålands handikappförbund r.f.

Dan Andersson, Ålands Näringsliv r.f.

Soile Wartainen, Ålands Natur och Miljö r.f.

Anders Kulves, Ålands ombudsmannamyndighet

Mårten Fröjdö, Företagarna på Åland r.f. (närvarande §§ 1-7)

Marika Mattfolk, Företagarna på Åland r.f. (närvarande §§ 7 -11)

Elisabeth Storfors, utbildnings- och kulturavdelningen, Ålands landskapsregering
(närvarande §§ 1-7)

Bodil Karlsson, finansavdelningen, Ålands landskapsregering

Anna-Lena Sjöberg, enheten för europarätt och externa frågor, Ålands
landskapsregering

Mona Kårebring-Olsson, miljöbyrån, Ålands landskapsregering (närvarande §§ 1-7)

Föredragande:

Susanne Strand, programansvarig Eruf/ESF, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering (§§ 7,8)

Sölve Högman, programansvarig Ejflu, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering (§§ 5,7,8)

Tomas Fellman, ESF-ansvarig, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering
(§ 6)

Övriga närvarande:

Mr. Laurent Sens, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika
möjligheter (DG EMPL), Europeiska kommissionen

Ms. Sanni Sarelmaa, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika
möjligheter (DG EMPL), Europeiska kommissionen

Mr. Pekka Jounila, Generaldirektoratet för regionalpolitik (DG REGIO),
Europeiska kommissionen

Ms. Tiina Hartman, Generaldirektoratet för jordbruk (DG AGRI)

Linda Eriksson, ESF-handläggare, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering
Leif Franzell, finansieringshandläggare, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering

Marika Mattfolk, Företagarna på Åland r.f. (närvarande §§ 8-11)

Christel Lindholm, koordinator, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering

1 § Mötets öppnande.

Ordförande Linnéa Johansson hälsade kommitténs medlemmar och speciellt Mikael Holm som ny ordinarie medlem för Ålands handikappförbund r.f., kommissionens representanter samt alla övriga närvarande välkomna (bilaga 1). Ordförande konstaterade därefter ledamöternas och de övriga deltagarnas närvaro. Mötet konstaterades sammankallat på behörigt sätt och därmed beslutfört och öppnat.

2 § Godkännande av dagordningen.

Beslut: Dagordningen för mötet godkändes.

3 § Ärenden för kännedom.

Konstaterades att det inte kommit sekretariatet till kännedom några informationsärenden.

4 § Arbetsordning.

I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 47 ska varje övervakningskommitté utarbeta och anta sin egen arbetsordning i enlighet med den berörda medlemsstatens institutionella, rättsliga och finansiella ramar.

I övervakningskommitténs sammansättning har Ålands handikappförbund r.f. införts i arbetsordningen.

Beslut: Arbetsordningen godkändes (bilaga 2).

5 § Kommunikationsstrategi för landsbygdsutvecklingsprogrammet (Ejflu).

I enlighet med Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014 artikel 13 och bilaga III ska förvaltningsmyndigheten lägga fram en informations- och kommunikationsstrategi samt alla ändringar av denna till övervakningskommittén för kännedom. Strategin ska lämnas in senast sex månader efter antagandet av landsbygdsprogrammet. Förvaltningsmyndigheten ska underrätta övervakningskommittén minst en gång per år om vilka framsteg som gjorts i genomförandet av informations- och kommunikationsstrategin och om sin analys av resultaten samt om planerad information och kommunikation under det följande året.

Sölve Högman presenterade förslaget till kommunikationsstrategi i enlighet med bilaga 3.

I den efterföljande diskussionen lyftes fram betydelsen av rörliga bilder och tillgänglighet i form av talsyntes, punktskrift etc.

Ordförande informerade om att den nya hemsidan som skall lanseras kommer att beakta tillgänglighetsperspektivet.

Kommissionens representant Tiina Hartman efterlyste ett tydliggörande av personalresurser för att genomföra strategin och en beskrivning på vilket sätt åtgärderna kommer att evalueras.

Beslut: Kommunikationsstrategin godkändes med tillägget att komplettera med information om resursallokering för kommunikationsåtgärderna och att kommunikationsinsatserna utvärderas externt inom ramen för en löpande utvärdering (bilaga 4).

6 § **Innovationsstrategi (Eruf), förhandsbedömning för stöd till finansieringsinstrument (Eruf) och utbildningspolitiskt program (ESF).**

För erhållande av programfinansiering har kommissionen uppställt ett antal förhandsvillkor som bör uppfyllas. Kommissionen får när den antar ett program besluta att helt eller delvis hålla inne mellanliggande betalningar i väntan på att de åtgärder som utlovats i programmet senast den 31 december 2016 är uppfyllda och lämna in en rapport om uppfyllandet av dessa senast i den årliga genomföranderapporten 2017.

Inom ramen för programmet med finansiering från regionala utvecklingsfonden (Eruf) kommer ett nytt finansieringsinstrument (offentligt riskkapital) för Åland att introduceras. Stöd till finansieringsinstrument ska grunda sig på en förhandsbedömning där man fastställt belägg för marknadsmisslyckanden eller icke-optimala investeringssituationer samt den beräknade nivån och omfattningen av de offentliga investeringsbehoven, inbegripet typer av finansieringsinstrument som ska stödjas.

Förhandsbedömningen ska lämnas in till övervakningskommittén i informationssyfte i enlighet med de fondspecifika bestämmelserna¹ (bilaga 5).

I enlighet med handlingsplanen i det godkända operativprogrammet har landskapsregeringen utlovat en färdig innovationsstrategi (utskickad med föredragningslistan) och ett utbildningspolitiskt program (utskickad med föredragningslistan) senast den 30 juni 2015.

På mötet presenterade ordförande innovationsstrategin, och en förhandsbedömning för offentligt riskkapital (bilaga 6).

Henrik Lagerberg anförde innovation som viktigt och noterade att det finns många aspekter på kreativitet och som förutsätter tänkande utanför den traditionella boxen.

Kommissionens representant Pekka Jounila tackade för de utkast de fått ta del av under processen och givits möjlighet att lämna rekommendationer. Han påminde om en referens till budgeten för genomförandet av strategin, vilket är ett krav i

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 37.

förordningen och som ännu saknas. Han efterlyste även en beskrivning av den fortsatta processen i strategin för att involvera företagen och hur detta framtida arbete organiseras. Han rekommenderade att Åland nyttjar den plattform som finns för smart specialisering i egenskap av ett åländskt medlemskap vilket erbjuder en utvärdering av strategin av övriga medlemsländer. Han betonade slutligen betydelsen av det sista datumet (30.6) för inlämnande av strategin till DG EMPLOY.

Mona Kårebring-Olsson efterhörde när det är möjligt att ansöka om finansiering från programmet. Ordförande informerade att en ansökningsomgång är öppnad fram till den 12 juni vilket omfattar förutom projektfinansiering (direkt stöd) även utseende av en förvaltare till det nya finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital. När det gäller specifikt det senare dröjer det dock till hösten innan det är möjligt att tillföra ägarkapital till enskilda företag.

Mårten Fröjdö ansåg det vara mycket bra med en innovationsstrategi och att den följs upp. Han var likväl kritisk till det nya finansieringsinstrumentet i programmet som enligt honom inte beaktar småskaligheten på Åland i tillräcklig omfattning. Med hänvisning till storleken på finansiering i motsvarande instrument i våra grannländer var han rädd för att den revolverande effekten uteblir. Han ifrågasatte även möjligheten att kunna administrera instrumentet med 2,5 % av fondens medel och att kunna trygga en tillräcklig kompetensförsörjning. Han efterlyste en noggrann uppföljning av implementeringen av instrumentet och ansåg det vara nödvändigt med en plan B.

Ordförande konstaterade att de synpunkter som framfördes var relevanta och viktiga men att småskaligheten har diskuterats i förhållande till Åland småskaliga ekonomi och att förslaget är genomtänkt. Hon ansåg det inte vara meningsfullt att låta sig skrämmas av Ålands litenhet. Det är ännu för tidigt att säga något om utgången.

M. Fröjdö ifrågasatte även avsaknaden av direkta företagsstöd i programmet.

Ordförande informerade att målgruppen för programmet är SMF företag men att programfinansiering riktas till organisationer som arbetar för de enskilda företagens utveckling. Dessutom finns inom landskapet övriga direkta företagsstöd som kan finansieras med nationell finansiering.

D. Andersson ansåg konceptet med ett nytt finansieringsinstrument intressant men betonade även han betydelsen av en uppföljning redan tidigt i processen med en beredskap till plan B.

Kommissionens representant Pekka Jounila informerade att kommissionen välkomnar initiativet med ett nytt finansieringsinstrument som är en mer effektiv investeringsform. Programmet är relativt litet men utan finansieringsinstrumentet skulle det inte finnas kapital överhuvudtaget som revolverar. Det är samtidigt en förberedelse för kommande programperioder d.v.s. betydelsen av finansieringsinstrumentet kommer att växa i nästa period. Han betonade dock betydelsen av övervakning av genomförandet.

Tomas Fellman presenterade därefter det utbildningspolitiska programmet (bilaga 7); en strategi för livslångt lärande samt en strategisk ram för att förbättra kvaliteten, effektiviteten och studieresultaten i systemen för yrkesutbildning inom ramen för artikel 165 i EUF-fördraget.

Elisabeth Storfors som arbetat med det utbildningspolitiska programmet informerade att arbetet lagts upp utifrån olika utvecklingsområden. Hon nämnde jämlikhet som skall genomsyras i alla led från grundskolan till gymnasialstadet, olika behov och resurstilldelning inom organisationen för att öka samverkan i synnerhet för individer med olika behov, antagningsprocesser till gymnasialutbildningar, anpassade läroplaner och tillgång till arbetsplatser etc.

Henrik Lagerberg undrade om programmet även inkluderar system för omskolning.

E. Storfors informerade att det finns ett utvecklat valideringssystem färdigt att förverkliga, att lagstiftning om vuxenstudiestöd pågår och att det i lagtinget diskuteras sysselsättningsfrämjande lagstiftning.

Laurent Sens påminde om deadline för inlämnande av programmet senast den 30.6.2015. Det kan göras efter att de sista kommentarerna beaktas från kommissionen genom SFC. Han tackade för de ändringar som redan gjorts med beaktande av tidigare lämnade kommentarer. Han efterlyste dock ännu statistik över förskoleundervisningen på Åland för barn i åldern 4-5 år (early child education).

E. Storfors upplyste att förundervisningen på Åland är inkluderad i barnomsorgen och därför inte finns med i utbildningssystemet till skillnad från Finland och av den anledningen inte ingick i det utbildningspolitiska programmet.

Beslut: Informationen antecknades för kännedom. Beslöts samtidigt bilägga den kompletterade innovationsstrategin (bilaga 8a-f) och det kompletterade utbildningspolitiska programmet (bilaga 9a-c) till protokollet.

7 §

Programgenomförande status (Eruf/ESF och Ejflu).

Strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens godkändes av Europeiska kommissionen den 17 december 2014. Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 godkändes den 13 februari 2015.

På mötet presenterade Sölve Högman och Susanne Strand förvaltningsmyndighetens status för genomförandet av de olika programdelarna inom strukturfondsprogrammet respektive landsbygdsutvecklingsprogrammet enligt bilaga 10 och 11.

Henrik Lagerberg undrade om det redan finns ett regelverk gällande de utgifter vilka kan stödjas ur programmet. Susanne Strand informerade att ett sådant beslut har fattats av Ålands landskapsregering som täcker alla tre fonder.

Mårten Fröjdö ifrågasatte förvaltningens tillämpning av rättelseyrkandet på ett enhetligt sätt i första instans innan besvärsinstrumentet till Högsta förvaltningsdomstolen aktualiseras. Ordförande anförde att rättelseyrkandet i första steget regleras i förvaltningslagen och att det är eftersträvaransvärt att få detsamma in i all substanslagstiftningen. I dagsläget anpassas denna lagstiftning successivt.

Mr Laurent Sens påminde om tidtabellen (senast ett år efter att operativprogrammet godkänts) för en utvärderingsplan för strukturfondsprogrammet

(Eruf/ESF). Han rekommenderade att ett förslag lämnas in i god till evalueringsenheten på kommissionen.

För att kunna lämna in en ansökan om mellanliggande betalning till kommissionen inom utsatt tidsfrist 31 juli informerade han att relevanta myndigheter för genomförandet av programmet bör vara utsedda. Utnämningen av myndigheter sker i steg 1 och ansökan om utbetalning av fondmedel i följande steg. I den händelse utnämningen sker senare än den 31 juli 2015 görs två mellanliggande ansökningar om mellanliggande betalning omedelbart därefter.

Mårten Fröjdö ansåg att tiden för inlämnande av en e-ansökan (Eruf/ESF) är för kort och föreslog att densamma förlängs med en vecka.

Beslut: Informationen antecknas för kännedom.

8 § **Programändring 1 Ålands landsbygdsutvecklingsprogram (Ejflu).**

Förvaltningsmyndigheten har förberett ett förslag till ändring av programmet i enlighet med bilaga 12.

Förslaget omfattar ett förslag

- till teknisk korrigerings av kontextindikatorn befolkning (28 666) rörande åtgärden M19 Stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling,
- att stryka den övre gränsen om 400.000 euro (standardvärde av bruttoproduktionen) för att erhålla investeringsstöd inom M04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd Stöd till investeringar i fysiska tillgångar i jordbruksföretag,
- att godkänna inköp av begagnad utrustning inom åtgärd M04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter,
- att den övre gränsen för standardvärde av bruttoproduktionen för att erhålla startstöd höjs från 400.000 euro till 800.000 euro inom åtgärd M06 Jordbruks- och affärsutveckling, delåtgärd Nyetableringsstöd för unga jordbrukare,
- till mindre ändringar i åtgärden M10 Miljö- och klimatvänligt jordbruk (insatserna 06 Alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdsodling, 07 Odling av markförbättrande växter och 14 Uppfödning av ursprungsraser),
- till komplettering av villkoren för stödberättigande under åtgärden M11 Ekologiskt jordbruk,
- till strykning av ett avsnitt i den allmänna beskrivningen av åtgärden M13 Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar med syfte att öka flexibiliteten vid implementeringen,
- till teknisk korrigerings (skrivfel) i gödslingstabeller som reglerar M10 Miljö och klimatvänligt jordbruk,
- till strykning av ytterligare kompletterande nationell finansiering om 700.000 euro avseende lantbruksinvesteringar.

Sölve Högman presenterade programändringsförslaget i enlighet med bilaga 13 och Susanne Strand i enlighet med bilaga 14.

Förslaget diskuterades och det framfördes önskemål om att höja den övre gränsen för standardvärde av bruttoproduktionen för att erhålla startstöd från 800.000 euro till 2.000.000 euro med hänvisning till att omsättning och lönsamhet inte alltid följs åt.

Kommissionens representant Tiina Hartman informerade att förvaltningsmyndighetens uppfattning att den tekniska korrigeringen av kontextindikatorn befolkning är mer problematisk eftersom den samtidigt utgör ett målvärde för genomförandet av Leader-åtgärden. Från beredningen på kommissionen finns ändå en ambition att föreslå korrigeringen som en teknisk ändring.

Hon efterlyste samarbete kring programändringen och önskade att man inte har för bråttom. S. Högman informerade att det för närvarande inte finns något som kräver omedelbara åtgärder.

Kommissionens representant Tiina Hartman ansåg att förslaget vinner på att invänta mera information från Landsbygdsverket om de riktlinjer som finns kring begagnad utrustning i det fastländska programmet 2007-2013.

Beslut: Besluts att presenterat förslag till programändring godkänns i enlighet med bilaga 12 med tillägget att höja den övre gränsen för standardvärde av bruttoproduktion (startstöd) till 2.000.000 euro.

9 § Övriga ärenden.

Konstaterades att det inte fanns övriga ärenden.

10 § Nästa möte.

Föreslås att nästa möte hålls torsdagen den 12 november 2015.

11 § Mötets avslutande.

Ordförande tackade övervakningskommitténs medlemmar, tjänstemän och kommissionens representanter för mötet och avslutade detsamma kl. 16.47.

Ordförande
Linnéa Johansson

Sekreterare
Christel Lindholm

Europeiska Gemenskapen

Enligt sändlista Bilaga 1

Hänvisning
Initiativ

Kontaktperson
Christel Lindholm

Ärende
TILLSÄTTANDE AV ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉ FÖR ÅLANDS EU-PROGRAM 2014-2020

Landskapsregeringen har den 23 april 2015 beslutat utse ytterligare följande personer till medlem respektive ersättare i en gemensam övervakningskommitté¹ för **landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens för programperioden 2014-2020** för perioden 23.4.2015 till som längst 30.6.2024 eller fram till dess att det har tillsatts en ny övervakningskommitté för nästa programperiod och för avslutande av programperioden 2014-2020:

Ålands handikappförbund r.f.
Mikael Holm, ersättare Kerstin Jansson

Näringsavdelningen upprätthåller sekretariatet för övervakningskommittén. Europeiska kommissionens tjänstemän skall på eget initiativ delta i kommitténs arbete som rådgivare.

Beslöts utse avdelningschef Linnéa Johansson, näringsavdelningen till ordförande och Europarättschef Michaela Slotte till viceordförande samt koordinatorm vid näringsavdelningens allmänna byrå till sekreterare.

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 som godkänts av Europeiska kommissionen den 13 februari 2015 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att bidra till en hållbar ekonomisk och smart utveckling på landsbygden och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Programmet skall dessutom bidra till att stärka och utveckla de redan goda natur- och miljöförhållandena samt stärka landskapets attraktivitet som samhälle. Programmets främsta prioritering är att säkerställa en tillräcklig primärproduktion och på så sätt se till att det finns livsmedel för konsumenterna och råmaterial för Ålands livsmedelsindustri. Detta bör bygga på ett konkurrenskraftigt och miljövänligt hållbart jordbruk.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 57,9 miljoner euro varav Europeiska jordbruksfondens (Ejflu) medfinansiering uppgår till 20,7 miljoner euro och övrig nationell offentlig finansiering till 37,2 miljoner euro.

Strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens som godkänts av Europeiska kommissionen den 17 december 2014 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att utveckla kunskapen och förbättra kompetensen inom arbetslivet, öka sysselsättningen, produktiviteten och innovationskapaciteten. Målet är att förnya och diversifiera det åländska näringslivet och bidra till ett välutbildat, jämställt och aktivt inkluderande samhälle. En hög sysselsättningsgrad och därmed skattekraft, konkurrenskraftiga företag och en långsiktigt hållbar tillväxt skapar grund för att behålla den åländska välfärden på en fortsatt hög nivå.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 9,6 miljoner euro varav finansieringen från Europeiska socialfonden (ESF) uppgår till 2,6 miljoner och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till 2,4 miljoner euro. Övrig nationell offentlig finansiering uppgår till 4,8 miljoner euro.

Övervakningskommitténs uppgifter för programperioden 2014-2020 regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 49. Enligt denna ska övervakningskommittén

1. sammanträda minst en gång om året och ska granska programmets genomförande och framstegen när det gäller att uppnå dess mål. Vid granskningen ska den ta hänsyn till ekonomiska uppgifter och allmänna och programspecifika indikatorer, inklusive förändringar i värdet från resultatindikatorerna och framsteg i riktning mot kvantifierade målvärden och de delmål som anges i de resultatramar som avses i artikel 21.1 och, där så behövs, resultaten av kvalitativa analyser.
2. undersöka alla frågor som påverkar programmets resultat, inklusive resultatöversynen.
3. rådfrågas och ska, om den anser att det är lämpligt, avge ett yttrande om alla ändringar av programmet som föreslås av den förvaltande myndigheten.
4. få lämna synpunkter till den förvaltande myndigheten om genomförandet och utvärderingen av programmet, inklusive åtgärder för att minska stödmottagarnas administrativa börda. Övervakningskommittén ska övervaka åtgärder som vidtas till följd av synpunkterna.

Övervakningskommittén ska, utöver de funktioner som avses i artikel 49 i förordning (EU) nr 1303/2013, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 74 försäkra sig om **landsbygdsprogrammets** prestationer och om att det genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Kommittén ska därför

- inom fyra månader från beslutet om programmets godkännande höras och lämna ett yttrande om urvalskriterierna för finansiering av insatser; dessa kriterier ska ses över på grundval av programplaneringsbehoven,
- granska den verksamhet och de utfall som hänför sig till framsteg i genomförandet av utvärderingsplanen för programmet,
- i synnerhet granska sådana åtgärder inom programmet som rör uppfyllandet av förhandsvillkor som omfattas av förvaltningsmyndighetens ansvar, och underrättas om åtgärder för uppfyllandet av förhandsvillkoren,
- delta i det nationella landsbygdsnätverket för att utbyta information om programgenomförandet, och

- granska och godkänna de årliga genomföranderapporterna innan dessa skickas in till kommissionen.

Övervakningskommittén ska för **strukturfundsprogrammet Entreprenörskap och kompetens** i enlighet med samma förordning artikel 110 i synnerhet *granska*

1.

- a) frågor som påverkar det operativa programmets resultat,
- b) framstegen när det gäller genomförandet av utvärderingsplanen och uppföljningen av resultaten av utvärderingarna,
- c) genomförandet av kommunikationsstrategin,
- d) genomförandet av större projekt,
- e) genomförandet av gemensamma handlingsplaner,
- f) åtgärder för att främja jämställdhet, lika möjligheter och icke-diskriminering, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar,
- g) åtgärder för att främja hållbar utveckling,
- h) om tillämpliga förhandsvillkor inte är uppfyllda den dag då partnerskapsöverenskommelsen och det operativa programmet lämnas in, framsteg med åtgärderna för att uppfylla de tillämpliga förhandsvillkoren,
- i) finansieringsinstrument.

2. Med avvikelse från vad som sägs i artikel 49.3 ska övervakningskommittén *granska och godkänna* följande:

- a) Den metod och de kriterier som används för att välja ut insatser.
- b) Årsrapporter och slutrapporter om genomförandet.
- c) Utvärderingsplanen för det operativa programmet och eventuella ändringar av planen, inbegripet där någon av dem ingår i en gemensam utvärderingsplan enligt artikel 114.1.
- d) Kommunikationsstrategin för det operativa programmet och eventuella ändringar av strategin.
- e) Eventuella förslag till ändringar av det operativa programmet från den förvaltande myndigheten

Mötesarvoden och reseersättningar utgår i enlighet med landskapsregeringens beslut om kommittéarvoden.

Avdelningschef

Linnéa Johansson

Koordinator

Christel Lindholm

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 47

1. Inom tre månader från dagen för anmälan till medlemsstaten av kommissionens beslut att anta ett program, ska medlemsstaten inrätta en kommitté i enlighet med sina institutionella, rättsliga och finansiella ramar för att övervaka genomförandet av programmet i samförstånd med den förvaltande myndigheten (nedan kallad *övervakningskommittén*).

En medlemsstat får inrätta en enda övervakningskommitté för mer än ett program som samfinansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

2. Varje övervakningskommitté ska utarbeta och anta sin egen arbetsordning i enlighet med den berörda medlemsstatens institutionella, rättsliga och finansiella ramar

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 48

1. Medlemsstaten ska besluta om övervakningskommitténs sammansättning, under förutsättning att den består av de berörda myndigheterna i medlemsstaten, förmedlande organ samt företrädare för de parter som avses i artikel 5. Parternas företrädare ska bemyndigas att ingå i övervakningskommittén av respektive parter enligt öppna förfaranden. Varje ledamot av övervakningskommittén får vara röstberättigad.

2. Förteckningen över övervakningskommitténs medlemmar ska offentliggöras.

3. Kommissionen ska delta i övervakningskommitténs arbete i egenskap av rådgivare.

5. Övervakningskommitténs ordförande ska vara en företrädare för medlemsstaten eller den förvaltande myndigheten.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 5

För partnerskapsöverenskommelsen och varje program ska varje medlemsstat i enlighet med sin institutionella och rättsliga ram organisera ett partnerskap med behöriga regionala och lokala myndigheter. Partnerskapet ska också inbegripa följande deltagare:

a) Behöriga lokala och andra myndigheter

b) Näringslivets och arbetsmarknadens organisationer

c) Relevanta företrädare för civilsamhället, även miljöorganisationer, icke-statliga organisationer och organisationer som arbetar för social delaktighet, jämställdhet och icke-diskriminering.

Enligt principen om flernivåstyre ska medlemsstaterna låta de parter som avses i punkt 1 delta i utarbetandet av partnerskapsöverenskommelser och lägesrapporter under utformningen och genomförandet av programmen, däribland genom att delta i övervakningskommittéerna för de programmen i enlighet med artikel 48.

Sändlista:

Mikael Holm, Mästargränd 7, 22100 Mariehamn

Kerstin Jansson, V. Svartsmara 37, 22310 Pålsböle

Susanne Vinberg, Ålands handikappförbund r.f., Skarpansvägen 30, 22100 Mariehamn

BILAGA 2**ARBETSORDNING**

för övervakningskommittén för Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens, programperioden 2014-2020.

UPPRÄTTANDE OCH SAMMANSÄTTNING**1. Upprättande**

Övervakningskommittén är upprättad enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 47 för Ålands landsbygdsutvecklingsprogram med finansiering från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens, med finansiering från Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) för programperioden 2014-2020 till som längst 30.6.2024 eller fram till dess att det har tillsatts en ny övervakningskommitté för nästa programperiod och för avslutande av programperioden 2014-2020.

2. Sammansättning

Ålands landskapsregering utser ordförande från näringsavdelningen och vice ordförande samt tillsätter medlemmarna i övervakningskommittén. Om en medlem vill avsäga sig sitt uppdrag skall medlemmen meddela detta till näringsavdelningen. Ålands landskapsregering utser därefter en ny medlem. Följande organisationer är representerade i övervakningskommittén med en medlem vardera.

Organisationer

ProAgria Ålands Hushållningssällskap

Ålands Producentförbund rf

Ålands Näringsliv r.f

Företagarna på Åland rf

Ålands Natur och Miljö rf

FFC:s lokalorganisation på Åland

Ålands handikappförbund r.f.

Högskolan på Åland

Ålands ombudsmannamyndighet

Kommuner:

Ålands kommunförbund

Ålands landskapsregering:

Utbildnings- och kulturavdelningen

Social- och miljöavdelningen, miljöbyrån
Finansavdelningen
Regeringskansliet, enheten för Europarätt och externa frågor och
Näringsavdelningen

Ytterligare ledamöter kan vid behov tillsättas. Företrädare för kommissionen ska delta som rådgivare i övervakningskommitténs arbete. Tjänstemän som deltar i genomförandet av programmen får närvara vid kommitténs möten. Andra får närvara vid möten efter överenskommelse med ordföranden.

En medlem skall vid förändring av t.ex. adress- eller namnuppgifter meddela detta till övervakningskommitténs sekretariat.

VERKSAMHET

3. Uppgifter

Övervakningskommitténs uppgifter för programperioden 2014-2020 regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 49. Enligt denna ska övervakningskommittén

1. sammanträda minst en gång om året och ska granska programmets genomförande och framstegen när det gäller att uppnå dess mål. Vid granskningen ska den ta hänsyn till ekonomiska uppgifter och allmänna och programspecifika indikatorer, inklusive förändringar i värdet från resultatindikatorerna och framsteg i riktning mot kvantifierade målvärden och de delmål som anges i de resultatramar som avses i artikel 21.1 och, där så behövs, resultaten av kvalitativa analyser.
2. undersöka alla frågor som påverkar programmets resultat, inklusive resultatöversynen.
3. rådfrågas och ska, om den anser att det är lämpligt, avge ett yttrande om alla ändringar av programmet som föreslås av den förvaltande myndigheten.
4. få lämna synpunkter till den förvaltande myndigheten om genomförandet och utvärderingen av programmet, inklusive åtgärder för att minska stödmottagarnas administrativa börda. Övervakningskommittén ska övervaka åtgärder som vidtas till följd av synpunkterna.

Övervakningskommittén ska, utöver de funktioner som avses i artikel 49 i förordning (EU) nr 1303/2013, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 74 försäkra sig om **landsbygdsprogrammets** prestationer och om att det genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Kommittén ska därför

- inom fyra månader från beslutet om programmets godkännande höras och lämna ett yttrande om urvalskriterierna för finansiering av insatser; dessa kriterier ska ses över på grundval av programplaneringsbehoven,
- granska den verksamhet och de utfall som hänför sig till framsteg i genomförandet av utvärderingsplanen för programmet,

- i synnerhet granska sådana åtgärder inom programmet som rör uppfyllandet av förhandsvillkor som omfattas av förvaltningsmyndighetens ansvar, och underrättas om åtgärder för uppfyllandet av förhandsvillkoren,
- delta i det nationella landsbygdsnätverket för att utbyta information om programgenomförandet, och
- granska och godkänna de årliga genomföranderapporterna innan dessa skickas in till kommissionen.

Övervakningskommittén ska för **strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens** i enlighet med samma förordning artikel 110 i synnerhet *granska*

1.

- a) frågor som påverkar det operativa programmets resultat,
- b) framstegen när det gäller genomförandet av utvärderingsplanen och uppföljningen av resultaten av utvärderingarna,
- c) genomförandet av kommunikationsstrategin,
- d) genomförandet av större projekt,
- e) genomförandet av gemensamma handlingsplaner,
- f) åtgärder för att främja jämställdhet, lika möjligheter och icke-diskriminering, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar,
- g) åtgärder för att främja hållbar utveckling,
- h) om tillämpliga förhandsvillkor inte är uppfyllda den dag då partnerskapsöverenskommelsen och det operativa programmet lämnas in, framsteg med åtgärderna för att uppfylla de tillämpliga förhandsvillkoren,
- i) finansieringsinstrument.

2. Med avvikelse från vad som sägs i artikel 49.3 ska övervakningskommittén *granska och godkänna* följande:

- a) Den metod och de kriterier som används för att välja ut insatser.
- b) Årsrapporter och slutrapporter om genomförandet.
- c) Utvärderingsplanen för det operativa programmet och eventuella ändringar av planen, inbegripet där någon av dem ingår i en gemensam utvärderingsplan enligt artikel 114.1.
- d) Kommunikationsstrategin för det operativa programmet och eventuella ändringar av strategin.
- e) Eventuella förslag till ändringar av det operativa programmet från den förvaltande myndigheten

ARBETSFORMER

4. Möten

- Övervakningskommittén skall sammanträda minst en gång per år.
- Övervakningskommitténs ordförande och om denna är förhindrad vice ordförande tar initiativ till möten i kommittén.
- Kallelse, dagordning och möteshandlingar skickas med e-post eller på särskild begäran med post.
- Kallelse och dagordning skall vara ledamöterna och kommissionens representanter tillhanda minst 15 arbetsdagar före mötet. Övriga möteshandlingar skall vara ledamöterna och kommissionens representanter tillhanda minst tio arbetsdagar före mötet om det inte föreligger särskilda omständigheter. I kallelsen framgår mötesdatum, tidpunkt och plats.
- Vid förhinder kallar den ordinarie medlemmen sin ersättare.
- Övervakningskommittén är beslutför när minst hälften av medlemmarna är närvarande.
- Protokollet upprättas av övervakningskommitténs sekretariat och undertecknas av ordförande och sekreterare.

5. Yttranderätt

Medlemmar i övervakningskommittén, kommissionen och representanter från förvaltningsmyndigheten som arbetar med genomförandet av programmet har yttranderätt. Experter och övriga kan efter kommitténs och/eller ordförandens godkännande tillkallas för att höras som sakkunniga eller föredragande.

6. Jävsregler

Bestämmelser om jäv i enlighet med Förvaltningslagen för landskapet Åland (2008:9) ska tillämpas av övervakningskommittén. Det åligger ledamot att självmant anmäla jäv.

7. Beslutsprocess

Kommittén skall sträva efter enhälliga beslut. Om det inte är möjligt fattas beslut med enkel majoritet av rösterna. Varje medlem är berättigad till en röst. Kommitténs medlemmar har rätt att anmäla avvikande åsikt direkt efter att beslutet är fattat. Skriftliga reservationer som inkommer till sekretariatet inom fem arbetsdagar efter mötet bifogas till protokollet. Om det inte inkommer någon skriftlig invändning mot protokollet inom fem arbetsdagar efter att protokollet distribuerats kan det undertecknas och betraktas som justerat.

8. Skriftlig procedur

- Ett ärende som måste beslutas före nästa möte med övervakningskommittén kan på ordförandes initiativ föreläggas kommittén för beslut enligt skriftlig procedur.
- En skriftlig procedur kan avslutas på två sätt. Antingen är övervakningskommittén enig eller så kan övervakningskommittén överlåta till ordförande att fatta beslut i ärendet.
 - Medlemmarna skall ha femton arbetsdagar för att besvara beslutsförslaget. Förslaget har bifallits om inte någon skriftlig invändning mot tillvägagångssättet eller beslutsförslaget har inkommit inom denna tid.
 - Om det inkommer skriftliga invändningar från medlemmar inom femton arbetsdagar skall nytt förslag till beslut tas fram av övervakningskommitténs

sekretariat och beslutas av övervakningskommittén vid nästkommande möte eller genom ny skriftlig procedur.

- Medlemmar kan skriftligen återkalla sina invändningar. Övervakningskommittén anses ha fattat ett enhälligt beslut när alla skriftliga invändningar är återkallade.
- Efter det att perioden om 15 arbetsdagar har löpt ut skall sekretariatet utan dröjsmål informera övervakningskommittén huruvida förslaget har bifallits eller inte.

9. Arbetsgrupper

Övervakningskommittén kan tillsätta arbetsgrupper för uppgifter som övervakningskommittén tilldelar dem. Samtliga organisationer som är representerade i övervakningskommittén kan delta i en arbetsgrupp. Deltagare i en arbetsgrupp utses av övervakningskommittén. Övervakningskommittén kan utse externa experter att ingå i en arbetsgrupp. En arbetsgrupp har inte beslutanderätt i ärenden som rör övervakningskommitténs verksamhet.

10. Information och publicitet

Övervakningskommitténs ordförande och sekretariatet är ansvariga för informationen om kommitténs arbete och beslut, i nära samarbete med kommissionen. Förberedande dokument som lämnats in till övervakningskommittén samt protokoll är offentliga handlingar i enlighet med Landskapslag om allmänna handlingars offentlighet (1977:72).

Övervakningskommitténs sammansättning, arbetsordning, möteshandlingar samt protokoll publiceras på landskapsregeringens hemsida www.regeringen.ax .

SEKRETARIATET

11. Sekretariatets uppgifter

Näringsavdelningen svarar för sekreteraruppgifter till övervakningskommittén. Sekretariatet svarar för att i samråd med ordförande utarbeta dagordning och protokoll. Möteshandlingar och rapporter till övervakningskommittén bereds av ansvarig tjänsteman vid näringsavdelningen. Ärendena föredras i övervakningskommittén av ansvarig tjänsteman som även följer upp att kommitténs beslut genomförs.

12. Kontaktuppgifter till övervakningskommittén

Korrespondens beträffande övervakningskommitténs arbete adresseras till sekretariatet på följande adress:

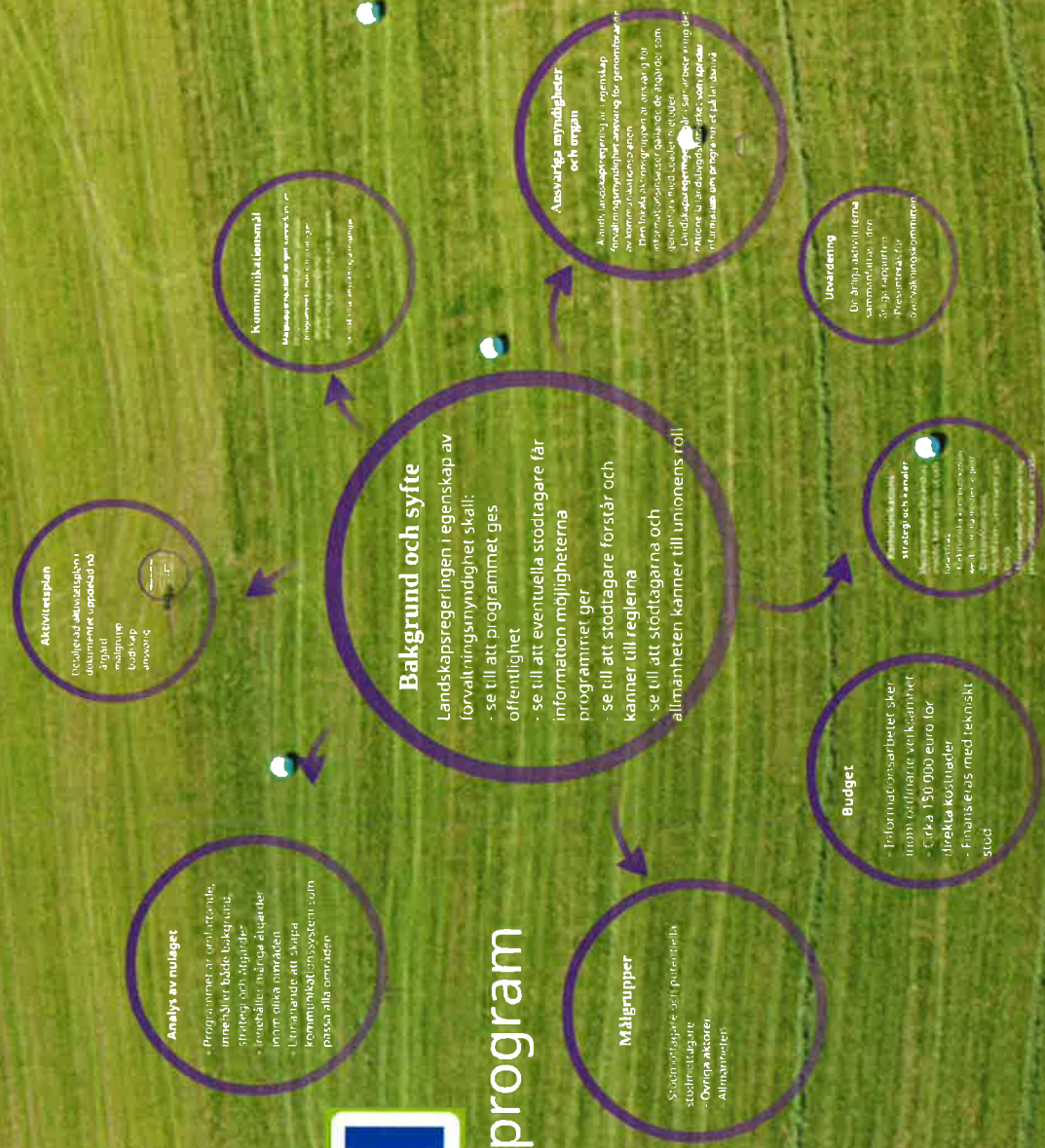
Näringsavdelningen
PB 1060
AX-22111 MARIEHAMN

Tel. +358 18 25000
Fax. +358 18 19240
E-post: fornamn.efternamn@regeringen.ax

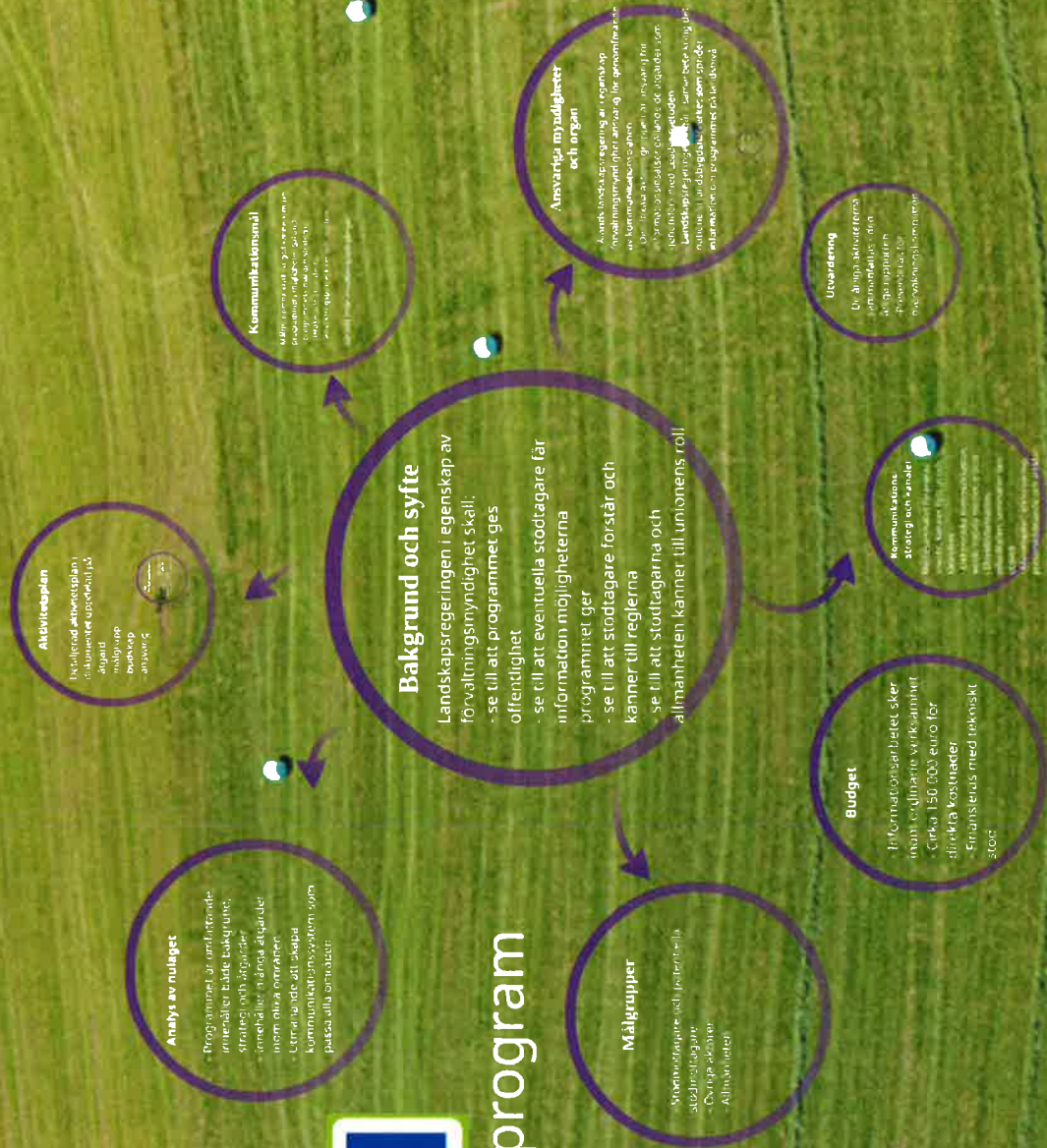
BILAGA 3

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 - Kommunikationsstrategi

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 - Kommunikations- strategi

Bakgrund och syfte

Landskapsregeringen i egenskap av förvaltningsmyndighet skall:

- se till att programmet ges offentlighet
- se till att eventuella stötagare får information om möjligheterna programmet ger
- se till att stötagare förstår och känner till reglerna
- se till att stötagarna och allmänheten känner till unionens roll

Ansvariga myndigheter och organ

- Ålands landskapsregering är i egenskap förvaltningsmyndighet ansvarig för genomförande av kommunikationsplanen
- Den lokala aktionsgruppen är ansvarig för informationsinsatser gällande de åtgärder som genomförs med Leader-metoden
- Landskapsregeringen ingår i samarbete kring det nationella landsbygdsnätverket som sprider information om programmet på landsnivå

Ansvariga myndigheter och organ

- Ålands landskapsregering är i egenskap förvaltningsmyndighet ansvarig för genomförande av kommunikationsplanen
- Den lokala aktionsgruppen är ansvarig för informationsinsatser gällande de åtgärder som genomförs med Leader-metoden
- Landskapsregeringen ingår i samarbete kring det nationella landsbygdsnätverket som sprider information om programmet på landsnivå

Prezi

Samarbetet med landsbygdsnätverket

- Förvaltningsmyndigheten träffar representanter för nätverket årligen
- Vi ges möjlighet att komma med input till verksamhetsplanen
- Målsättning om två årliga samarbetsaktiviteter

Analys av nuläget

- Programmet är omfattande, innehåller både bakgrund, strategi och åtgärder
- Innehåller många åtgärder inom olika områden
- Utmanande att skapa kommunikationssystem som passa alla områden

Målgrupper

- Stödmottagare och potentiella stödmottagare
- Övriga aktörer
- Allmänheten

Kommunikationsmål

Målgrupperna skall ha god kännedom om programmetts möjligheter gällande:

- programmetts mål och strategier
- detaljerade åtgärderna
- ansökningsprocedurer och -system

Särskilt inför ansökningsomgångar

Prezi

Kommunikations- strategi och kanaler

Mediesamhället förändras
snabbt, kanaler byts ut och
förändras

- Elektroniska kommunikation,
webb, sociala medier, e-post
- Direktinformation,
infotillfällen, seminarier och
utskick
- Massmedier; annonsering,
pressmeddelande och artiklar

Aktivitetsplan

Detaljerad aktivitetsplan i dokumentet uppdelad på:

- åtgärd
- målgrupp
- budskap
- ansvarig

Arliga informationsaktiviteter

- Kommunikationsstrategin hålls levande genom fastställande av en årlig aktivitetsplan
- Delges övervakningskommittén

Prezi

Årliga informationsaktiviteter

- Kommunikationsstrategin hålls levande genom fastställande av en årlig aktivitetsplan
- Delges övervakningskommittén

Budget

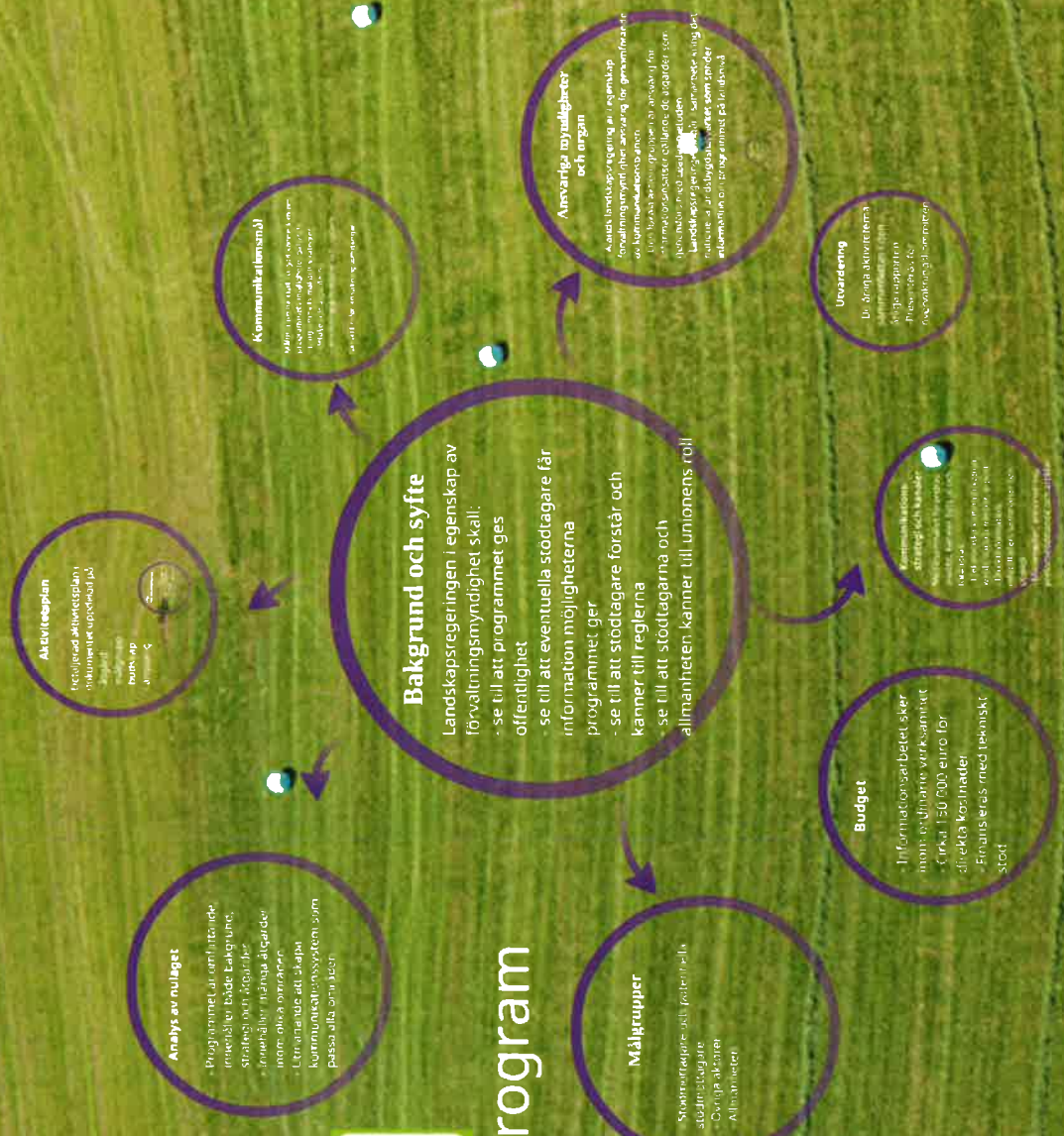
- Informationsarbetet sker inom ordinarie verksamhet
- Cirka 150 000 euro för direkta kostnader
- Finansieras med tekniskt stöd

Utvärdering

- De årliga aktiviteterna sammanfattas i den årliga rapporten
- Presenteras för övervakningskommittén

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 - Kommunikationsstrategi

KOMMUNIKATIONSSTRATEGI FÖR LANDSBYGDSUTVECKLINGSPROGRAM 2014-2020 FÖR ÅLAND

1. Bakgrund och syfte

Ålands landskapsregering fungerar som förvaltningsmyndighet för det landsbygdsutvecklingsprogram som genomförs i landskapet Åland under perioden 2014-2020. Landsbygdsutvecklingsprogrammet genomförs med stöd i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJflu).

Förvaltningsmyndigheten skall se till att programmet ges offentlighet genom att potentiella stödmottagare, branschorganisationer, organ som arbetar för främja jämställdhet mellan män och kvinnor samt berörda icke statliga organisationer, däribland miljöorganisationer, får information om de möjligheter som programmet ger och om reglerna för att få stöd via programmet, samt informerar stödmottagare om unionens bidrag och allmänheten om den roll som unionen spelar i programmet.

2. Ansvariga myndigheter och organ

Ålands landskapsregering utgör förvaltningsmyndighet för landsbygdsutvecklingsprogrammet och är huvudansvarig för genomförandet av kommunikationsplanen för programmet. Gällande de åtgärder som genomförs genom Leader-metoden ansvarar den lokala aktionsgruppen för informationsinsatserna.

Förvaltningsmyndigheten för landsbygdsprogrammet för Åland ingår i samarbetet kring landsbygdsnätverket och landsbygdsnätverket genomför informationsinsatser också för det åländska landsbygdsutvecklingsprogrammet i samarbete med Ålands landskapsregering.

3. Analys av nuläget

Landsbygdsutvecklingsprogrammet utgörs av ett omfattande dokument bestående av detaljerad strategi för den åländska landsbygden innehållande behovsanalys, behovsbeskrivningar, målsättningar samt åtgärder svarande mot de konstaterade behoven och formulerade målsättningarna. Programmet innehåller 9 åtgärder av varierande komplexitet inom fem olika prioriteringsområden. Programmets omfattning och komplexitet ställer stora krav på kommunikationssystemet som används för att fullödigt informera om innehållet och möjligheterna i programmet.

Kommunikation och informationsarbete förändras i takt med att samhällets mediestruktur utvecklas. Från att landsbygdsutvecklingsprogrammet i tidigare perioder verkat i en miljö där den formella kommunikationen genomförs utgående från tryckta och utskrivet material både gällande information om ansökningar som de formella ansökningshandlingarna verkar programmet nu i en miljö där målgrupperna förväntar sig elektronisk information, både som text-, ljud- och bildformat samt möjlighet att kommunicera och interagera elektroniskt med förvaltningsmyndigheten med snabb respons samtidigt som kraven om hög kvalitet och riktighet i informationen kvarstår.

4. Målgrupper

Programmets bredd och komplexitet innebär också en bred sammansättning av målgrupper för vilka informationen skall tillgodoses. Programmets målgrupper överensstämmer med målgrupperna inom de enskilda åtgärderna vilka enligt prioriteringsordningen är:

1. *Stödmottagare* och *potentiella stödmottagare* samt de specifika målgrupper för programmet som finns definierade under de enskilda åtgärderna i programmet.
2. *Övriga aktörer* som kan komma i fråga är exempelvis, intressebevakare, arbetsmarknadsorganisationer, näringslivsorganisationer, rådgivare, konsulter, massmedia, kommuner, länsstyrelsen, Ålands miljö- och hälsomyndighet och myndigheter som kan komma att beröras av programmet.
3. *Allmänheten*

Gruppen *stödmottagare* är de som sedan tidigare får stöd från landsbygdsutvecklingsprogrammet. *Potentiella stödmottagare* är en målgrupp som är svår att nå med information eftersom denna grupp kan bestå av personer eller företag som planerar, eller eventuellt planerar att starta upp företag eller verksamhet på landsbygden.

Övriga aktörer är en grupp som inte behöver innehålla stödmottagare, men de är en grupp som bör få tillgång till informationen bland annat för att de är viktiga samarbetspartners vad gäller spridning av informationen. Sedan kan informationen också vara viktig för deras verksamhet, om de t.ex. som bank behöver känna till finansieringsregler etc.

De övergripande och strategiska målen i landsbygdsutvecklingsprogrammet berör en bred *allmänhet* och långt fler än de vi valt att kalla stödmottagare och potentiella stödmottagare, varför det är av vikt att också en bred allmänhet nås av information om programmet. Det är också viktigt att allmänheten nås för att skapa förutsättningar för en bred allmän förankring.

5. Kommunikationsmål för respektive målgrupp och åtgärd

Förvaltningsmyndighetens mål är en god kännedom om programmets möjligheter bland programmets målgrupper. Stödmottagare och potentiella stödmottagare skall ha översiktlig kunskap om programmets mål och strategier samt detaljerad information om de för målgruppen aktuella åtgärderna eller insatsområden. Inför ansökningsomgångar skall stödmottagare och potentiella stödmottagare ha fri tillgång till uttömlig information om de stöd som är möjliga att ansökas om men också information om stödvillkor och de

administrativa processer som krävs för att ansöka samt genomföra finansierade projekt. Övriga aktörer skall snabbt kunna sätta sig in i programmets övergripande mål och strategier samt kunna tillgodogöra sig information om enskilda åtgärder som kan vara aktuella för målgruppen.

Programmet skall göras tillgängligt för allmänheten samt allmänheten skall ges möjlighet att följa programmets genomförande.

6. Kommunikationsstrategier

Dagens mediasamhälle förändras snabbt och landsbygdsutvecklingsprogrammet implementeras under en i perspektivet relativt lång period. Samhället möter hela tiden nya former och medier för att kommunicera information. Förvaltningsmyndigheten skall fungera anpassat till denna utveckling och utnyttja de befintliga mediekanalerna på ett effektivt sätt och samtidigt kunna anpassa sig till och ha förmågan att snabbt ta till sig och använda nya medieformer och kanaler som är tillämpliga och som används av de definierade målgrupperna.

Eftersom landsbygdsutvecklingsprogrammet är brett och åtgärderna är av mycket varierande art kommer också målgrupperna att skilja sig väsentligt åt vilket kommer beaktas i informationsarbetet. All information bör målgruppsanpassas, vara kontinuerlig, vid rätt tidpunkt och distribueras via de kanaler som passar för respektive målgrupp. I den mån det är möjligt bör informationen också samordnas med annan information till respektive målgrupp.

Generell information om programmet kommer att tas fram efter godkännandet av programmet. Denna information ska syfta till att ge en överblick av programmets struktur, politiska inriktning och de olika stödåtgärderna för en få en effektiv implementering av programmet.

Följande kanaler för spridande av information kan komma att användas:

- Elektronisk kommunikation, t.ex. landskapsregeringens webbplats www.regeringen.ax, elektroniska nyhetsbrev, e-post och sociala medier.
- Direktinformation genom utskick av t.ex. broschyrer, trycksaker och informationsbrev till målgrupperna samt personlig information vid t.ex. möten, seminarier, mässor och andra informationstillfällen.
- Information till massmedia genom t.ex. annonsering, pressmeddelanden och kungörelser.

Vid de olika informationsåtgärderna ska också lämpliga tekniska kännetecken i enlighet med EU:s krav gällande information om åtgärderna i programmet. Stödtagare inom programmet skall också tillses att de uppfyller förordningarnas krav om informationsinsatser kring de finansierade projekten.

7. Generell aktivitetsplan/kommunikationsmål, budskap och aktiviteter per målgrupp

Artike l	Åtgärd	Målgrupp	Budskap	Ansvarig
14.	Kunskaps- överförings- och informations- åtgärder	Arrangörer av kurstillfällen samt företagare inom livsmedels- och primär- produktionen	Mobilisering av projekt, information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier	Förvaltnings- myndigheten samt kursarrangör
15.	Jordbruks- rådgivning	Arrangörer av rådgivning samt rådgivningskunder	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier.	Förvaltnings- myndigheten samt rådgivare
15.	Miljörådgivning	Arrangörer av rådgivning samt rådgivningskunder	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier.	Förvaltnings- myndigheten samt rådgivare
17.	Investering i fysiska tillgångar inom jordbruket	Jordbrukare	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier. Information om stödansöknings- perioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	Förvaltnings- myndigheten samt rådgivnings- organisationen
17.	Investering i fysiska tillgångar inom livsmedels- förädling	Livsmedels- förädlare	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier. Information om stödansökningsperiod er samt användande av den elektroniska stödansökan.	Förvaltnings- myndigheten samt rådgivnings- organisationen
17.	Investeringar i fysiska tillgångar icke produktiva investeringar	Jordbrukare, markförvaltare, bysamhällen.	Mobilisering av projekt, information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier. Information om stödansöknings- perioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	Lokala aktions- gruppen
19.	Jordbruks och affärsutvecklingen , nyetablerings- stöd till jordbrukare	Potentiella jordbrukare under 40 år	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier. Information om	Förvaltnings- myndigheten samt rådgivnings- organisationen

			stödansökningsperioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	
20.	Grundläggande tjänster och förnyelse av samhällen	Allmänheten på Åland	Mobilisering av projekt, information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte och urvalskriterier.	Lokala aktionsgruppen
28.	Miljö- och klimatvänligt jordbruk	Jordbrukare	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte. Information om stödansökningsperioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	Förvaltningsmyndigheten samt rådgivningsorganisationen
29..	Ekologisk produktion	Jordbrukare	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte. Information om stödansökningsperioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	Förvaltningsmyndigheten samt rådgivningsorganisationen
32.	Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar	Jordbrukare	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte. Information om stödansökningsperioder samt användande av den elektroniska stödansökan.	Förvaltningsmyndigheten samt rådgivningsorganisationen
42. - 44.	Leader – lokal utveckling	Allmänheten på Åland	Information om innehållet i åtgärden, stöd villkor, syfte.	Lokala aktionsgruppen

8. Årliga informationsaktiviteter

År 2015 är det inledande året för implementeringen av landsbygdsutvecklingsprogrammet. Året karaktäriseras av en offensiv inledande information av programmet som helhet och den enskilda åtgärderna i synnerhet.

- Februari; öppet informationstillfälle om det färdiga landsbygdsprogrammet i sin helhet. Översiktlig information om strategin och de enskilda åtgärderna. Informationstillfället visades via websändning på internet. Sändningen kan ses ett år i efterhand via landskapsregeringens webb-tv kanal.

- En programkick-off för allmänheten arrangeras i samarbete med programorganisationen för ERUF/ESF
- Mars; två öppna informationstillfällen om de arealbaserade stöden inom landsbygdsprogrammet. Detaljerad information om stöd för miljö- och klimatvänligt jordbruk, stöd för ekologisk produktion och stöd till områden med naturliga begränsningar (kompensationsersättning). Ett av informationstillfällena visades via websändning på internet. Sändningen kan ses ett år i efterhand via landskapsregeringens webb-tv kanal.
- Mars; informationsmöte med särskild inriktning på åtgärderna riktade till naturbeten och biologisk mångfald inom åtgärden miljö- och klimatvänligt jordbruk.
- April; två öppna informationstillfällen med särskild inriktning på ansökningsförfarandet gällande åtgärderna stöd för miljö- och klimatvänligt jordbruk, stöd för ekologisk produktion och stöd till områden med naturliga begränsningar (kompensationsersättning) i samband med öppnande av den första ansökningsomgången för åtgärderna. Informationstillfällena visades via websändning på internet. Sändningarna kan ses ett år i efterhand via landskapsregeringens webb-tv kanal.
- April; Informationsbladet ”Jordbruksbyrån informerar” med information inför ansökningsomgångens start för de arealbaserade stöden samt information inför öppnandet av ansökningsomgången för investeringsstödet till jordbruket.
- Juni; Ålands landskapsregerings nya websidor med förnyad information gällande landsbygdsutvecklingsprogrammet lanseras.
- Augusti; Planerad information gällande ibruktagande av Hyrrä-stödadministrations-systemet
- Augusti; Planerad information gällande implementeringen av åtgärderna kunskapsöverföring och rådgivning
- Löpande information under året via sociala medier utifrån särskilda behov.

9. Samarbete med landsbygdsnätverket

Representanter för förvaltningsmyndigheten och representanter för landsbygdsnätverkets nätverksenhet har träffas årligen för genomgång av landsbygdsnätverkets förslag till verksamhetsplan. Förvaltningsmyndigheten ges möjlighet att ge input till förslaget till verksamhetsplan. Förvaltningsmyndigheten och nätverksenheten har som målsättning att genomföra en till två gemensamma aktiviteter speciellt riktade till programområdet för Ålands landsbygdsutvecklingsprogram.

10. Budget

Huvuddelen av informationsarbetet sker inom ramen ordinarie verksamhet. Detta betyder att programförvaltningen och handläggarna sköter en stor del av informationsarbetet inom ramen för den ordinarie verksamheten. Informationsarbetet uppdelad på flera personer inom förvaltningen uppges uppgå till ca. 40 % av en heltidstjänst. Större infrastrukturella insatser i former som webarbete sker inom ramen för landskapsregeringens övriga informationsarbete

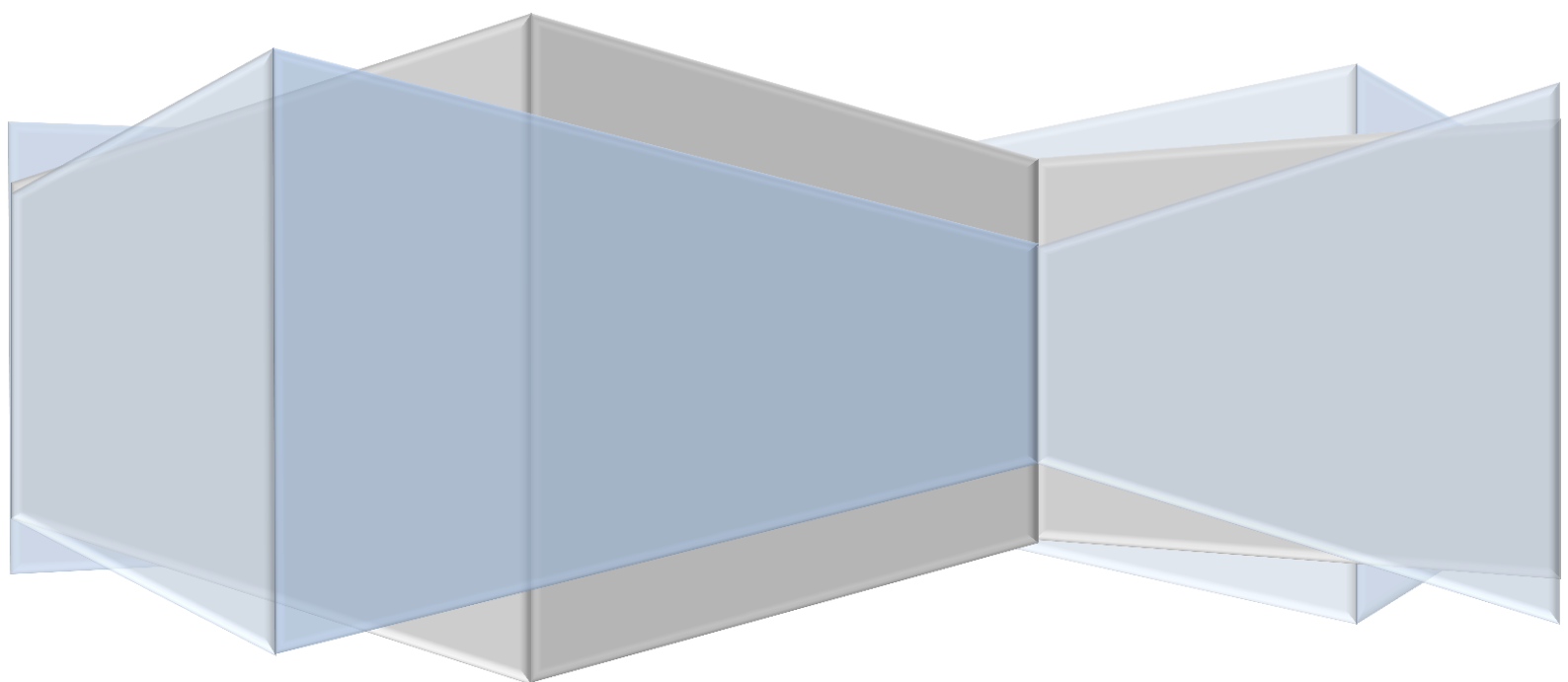
och belastar inte landsbygdsutvecklingsprogrammets informationsbudget. I informationsarbetet avses ett visst fokus läggas på aktivitet inom sociala medier där den direkta kostnaden för informationsarbetet bedöms vara låg. Direkta kostnader inom ramen för informationsarbetet utgörs av exempelvis annonseringar, annonskampanjer, utarbetande av olika former av informationsmaterial, arrangerande av seminarier och workshops samt utbildning av förvaltningsmyndighetens personal i informationsfrågor. Indikativ budget för genomförande av kommunikationsplanen är 150.000 euro och finansieras med tekniskt stöd.

11.Mätning och utvärdering

Aktiviteterna inom kommunikationsplanen sammanfattas och följs upp i den årliga rapporten som presenteras för övervakningskommittén. En uppdaterad kommunikationsstrategi med fokus på de årliga informationsinsatserna presenteras årligen för övervakningskommittén.

Genomförande av kommunikationsstrategin och kommunikationsarbetet som helhet kommer också att utvärderas inom ramen för den löpande utvärderingen för landsbygdsutvecklingsprogrammet. Utvärderarna kommer i samband med att den löpande utvärderingen upphandlas att ges i uppdrag att mäta effektiviteten i kommunikationsarbetet samt de olika målgruppernas kännedom om programmet.

**Förhandsbedömning för stöd till
finansieringsinstrument inom den
Europeiska regionala utvecklingsfonden
2014–2020. Ålands landskapsregering
12.5.2015**

Innehåll

1. Bakgrund.....	2
1.2 Syfte.....	2
1.3 Innehåll och metod.....	3
2. Analys av marknadsmisslyckanden	3
2.1 Det åländska näringslivet och dess kapitalförsörjning	4
2.2 Företagens kreditbestånd	5
2.3 Möjliga finansieringskällor	7
2.4 Analys av utbud och efterfrågan på ägarkapital	8
2.5 Slutsatser angående marknadsmisslyckanden och finansieringsgap.....	8
3. Identifierade behov och möjliga satsningar 2014-2020.....	8
4. Bedömning av mervärdet.....	9
5. Bedömning av tidigare erfarenheter	9
6. Investeringsstrategin.....	10
6.1 Finansiell produkt och målgrupp.....	10
6.2 Fas.....	10
6.3 Investeringsbelopp	11
6.4 Pari passu eller asymmetri	11
6.5 Mervärde.....	11
6.6 Implementering av strategin och styrningsstruktur.....	11
6.7 Statsstödsregler.....	11
7. Förväntat resultat.....	12
8. Uppdatering av förhandsbedömningen	14

1. Bakgrund

En väl fungerande kapitalförsörjning är viktigt för start och utveckling av företag. Tillgång till kapital har bland annat betydelse för kommersialisering av innovationer, som i sin tur kan bidra till ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Företagens efterfrågan på kapital ska i första hand tillgodoses på den privata marknaden. Det finns emellertid situationer då det finns behov av marknadskompletterande lösningar.

Redan under programperioden 2007–2013 uppmuntrade Europeiska kommissionen medlemsländerna att inom ramen för strukturfondsprogrammen istället för eller som komplement till bidrag använda återbetalningsbara (revolverande) marknadskompletterande finansiella instrument såsom ägarkapital, kreditgarantier och lån. För programperioden 2014–2020 för EU:s strukturfonder förordas också en ökad satsning på finansieringsinstrument. Syftet är att förbättra resultatfokus i sammanhållningspolitiken.

1.2 Syfte

Syftet med förhandsbedömningen är att påvisa eventuella marknadsmisslyckanden inom kapitalförsörjningsområdet och säkerställa att utformningen och genomförandet av finansieringsinstrument grundar sig på existerande kunskap och erfarenhet.

Enligt de gemensamma bestämmelserna för strukturfondsperioden 2014–2020 (Kommissionens förordning 1303/2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006) ska stöd till finansieringsinstrument grunda sig på en förhandsbedömning.

Förhandsbedömningen ska bland annat fastställa belägg för marknadsmisslyckanden eller icke-optimala investeringssituationer, innehålla den beräknade nivån på det finansiella gapet så långt det är möjligt, redovisa omfattningen av de offentliga investeringsbehoven samt beskriva de finansieringsinstrument som ska stödjas.

Resultatet av förhandsbedömningen ska möjliggöra att finansieringsinstrumenten hanterar högprioriterade marknadsmisslyckanden i linje med programmets inriktning och insatsområden. Enligt förordningen kan förhandsbedömningen genomföras i etapper. Förhandsbedömningen ska dock slutföras innan den förvaltande myndigheten beslutar att lämna programbidrag till ett finansieringsinstrument. En sammanfattning av resultaten och slutsatserna från förhandsbedömningen ska offentliggöras inom tre månader från det att den har slutförts.

Förhandsbedömningen ska lämnas in till övervakningskommittén för Ålands EU-program 2014-2020 i informationssyfte i enlighet med de fondspecifika bestämmelserna.

1.3 Innehåll och metod

Föreliggande rapport innehåller en förhandsbedömning för att använda så kallade revolverande finansieringsinstrument inom ramen för den Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) under programperioden 2014–2020 inom Ålands operativprogram Entreprenörskap och kompetens.

Ett viktigt underlag till denna förhandsbedömning är den rapport som Ålands statistik- och utredningsbyrå år 2012 genomfört på uppdrag av landskapsregeringen ”Små företags kapitalförsörjning på Åland - behövs offentligt riskkapital?”, Rapport 2012:6. Rapporten beställdes efter en genomförd förstudie år 2011 om de åländska företagens kapitalförsörjningssituation. ÅSUB:s uppdrag var att analysera små och medelstora företags efterfrågan på och tillgång till externt kapital samt belysa behovet av att använda revolverande finansieringsinstrument inom ramen för den Europeiska regionala utvecklingsfonden under programperioden 2014–2020. Arbetet innebar en analys av hur det ser ut i det åländska näringslivet och vilka behov som företagare upplever samt hur finansiärer på Åland uppfattar situationen när det gäller (risk)kapitalförsörjning med särskild inriktning på nyföretagande och småföretag och byggde på genomgång av skriftliga källor, tillgänglig företags- och kapitalmarknadsstatistik för Åland samt intervjuer med såväl banker och finansiärer som småföretagare på Åland.

Enligt regelverket ska finansieringsinstrument genomföras för att stödja investeringar som förväntas vara finansiellt genomförbara, men som inte kan erhålla tillräcklig finansiering på marknaden, på grund av antingen otillräcklig tillgång till finansiering (såsom höga risker inom sektorn eller låga förväntningar på vinster) eller höga kostnader sammankopplade med tillgängliga finansieringskällor. För att analysera marknadsmisslyckanden och investeringsgap rekommenderas en konsultation av olika källor. Det handlar både om sekundärkällor såsom utvärderingar av tidigare eller pågående instrument, publicerad statistik samt publikationer från vetenskapliga och finansiella institutioner, och om primärkällor, till exempel genomförande av intervjuer med experter för att erhålla kvalitativa bedömningar och information beträffande pågående beslutsprocesser.

Med rapporten som grund tillsammans med övrigt relevant underlag har landskapsregeringen genomfört förhandsbedömningen enligt EU-kommissionens riktlinjer.

2. Analys av marknadsmisslyckanden¹

Följande avsnitt innehåller en analys av marknadsmisslyckanden i relation till små och medelstora företag (SMF), baserad på ÅSUB-rapporten.

En utförlig beskrivning och analys av Ålands ekonomiska miljö återfinns i den socioekonomiska analys av programområdet (Socioekonomisk nulägesbeskrivning, Bakgrundsanalys av Åland inför strukturfondsprogrammet 2014-2020, Ålands landskapsregering 04.01.2012) som landskapsregeringen lät utföra inför programarbetet 2013.

¹ Kapitlet baseras på ÅSUB Rapport 2012:6 ”Små företags kapitalförsörjning på Åland – Behövs offentligt riskkapital?”

Ålands landskapsregering tillsatte i juli 2011 en arbetsgrupp för att utreda kapitalförsörjningstillgången för små företag på Åland. Arbetsgruppen uppfattade att det finns tillräcklig tillgång på kapital på Åland, men att företag av olika anledningar kan uppfatta att kapitalet inte alltid är tillgängligt. Arbetsgruppen konstaterade också att det finns kapitalförsörjningsproblem i samband med uppstart och expansion inom tjänstesektor och turism och att den typ av större satsningar med offentligt riskkapital som gjorts i Sverige och Finland inte gjorts på Åland.

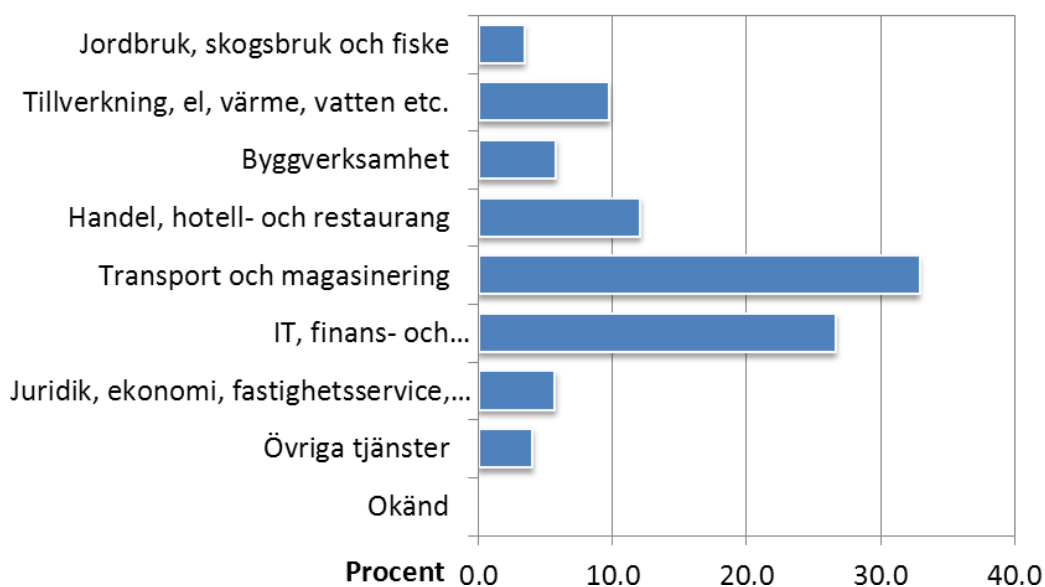
För att fördjupa kunskapen om kapitalförsörjningsbehovet hos små företag på Åland, särskilt under beaktande av det kommande programarbetet fick ÅSUB 2012 uppdraget att identifiera och fastställa om det finns ett ”finansieringsgap” i riskkapitalhänseende som kunde överbryggas med delvis offentligt finansierat riskkapital till nytta vid nyetablering och expansion av innovativa småföretag på Åland.

2.1 Det åländska näringslivet och dess kapitalförsörjning

Åland har ett aktivt näringsliv med ett stort antal företag som – tillsammans med den offentliga sektorn – skapar de framtidsinvesteringar och de arbetsplatser som ett välutvecklat och livskraftigt samhälle förutsätter. I det följande redovisas det privata näringslivets huvudsakliga struktur med avseende på företag och branscher, samt deras utestående lånestock och dess fördelning på olika typer av krediter.

Det privata näringslivet domineras idag av servicenärningar såsom sjöfart, juridiska och andra företagstjänster, handel, bank och försäkring m.m. Inom den mindre omfattande varuproduktionen märks särskilt tillverkningsindustrin, byggsektorn och primärnärningarna. De olika branschernas bidrag till den privata sektorns samlade ekonomi redovisas 2010 i Figur 1 nedan.

Figur 1. Näringslivets förädlingsvärde fördelat på bransch (procent)

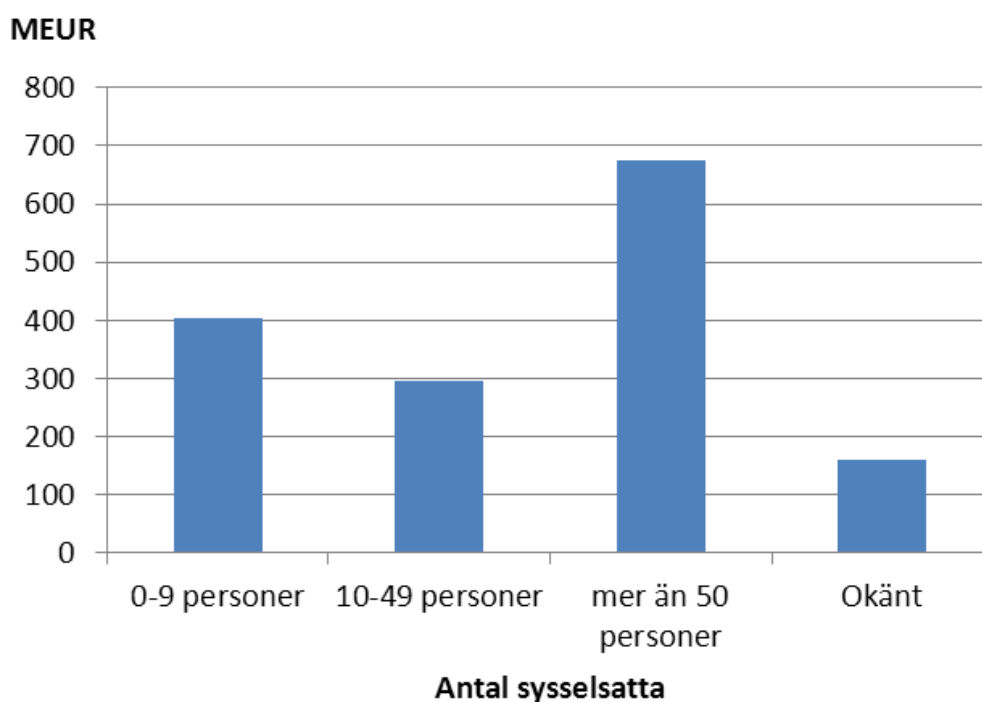
Åland har ett i förhållande till befolkningsunderlaget betydande antal privata företag och företagare med viktig verksamhet inom i stort sett samtliga delar av ekonomin. Ett begränsat

antal större företag främst inom sjöfart och finanssektorn dominerar näringslivet ifråga om både genererat förädlingsvärde och utbudet av arbetsplatser men den överväldigande majoriteten av de aktiva företagen utgörs av de små enheterna. Företagen med mindre än 10 anställda år 2010 utgjorde upp emot 90 procent av företagen, en andel som snarare ökat än minskat under den senaste tioårsperioden. Inom branscher som bygg, handel samt företags- och personliga tjänster samt främst restaurangdelen av branschen hotell/restaurang har nettotillväxten i antalet nya företag varit störst. Nyetableringsaktiviteten tenderar att vara högst i de branscher som hör till de mest ”småföretagstäta” delarna av näringslivet.

2.2 Företagens kreditbestånd

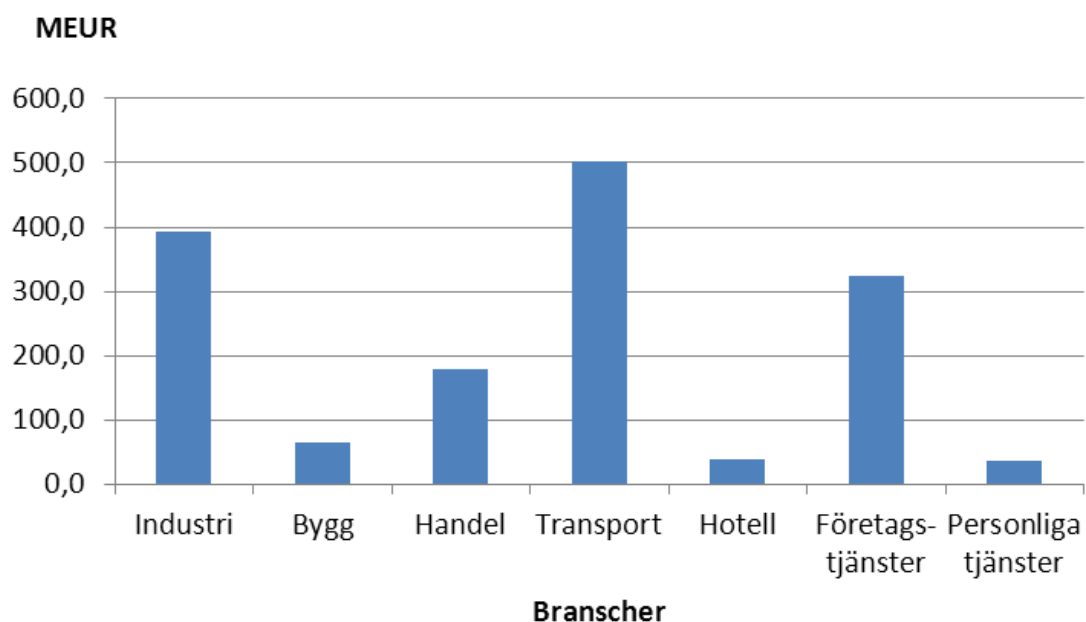
Etablering av ett helt nytt företag kräver som regel någon form av kapital. I princip handlar det om av ägarkapital samt olika former av lån och krediter. Som framgår ovan är de flesta nya åländska företag verksamma inom tjänstesektorn men den stora efterfrågan på företagskrediter finns hos de större och mer etablerade företagen, se figur 2 nedan.

Figur 2. Kreditbeståndet 2010 efter företagens storleksklass (antal personer)

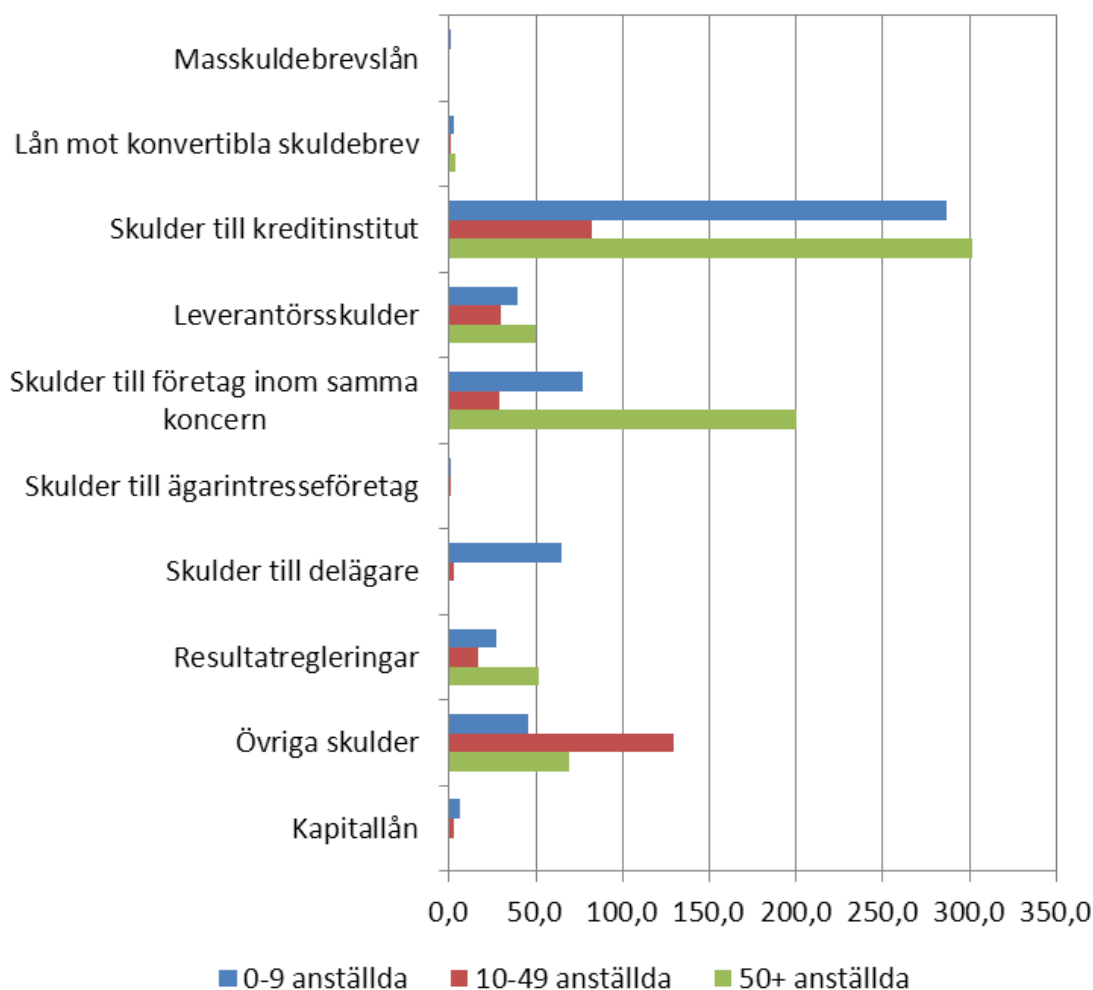
Företagen inom tjänstesektorn är till största del personalintensiva och kräver ofta relativt sett mindre startkapital än de mer kapitalintensiva företagen inom tillverkningssektorn. De tre mest kredittunga branscherna på Åland är – transportsektorn (inkl. sjöfart), tillverkningsindustrin (inkl. livsmedelsförädling) samt företagstjänster (inkl. IT-utveckling och support). Se figur 3.

Figur 3. De åländska företagens krediter år 2010 efter bransch

Mikroföretagens mindre upplåningsbehov märks även om man tar hänsyn till deras ålder. Det finns även en del viktiga skillnader mellan mikroföretagen och de större bolagen beträffande vilka krediter man efterfrågar och använder sig av. De äldre och mer etablerade storbolagens krediter domineras sålunda av banklån och koncernintern skuldsättning. De minsta företagen har betydligt större skulder till delägarna, alltså den eller de entreprenörer som startat och driver företaget (Figur 4).

Figur 4. Kreditbeståndet efter företagens storlek och typ av kredit (1 000 EUR)

2.3 Möjliga finansieringskällor

Företag kan även få tillgång till externt ägarkapital, det finns privata investerare på Åland både privatpersoner och institutionella placerare. En del av dem är dock huvudsakligen intresserade av värdeskapande i mogna företag. Genom den investeringsstrategi som väljs för finansieringsinstrumentet i ERUF-programmet kommer hälften av investeringarna per enskild investering att genereras från privata investerare.

Åländska företag har också tillgång till vissa marknadskompletterande finansieringsinstrument i form av vissa låne- och garantiprodukter genom det samarbetsavtal som Ålands landskapsregering har med Finnvera Abp. Finnvera är en statsägd specialfinansiär som erbjuder finansieringstjänster till finländska företag i form av olika lån, borgen och exportgarantier. Samarbetet anses idag täcka behoven från SMF av både lån och garantier.

2.4 Analys av utbud och efterfrågan på ägarkapital

Den referensram som användes för analysen av riskkapitalmarknaden på Åland visar att kapitalförsörjning inte bara handlar om utbud, tillgängligt riskkapital utan även om tillgången på finansieringsfärdiga företag. En tunn marknad kännetecknas av svårigheten för kapitalet och företagen att mötas. Kostnaderna för att hitta varandra blir höga. Åland är ett litet samhälle. Det finns kapital på Åland men det uppfattas som konservativt och inte riskvilligt. Det finns en begränsad kompetens att värdera och bedöma affärsidéer. Det finns många företag, men bara ett fåtal företag med tillväxtambitioner, öppenhet för externt ägande och en affärsidé med höjd. Åland saknar många av de ingredienser som räknas upp som betydelsefulla för en expansiv väl fungerande privat riskkapitalverksamhet.

Den informella kapitalmarknaden har enligt forskningen stor betydelse. Ett uttalat och strukturerat affärsängelnätverk saknas på Åland, samtidigt som finansiärerna säger att de har informella kontakter till och kännedom om investerare som de kan kontakta vid behov. Det saknas också arenor och rutiner för riskvilligt kapital och affärsidéer med höjd och potential att mötas i tillräckligt hög grad. Riskkapitalfonderna i närregionerna har visat sig spela en viktig roll i att utveckla och synliggöra sådana arenor och mötesplatser som sammanför företag med behov av riskvilligt kapital och investerare med riskkapital.

Samtliga finansiärer lyfter i intervjuerna fram behovet av kunskap och kompetens och betonar humankapitalets stora betydelse. Genom Företagarskola, mentorskap, expertkunskap i styrelsearbete och nätverkande främjar man effektivt företagets utveckling. Företags kapitalförsörjning handlar sålunda om mycket mer än bara pengar.

2.5 Slutsatser angående marknadsmisslyckanden och finansieringsgap

Den översikt som gjordes i ÅSUB utredningen indikerar att kapitalförsörjningen till åländska företag i allt väsentligt fungerar väl när det gäller ”normala” företagskrediter, men att tillgången på genuint riskkapital är begränsad, att det behövs mer riskvilligt kapital. Det är dock omöjligt att med befintlig statistik utröna hur stort behovet av riskkapital är och gapet på en så liten marknad varierar i praktiken från år till år.

Analysen i denna förhandsutvärdering pekar således på att det finns ett finansieringsgap att fylla, ett gap som inte marknaden klarar av att tillfredsställa. God tillgång till ägarkapital kan ha stor betydelse för kommersialisering av innovationer, som i sin tur kan bidra till strukturomvandling, ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Landskapsregeringen har bedömt en satsning på finansieringsinstrument som en viktig insats för strukturfonderna för att realisera Europa 2020-målen om smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

3. Identifierade behov och möjliga satsningar 2014-2020

En genomförd SWOT analys för regionalfonden inför utarbetande av det Operativa programmet ”Entreprenörskap och kompetens” Ålands strukturfondsprogram 2014-2020 identifierar bl.a. ett behov av kapitalförsörjning till små och medelstora företag genom kompetensförsörjning och kunskapsutveckling samt offentligt riskkapital för små tillväxtföretag med en ny, mer riskfylld affärsidé.

Särskilt lyfts nystartade företag upp och etablerade små tjänsteföretag inom s.k. nya branscher som upplevelseindustrin, omsorg och vård samt företag som drivs av inflyttade och unga företagare som vill expandera där kravet på säkerhet vid anskaffningar av externt kapital kan utgöra ett hinder. Utöver ett behov av att utveckla kunskaps- och humankapitalet när det gäller företagens kapitalförsörjningsbehov har det visat sig att det finns ett visst behov av marknadskompletterande kapitalförsörjning, inte minst beträffande nystartade tjänsteföretag med en ny mer riskfylld affärsidé med inriktning på tillväxt.

Vägen från idé till kommersiell produkt d.v.s. de tidigaste stadierna av affärsutvecklingen innan marknaden, t.ex. i form av privata investerare, kan ta över, förutsätter tillgång till både kunskap som tillgängligt kapital. En viktig förutsättning för företagande, entreprenörskap och innovationer är risktagande, något som förutsätter goda finansieringsmöjligheter. I denna tidiga fas har offentlig finansiering en roll som komplement, eftersom privata aktörer är mindre benägna att investera när de kommersiella riskerna bedöms som höga och affärsidén svårbedömd.

Erfarenheter från programperioden 2007-2013 har också visat att det funnits efterfrågan på finansiering för att utveckla affärsidéer men att dessa företag brottats med problem då det saknats rörelsekapital för att kommersialisera nya produkter/innovationer på marknaden och det krävs resurser för anställande av personal, marknadsföring och kontaktskapande verksamhet.

4. Bedömning av mervärdet

Bedömning av det mervärde som införandet av revolverande finansieringsinstrument i form av offentligt riskkapital kan medföra för företag och samhälle.

Extern finansiering i form av venture capital innebär i högre grad än andra typer av finansiella instrument en möjlighet att också förbättra tillgången till affärskompetens och nätverk för portföljbolagens fortlöpande utveckling. På samhällsnivå kan venture capital-investeringar därför ha stor betydelse för kommersialisering av innovationer, som i sin tur kan bidra till strukturomvandling, ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

Genom att investera tillsammans med det offentliga finansieringsinstrumentet finns möjlighet för de privata medinvesterarna att dela den finansiella risken (genom att inte själv behöva stå för hela investeringsbeloppet) och få en hävstång på investerade medel (ökad trygghet att kunna genomföra flera investeringsrundor i portföljbolaget). Offentliga saminvesteringar kan därför förväntas bidra till att attrahera privat kapital som inte skulle ha investerats i samma utsträckning utan instrumentet. Ett revolverande finansieringsinstrument innebär slutligen också en effektivare användning av EU:s regionalfondsmedel.

5. Bedömning av tidigare erfarenheter

Samlade erfarenheter från Sverige och Finland som också ingår i ÅSUB-rapporten visar sammanfattningsvis att satsningen på riskkapitalfonder där offentliga och privata investerare gemensamt och på lika villkor går in med ägarandelar i SMF hitintills har varit lyckad. Det

finns ett behov av ökade investeringar. Konstruktionen av fonderna fungerar väl, kravet på lika medfinansiering ses som en garanti för att investeringarna görs på marknadsmässiga grunder, och de privata investerarna är positiva till den ökade kunskap som fonderna medför.

6. Investeringsstrategin

6.1 Finansiell produkt och målgrupp

I enlighet med förordning (EU) nr 1303/2013 avses ett ekonomiskt bidrag lämnas till ett finansieringsinstrument som genomförs och förvaltas på regional nivå enligt artikel 38.1.b. Finansieringsinstrumentet utformas för att uppnå de specifika målen som anges i operativprogrammet ”Entreprenörskap och kompetens”, med finansiering ur regionalfonden under tematiskt mål 1: Att stärka forskning, tekniskt utveckling och innovation.

Finansieringsinstrumentet som erbjuds är ägarkapital och riktas sig till små och medelstora tillväxtföretag vilka är i en sådd-, start eller expansionsfas av företagets livscykel och mogna små företag med nyutveckling. Åtgärden ska stöda strategin för smart specialisering², vilket innebär att kärnkompetensen på Åland, de utvecklingsbara kringeffekterna och spin-off potentialen bearbetas och tillvaratas. Företagens förmåga till förnyelse av produkter och marknader stärks och fler produkter och tjänster kommersialiseras.

Syftet är att hjälpa företag att utveckla mer innovativa produkter, processer, och tjänster inklusive marknadsföring samt diversifiera den regionala ekonomin genom nya verksamheter med hög tillväxt. Med innovation avses förnyelse i vid bemärkelse. Projekt som innehåller produkt- och/eller processinnovationer, som stöder innovationsstrategin för smart specialisering på Åland kan erhålla finansiering. Produktinnovationer omfattar materiella varor och/eller immateriella tjänster. Processinnovationer kan vara teknologiska och/eller organisatoriska sätt att producera varor och tjänster. Innovationer är inte bara den slutliga produkten utan det omfattar också själva innovationsprocessen som kan bestå av tillverkningsmetoder, affärsidéer och annat icke-materiellt. Även idéer som det inte skulle kunna gå att ”skyddsmärka” alternativt patentera kan utgöra innovationer.

6.2 Fas

Behoven bedöms finnas i alla de tidiga faserna, sådd, start och expansion. Tyngdpunkten kommer att vara i startfasen.

Målgrupp för insatsen är små³ och medelstora⁴ företag som vid tidpunkten för den första riskfinansieringsinvesteringen är onoterade och befinner sig i någon av följande utvecklingsfaser.

Sådd - Företaget har inte varit verksamt på någon marknad.

² Ålands innovationsstrategi, Ålands landskapsregering 12.5.2015.

³ Små företag är företag som har högst 49 anställda och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år.

⁴ Medelstora företag är företag som har högst 249 anställda och vars årliga omsättning inte överstiger 50 miljoner euro eller vars balansomslutning inte överstiger 43 miljoner euro.

Start - Företaget har varit verksamt på en marknad mindre än sju år efter sin första kommersiella försäljning.

Expansion - Företaget är äldre än 7 år och kräver en första investering som, på grundval av en affärsplan som utarbetats i avsikt att gå in i en produktmarknad eller geografisk marknad, är högre än 50% av deras genomsnittliga årliga omsättning under de senaste fem åren.

6.3 Investeringsbelopp

Finansieringsinstrumentet föreslås användas till investeringar i många företag med mindre belopp. Beloppen (Eruf- och nationell medfinansiering exklusive privat finansiering) kommer att ligga i spannet 50.000-200.000 euro inklusive följdinvesteringar. Tyngdpunkten kommer att ligga på mellan 100.000-150.000 euro och endast undantagsvis överstiga 200.000 euro.

6.4 Pari passu eller asymmetri

Finansieringsinstrumentet ska investeras på lika villkor, pari passu, som privat kapital. Finansieringsinstrumentet ska aldrig utgöra mer än 50 % i varje enskild investering i målföretag. Övrigt ägarkapital ska vara privat och då räknas inte målföretagets ägarinsatser.

6.5 Mervärde

De föreslagna satsningarna bedöms kunna komplettera andra former av offentliga insatser och bidra till en effektivare användning av EU:s regionalfondsmedel genom de möjligheter till revolivering som uppstår. Vid positiv avkastning kan pengarna återinvesteras för liknande ändamål. Genom satsningarnas inriktning på externt ägarkapital för innovativa små och medelstora företag (SMF) ökas inte bara tillgången till finansiering, utan företagens tillväxtmöjligheter stärks också genom bättre tillgång till affärskompetens och nätverk.

6.6 Implementering av strategin och styrningsstruktur

Landskapsregeringen i egenskap av förvaltande myndighet avser besluta om att anförtro genomförandeuppgifter till en aktör som bedriver sin verksamhet i form av ett privaträttsligt organ (artikel 38.4 b iii). När det gäller urvalet kommer det att ske genom ett öppet förfarande och med beaktande i övrigt av de kriterier som framgår av artikel 7 i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 480/2014.

6.7 Statsstödsregler

Som framgått ovan är inriktningen att finansieringsinstrumentet ska verka i enlighet med ett pari passu-upplägg utan inslag av asymmetriska villkor till förmån för privata investerare. Förvaltningen av finansieringsinstrumentet kommer att utlysas genom ett öppet förfarande med ett tidsbegränsat projektuppdrag och där ersättningen utformas i enlighet med relevanta bestämmelser i gällande strukturfondsregler. Inslag av statsstöd i EU-rättslig bemärkelse saknas därmed i detta avseende.

Eventuella inslag av statsstöd bedöms kunna hanteras inom ramen för EU:s allmänna gruppundantag, förordning (EU) 651/2014, företrädesvis bestämmelserna i artikel 21 om riskfinansiering eller artikel 22 om stöd till nystartade (inklusive innovativa) företag eller enligt regelverket om stöd av mindre betydelse s.k. de minimis-stöd.

7. Förväntat resultat

Av det godkända Operativprogrammet ”Entreprenörskap och kompetens” framkommer de utfalls- och resultatindikatorer som fastställts för investeringsprioriteringen ”Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer” där det planerade finansieringsinstrumentet ingår.

Resultat indikator	Mätenhet	Utgångsvärde	År	Mål (2023)	Källdata	Rapportering (frekvens)
Förädlingsvärde per arbetstimme för valda branscher (se programmet)	€	41,9	2010	54,2	Statistikcentralen, ÅSUB	2017, 2019

Utfallsindikator	Mätenhet	Fond	Målvärde (2023)	Datakälla	Rapportering frekvens
Företag som får stöd	Antal	Eruf	25	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag (<i>fin.instrument</i>)	Antal	Eruf	20	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd	Antal	Eruf	10	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Företag som infört nya produkter i företaget	Antal	Eruf	25	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	Antal	Eruf	25	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	Euro	Eruf	3,1 milj. €	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Sysselsättningsökning i företag som får stöd	Heltids-ekvivalenter män/kvinnor	Eruf	10	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Programspecifik indikator					
Antal projekt för samverkan mellan näringsliv och högskola	Antal		2	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen
Blivande nyföretagare i en företagskuvös	Antal		10	Förvaltningsmyndighetens uppföljningssystem	Årligen

Genom utfallsindikatorer och kvantifierade målvärden kommer omfattningen på de konkreta aktiviteterna i programmet att följas upp. Med företag som får stöd avses det unika antalet företag som får stöd vilket inbegriper såväl finansiellt stöd som annat stöd än ekonomiskt bidrag (ett företag som erhåller både finansiellt och annat stöd än ekonomiskt bidrag räknas

som ett företag). Med företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag (finansieringsinstrument) avses de företag som förväntas erhålla offentligt riskkapital.

Med företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd avses målgruppen för insatserna (företag) vilken erhåller annat stöd än ekonomiskt bidrag t.ex. kunskapsstöd och rådgivning.

Vid urval av investeringsstrategi bör urvalskriterierna nedan för investeringsprioriteringen bedömas och beaktas.

Särskilt mål: Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer

Urvalskriterier	Bedömningskriterier
1. Projektet leder till samverkan mellan företag och högskola/universitet eller utvecklande av nationella och internationella samarbeten	Projektet stöder smart specialisering genom att koppla ihop olika kompetensområden på ett nytt sätt. Projektet förbättrar Ålands beredskap att utveckla kompetenser inom forskning och innovation samt teknologiska förändringar. Projektet stöder ett samarbete mellan SMF och forsknings-, och utbildnings- eller utvecklingsinstanser.
2. Projektet främjar innovation och stöder smart specialisering.	Projektet stöder uppkomsten av för Åland ny affärsverksamhet. Projektet bidrar till införandet av nya produkter, tjänster (för Åland). Projektet stöder främjandet av företagens innovationsledningskapacitet.
3. Projektet främjar företagets konkurrenskraft.	Projektet stöder företagets internationalisering. Projektet främjar samarbete och nätverk mellan SMF företag. Projektet bidrar till ökat entreprenörskap och/eller intraprenörskap.
4. Projektet främjar hållbar tillväxt	Främjar en ökning av antalet miljöteknikföretag och/eller leder till mer miljöanpassad teknik. Projektet främjar jämställdheten mellan könen, och beaktar genus- och jämställdhetsaspekter i själva projektarbetet – i tex idéer, frågeställningar, problemformuleringar, dokument, rapporter, teorier, metoder, analyser, resultat, planer, riktlinjer, implementering, information och spridning av resultaten. Projektet stöder utvecklingen av koldioxidsnål affärsverksamhet. Projektet främjar lika behandling av olika gruppers (tex etnisk bakgrund, funktionshinder) behov av rådgivningsverksamhet. Projektet stöder EU:s strategi för Östersjöregionen.
Summa	

8. Uppdatering av förhandsbedömningen

Landskapsregeringen kommer i egenskap av förvaltande myndighet att vid behov genomföra en översyn och uppdatering av förhandsbedömningen i samband med att indikationer erhålls om att utbud och efterfrågan på lån, garantier och ägarkapital avsevärt förändras jämfört med den beskrivning och analys som återfinns i följande rapport.

Ålands innovationsstrategi

Ålands strategi för smart specialisering

Landskapsregeringen 12.5.2015

Bilaga 6

Ålands innovationsstrategi

- Krav på en innovationsstrategi enligt den allmänna strukturfondsförordningen för finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF):
 - En strategi för smart specialisering för att ta vara på privata forsknings- och innovationsmedel

Ålands innovationsstrategi

Bedömningskriterier:

- Att det finns en strategi för smart specialisering som bygger på en SWOT eller liknande analys för att styra resurserna till en begränsad mängd prioriteringar inom forskning och innovation
 - Har åtgärder för stimulans av privata FoU-investeringar
 - Har en övervakningsmekanism
- Att en ram för tillgängliga budgetmedel för forskning och innovation har antagits

Ålands innovationsstrategi

Process enligt kommissionen

- 1) Analys av regionala förutsättningar
- 2) Regional ledning och förankring
- 3) Framtidsvision
- 4) Prioriteringar
- 5) Policymix
- 6) Uppföljning och utvärdering

Ålands innovationsstrategi

Processen på Åland

- Öppet seminarium våren 2011 om EU 2020-strategin och förslag till regelverk för programperioden 2014-2020 samt erfarenheter från perioden 2007-2013
- Socioekonomisk analys sommaren 2012, internt näringsavdelningen
- Strategigrupp och sex arbetsgrupper för de nya EU-programmen 2014-2020 (totalt ca 70 meuro) tillsattes hösten 2012 (ca 60 personer + höranden och remisser)
 - 1) SWOT för att identifiera framtida utmaningar och möjligheter
 - 2) Målformuleringar, val av åtgärder och relevanta indikatorer för mätning av resultat
 - 3) Slutligt förslag med prioriteringar, avgränsningar och fördelning av resurser
- Kommissionens ståndpunkt om Ålands program 2014-2020, hösten 2012:
 - "Åland bör fortsätta att arbeta med prioriteringarna att förbättra forskning, teknisk utveckling och innovation" (bland annat)
- Små företags kapitalförsörjning på Åland – Behövs offentligt riskkapital? ÅSUB Rapport 2012:6
- Workshop om smart specialisering, lärseminarium med Nordregio 2012
- Workshop om interventionslogik, lärseminarium med Nordregio 2013
- Enkät och intervjuundersökning om innovationslandskapet Åland 2013, ÅTC Rapport 30/10 2013
- Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025, ÅSUB Rapport 2013:4
- Ex ante utvärderare samt miljökonsekvensbedömningar löpande

Ålands innovationsstrategi

Processen på Åland, fortsättning

- Diskussioner i tre omgångar med kommissionen om partnerskapsöverenskommelsen och tematiska mål vintern/våren 2013
- Öppen remissomgång parallellt med delgivning av MKB 2013
- Landskapsregeringen godkände Ålands tematiska mål i partnerskapsöverenskommelsen i december 2013
- Meddelande till lagtinget i april 2014
- Landskapsregeringens godkände förslag till närings-, utbildnings- och sysselsättningspolitiska EU-program maj 2014
- Kommissionens beslut december 2014 - mars 2015 om att godkänna program med finansiering från
 - ERUF – Entreprenörskap och innovation samt Interreg
 - ESF – Kompetens och delaktighet
 - EHFF – Havs- och fiskerifrågor
 - EJFLU - Landsbygdsutveckling
- Utbildningsdelegationens arbete med utbildningspolitiskt program, 2014
- Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland, 2015-2017
- Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning, 2015-2016

Ålands innovationsstrategi

Komponenter

- Ålands strukturfondsprogram 2014-2020, "Entreprenörskap och kompetens"
- Utbildningspolitiskt program för landskapet Åland "Kompetens 2025"
- Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland – påbörjats 2015
- Strategi för smart specialisering
- Åtgärder för stimulans av privata FoU-investeringar inom ERUF och Högskolan på Ålands verksamhet
- Övervakningsmekanism genom näringsavdelningen och utbildnings- och kulturavdelningen
- Budgetmedel inom ERUF och Utbildnings- och kulturavdelning (Högskolan på Åland)

Ålands innovationsstrategi

Ålands strategi för smart specialisering

- Övergripande mål
 - Den åländska innovationspolitikens övergripande mål är att tillhandahålla en samhällsmiljö där enskilda personer, företag samt aktörer inom den offentliga och tredje sektorn uppmuntras och stimuleras till kreativitet och innovativt tänkande

Ålands innovationsstrategi

Innovationspolitiken även kan ses som en viktig del i den åländska näringspolitiken

- Där målsättningen är långsiktigt ökad produktivitet, höjd sysselsättning och växande export av miljömässigt hållbara – men samtidigt ekonomiskt konkurrenskraftiga - produkter.
- Politikens roll är att tillhandahålla utbildning av hög kvalitet som främjar den kreativa förmågan, samt olika typer av företagsnära och marknadsdrivna stöd och insatser som stimulerar nytänkande och kommersialiserbara innovationer.

Ålands innovationsstrategi

Ålands basindustri

- Det åländska näringslivet är sedan generationer tillbaka uppbyggd kring en i förhållande till ekonomins och befolkningens storlek omfattande internationell rederiverksamhet, samt till denna direkt eller indirekt relaterade tjänsteföretag inom logistik, kvalificerad företagservice (B2B), handel, byggnation, finansiella transaktioner m.fl. samt även till förädlingsverksamhet och kreativa industrier med koppling till en växande fritids- och nöjeskonsumtion på internet.
- *Den maritima sektorn (i vid mening) utgör därmed den kärnkompetens som en innovativ företagsutveckling och ”smart specialisering” måste utgå från.*

Ålands innovationsstrategi

Innovationer, smart specialisering, utbildning

- Innovationsstrategin kopplar nära till utbildningspolitiken eftersom vi lyfter upp den marknadsnära kunskapsutvecklingen, dvs företagens eget kunnande i bred bemärkelse som grunden för den specialisering som sker och de innovationer som utvecklas.
- Detta leder sedan till slutsatsen att vi ska satsa på:
 - att skapa en miljö som uppmuntrar kreativitet, företagens egen kompetensutveckling och deras möjligheter att kommersialisera sina kunskaper. Åtgärderna finns huvudsakligen i ERUF & ESF-programmet och inom Högskolans verksamhet men det utbildningspolitiska programmet är basen eftersom det ger individerna de bästa förutsättningarna.

Ålands innovationsstrategi

Ålands strategi för smart specialisering

- *Fokusera på stödet till företagens egen kompetensutveckling, snarare än en mer traditionell FoU-satsning*
- *Syftet är att utveckla de åländska företagens förmåga att bli bättre på att offensivt (proaktivt) kommersialisera sina kunskaper om marknaden inom sina respektive verksamhetsområden*

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Offentligt riskkapital

Landskapsregeringen 12.5.2015

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

- Bakgrund
- Analys
- Identifierade behov
- Mervärde
- Investeringsstrategi
- Förväntat resultat
- Uppdatering av förhandsbedömning

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Bakgrund

- Stöd till finansieringsinstrument ska grunda sig på en förhandsbedömning
- Eruf- och landskapsfinansiering används till offentligt riskkapital i programmet
Entreprenörskap och kompetens

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Analys av marknadsmisslyckanden

- Förstudie år 2011
- Undersökning om företags kapitalförsörjning år 2012
 - Tunn marknad gör det svårt för företag och kapital att mötas
 - Finansieringsgap

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Identifierade behov

- Rörelsekapital för att kommersialisera nya produkter/innovationer
- Resurser för marknadsaktiviteter
- Humankapital
- Nystartade och etablerade småföretag
- Tjänsteföretag

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Mervärde

- Revolverande instrument
- Kompletterar andra verktyg
- Finansiering, affärskompetens och nätverk
- Hävstång för privata investeringar
- Effektivare användning av EU-medel

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Investeringsstrategi

- Ägarkapital
- Små och medelstora företag
- Sådd-, **start** eller expansion och mogna företag med nyutveckling
- Stöda smart specialisering
- Ca 50.000-200.000 euro per investering
- Offentligt och privat kapital investeras på lika villkor
- Offentligt aldrig mer än 50% i enskild investering
- Målföretagets ägarinsatser räknas inte som privat – ska vara oberoende

Förhandsbedömning för finansiellt instrument

Förväntat resultat

- Utfalls- och resultatindikatorer i programmet Entreprenörskap och kompetens

Uppdatering av förhandsbedömning

- Näringsavdelningen

Ålands
landskapsregering

KOMPETENS 2025

UTBILDNINGSPOLITISKT PROGRAM FÖR ÅLAND

BILAGA 7

Alandica 3 juni 2015

Tomas Fellman

BAKGRUND

- Europa 2020 – en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla
- Allmänna färdigheterna för ett livslångt lärande är nyckelkompetenser
- Förhandsvillkor för ESF
- Utbildningsdelegation tillsattes 17 juni 2014
- Riktlinjer och målsättningar slogs fast 31 oktober 2014

BAKGRUND

○ Riktlinjerna:

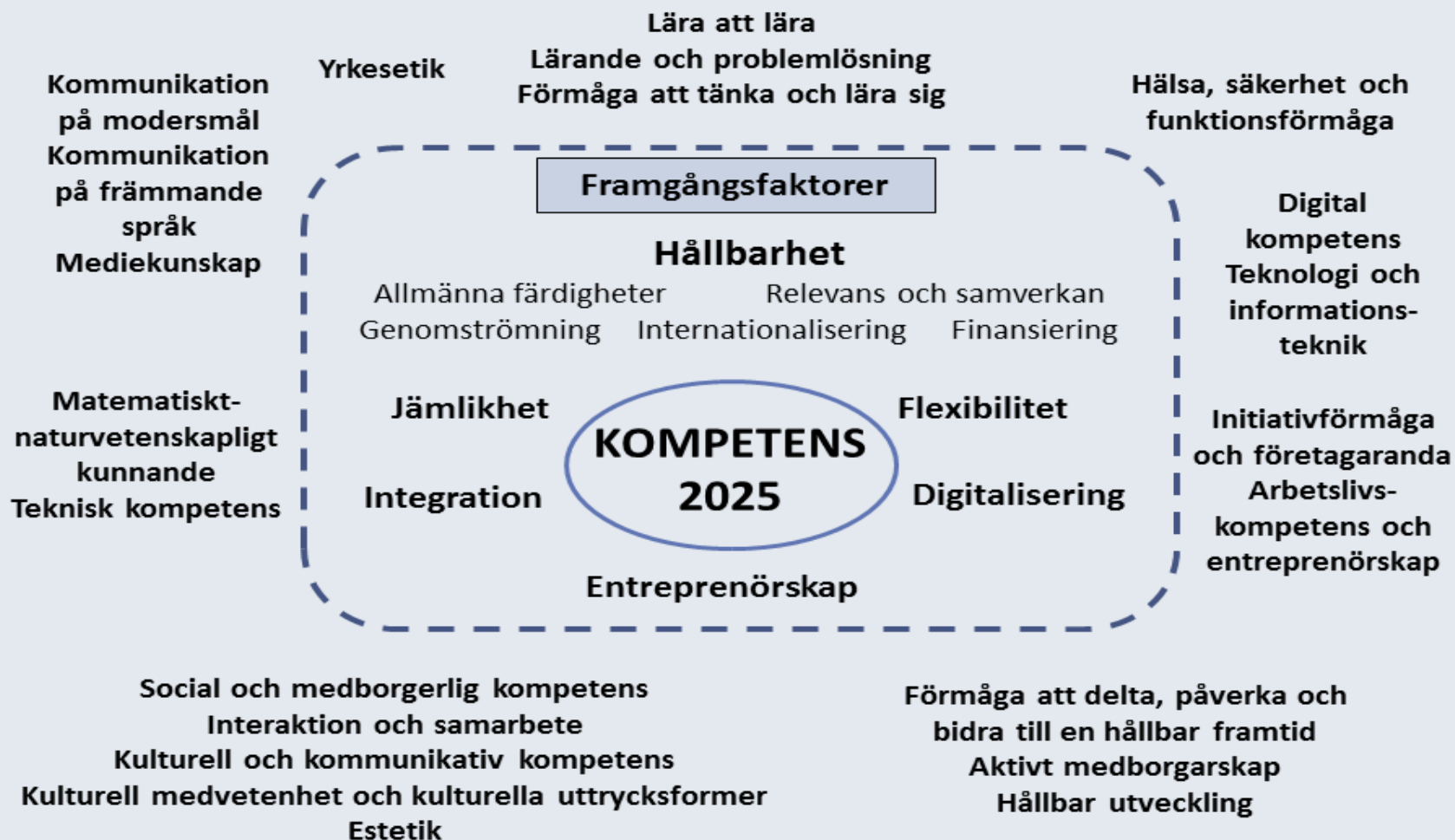
- *”Utbildningssystemet ska år 2025 präglas av kvalitet och relevans, samverkan och rörlighet, tillhandahålla ett brett utbildningsutbud med en möjlighet till utbildning för alla i en effektivt organiserad och finansierad utbildningsstruktur. Teman som hållbar utveckling, entreprenörskap, företagsamhet, digital kompetens och medie- och kommunikationskunskap, jämlikhet, integration och inkludering av grupper med olika behov ska genomsyra all utbildning oberoende av utbildningsnivå”*
- 4 arbetsgrupper tillsattes för att ge förslag på insatser eller insatsområden

VAD INGÅR?

Kompetenser för livslångt lärande

FRAMGÅNGSFAKTORER

- Hållbarhet
 - Främja allmänna färdigheter och kompetenser i ett system för livslångt lärande
 - Förbättra genomströmningen och förhindra avbrott
 - Utbildningssystemets relevans – samverkan med samhälle och näringsliv
 - Internationalisering av utbildningen
 - Ekonomisk resultatfinansiering och kvalitetsutveckling
- Flexibilitet
- Digitalisering
- Jämlikhet och jämställdhet
- Entreprenörskap
- Integration

HUR SKA VI NÅ FRAM?

- Inom samtliga identifierade **framgångsfaktorer** finns utstakade mål.
- Insatser som krävs för att nå målen listas därefter
- Nyckelorden är
 - Flexibilitet
 - Strukturanpassning
 - Policysamverkan
- Omvärldsbevakning

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

- Programmet kommer kontinuerligt att följas upp och utvärderas
- Senast under år 2023 ska ett nytt program vara under beredning

Ålands innovationsstrategi

Ålands landskapsregering

Ålands strategi för smart specialisering beskriver vilka insatser och resurser som ska användas för att främja ett innovativt samhälle samt vilka de centrala pådrivarna är. Beslut N1015E10, nr 12, 12.05.2015. Bilagor uppdaterade 12.6.2015.

LR

Å r 2014-2020

Innehåll

1. Bakgrund	2
2. Övriga relevanta program och policyinsatser	2
3. Övergripande mål för och inriktning på Ålands innovationspolitik.....	4
4. En tillväxtfrämjande europeisk innovationspolitik.....	4
4.1 Vad är en innovation?	5
5. Innovationsstrategi genom ”smart specialisering”	6
6. En åländsk innovationsstrategi 2014-2020	7
6.1 Teknologiska och marknadsdrivna innovationer	7
6.2 Sätt företagens kunnande i arbete!	8
7. Innovationspolitikens aktörer och insatser	9
8. Finansiering	10
9. Uppföljning	10
Bilaga - SWOT	11
Bilaga - Beskrivning av processen.....	14
Fakta	14
Slutsats	14
Ålands strategi för smart specialisering	15
Resurser	15
Strategiprocessen	16
Bilaga – Komponenter i Ålands innovationsstrategi	18

1. Bakgrund

Kunskap och innovation är en förutsättning för ett livskraftigt och konkurrenskraftigt samhälle. En god och likvärdig utbildning är en av grundstenarna i välfärdssamhället. Utbildningen ger barn och ungdomar de kunskaper och färdigheter de behöver för ett självständigt liv. Vuxnas behov av fortbildning och omskolning är viktig för att arbetsmarknaden ska fungera väl och för individernas möjligheter till ett livslångt lärande. Utbildningen ska gynna kreativitet, initiativförmåga och entreprenörskap och särskilt främja en ökad integration. En ökande kunskapsstillväxt inom ramen för smart och hållbar utveckling är ett uttalat mål i internationella sammanhang. Inom Norden omnämns kunskapstriangeln, d.v.s. den samverkan som skapats mellan utbildning, innovation och forskning medan man i en vidare europeisk kontext lyfter fram den s.k. *EU 2020-strategin*.

Mot den här bakgrunden avslutade den åländska regeringen år 2014 strategiarbetet för Ålands strukturfondsprogram 2014-2020 med att sammanfatta *den åländska innovationsstrategin för smart specialisering*, ett arbete som slutförs under år 2015. En sådan strategi är också ett så kallat förhandsvillkor för finansiering från den europeiska regionalfondens (ERUF).

2. Övriga relevanta program och policyinsatser

Det mest närliggande programmet sett ur ett innovationspolitiskt perspektiv är det åländska strukturfondsprogrammet *Entreprenörskap och kompetens*. Programmet är gemensamt för den europeiska regionalfondens (ERUF) och socialfondens (ESF) åländska satsningar under perioden 2014-2020. Programmet bygger på en SWOT-analys som i en till innovationspolitikens behov och förutsättningar anpassad form redovisas i en bilaga till detta programdokument. Resurserna riktade till tematiskt mål 1 "Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer" utgör ca 80 procent av ERUF-medlen i programmet eller ca 1,9 miljoner euro varför bakgrundsanalys, beredningsprocess och strategi är relevanta även specifikt för strategin för smart specialisering på Åland.

Den övergripande målsättningen för entreprenörskaps- och kompetensprogrammet är att förbättra kunskapen inom arbetslivet, öka sysselsättningen, produktiviteten och innovationskapaciteten. I målet ingår också att förnya och diversifiera näringslivet och bidra till utvecklingen av ett välutbildat, jämställt och aktivt inkluderande samhälle. En hög sysselsättningsgrad och därmed skattekraft, konkurrenskraftiga företag och en långsiktigt hållbar tillväxt skapar grund för att behålla välfärden på en fortsatt hög nivå.

Programstrategin är att i första hand satsa på sådana åtgärder som stöder innovationer och kompetensutveckling i åländska företag och organisationer. Ur ett tillväxtperspektiv är det viktigt att fler företag kan kommersialisera sina produkter och tjänster – även för export utanför Åland. Ett samhälle som är baserat på delaktighet och jämställdhet stöder välfärden och minskar klyftorna mellan olika samhällsgrupper. För att främja en sådan utveckling bör

fokus läggs på långsiktighet, samverkan på olika plan, kapitalförsörjning i tidiga faser av företagets livscykel och kompetensförsörjning.

Drivkrafterna för företagande hos alla grupper oberoende av kön, härkomst eller funktionshinder ska tas tillvara. Utbildningsväsendet har en viktig uppgift att uppmuntra och stöda företagsamhet, initiativkraft och kreativitet. De valda programinsatserna stöder även Östersjöstrategin mot målet att uppnå ett ökat välbefinnande och bidrar till en hållbar tillväxt och utveckling av Östersjöregionen. Ålands strategiska läge mitt i norra Östersjöns mest dynamiska region med närhet till nordiska och baltiska huvudstäder ger ett gott utgångsläge för handel, affärsförbindelser och rekrytering av kompetens för det åländska näringslivet.

Förutom det färdigställda och av kommissionen godkända programmet för entreprenörskap och kompetens, så har regeringen även ett par andra i sammanhanget viktiga program och initiativ under beredning.

Landskapsregeringens utbildningsdelegation, som är ett sakkunnigorgan inom utbildningspolitiska frågor, har också haft uppdraget att ta fram ett *Utbildningspolitiskt program* och skapa en långsiktig utbildningspolitik med fokus på flexibilitet, samverkan, kvalitet och relevans. Utbildningssystemet ska främja barns, ungas och vuxnas kunskaper, färdigheter och kompetens, förhindra utslagning samt tillgodose individens behov av ett livslångt lärande. Framtida kompetenser som utbildningssystemet ska utveckla är förutom de grundläggande kompetenserna, analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, entreprenörmässigt tänkesätt samt mediekompetens. Kvaliteten inom utbildningen i de estetiska och praktiska ämnena ska höjas. Utbildningsdelegationen färdigställde det utbildningspolitiska programmet "Kompetens 2025" i april 2015.

För att utveckla alla delar av Åland och lyfta fram de olika regionernas styrkor påbörjades under år 2015 arbetet med att förverkliga en långsiktig *Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland* som fokuserar på samhällsplanering, ekonomisk tillväxt, ökad skattekraft och hållbar utveckling. Arbetet ska involvera många aktörer för att skapa en gemensam målbild för ett konkurrenskraftigt och starkt åländskt samhälle.

För att förbättra och stärka bilden av Åland som ett samhälle som är attraktivt att besöka, uppleva och flytta till, samt eliminera reella och imaginära hinder för inflyttning, inleds ett samverkansprojekt mellan flera olika aktörer inom ramen för *Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning*.

Under år 2016 kommer landskapsregeringens forskningspolitiska program som styr forsknings- och utvecklingsarbetet vid Högskolan på Åland att förnyas.

3. Övergripande mål för och inriktning på Ålands innovationspolitik

En åldrande befolkning i kombination med svag sysselsättningsutveckling och nya utmaningar för finansieringen av välfärdssektorn, miljö- och klimatförändringar samt energi- och livsmedelsförsörjningen påkallar nytänkande inom många områden. Precis som i Norden i övrigt, är Åland därför i stort behov av mera kreativitet och nytänkande på arbetsmarknaden, inom det privata näringslivet och inom den offentliga sektorn. Särskilt viktigt är det att de åländska företagen kan hitta nya vägar för en konkurrenskraftig och miljömässigt hållbar utveckling av sin verksamhet och sina produkter, något som är helt avgörande för den ekonomiska tillväxt som krävs för att säkra resurser för en utveckling av det åländska samhället.

Den åländska innovationspolitikens övergripande mål är därför att tillhandahålla en samhällsmiljö där enskilda personer, företag samt aktörer inom den offentliga och tredje sektorn uppmuntras och stimuleras till kreativitet och innovativt tänkande.

Det här betyder att innovationspolitiken även kan ses som en viktig del i den åländska näringspolitiken där målsättningen är långsiktigt ökad produktivitet, höjd sysselsättning och växande export av miljömässigt hållbara – men samtidigt ekonomiskt konkurrenskraftiga - produkter.

Politikens roll är att tillhandahålla utbildning av hög kvalitet som främjar den kreativa förmågan, samt olika typer av företagsnära och marknadsdrivna stöd och insatser som stimulerar nytänkande och kommersialiserbara innovationer.

4. En tillväxtfrämjande europeisk innovationspolitik

Under de senaste åren har främjandet av innovationer och kommersiell kreativitet fått ett allt starkare fokus inom EU. I tider med ekonomiska svårigheter, stora demografiska utmaningar och ökad global konkurrens ställs allt större förhoppningar på att innovationer ska bidra till att skapa nya arbetstillfällen, ökad konkurrenskraft och en fortsatt hög levnadsstandard. Innovationer anses dessutom vara en viktig del i lösningen av de riktigt stora och långsiktiga utmaningarna i form av klimatförändringar, naturresurshushållning och en åldrande befolkning.

EU har därför inom ramen för strategin *Europa 2020 för smart, hållbar och inkluderande tillväxt* tagit initiativet till en *Innovationsunion* där man beslutat om en europaomfattande satsning på att förbättra villkoren för, och tillgången till, finansieringen av den forskning och de innovationer som skapar tillväxt och nya arbetstillfällen. Den *europeiska innovationspolitiken* ska genomsyra och påverka även andra politikområden, såsom näringspolitik, regionalpolitik, handelspolitik och konkurrenspolitik. Det här betyder samtidigt även att *näringspolitiken* – regionalt och nationellt såväl som på den europeiska nivån – fått en allt starkare fokusering på innovationer och innovationssystem.

Politiken har alltså utvecklats i riktning mot vad som skulle kunna kallas en *tillväxtfrämjande innovationspolitik*. En central fråga blir därmed vad som egentligen menas med innovationer. Vad karaktäriserar en ur näringspolitisk synvinkel relevant innovation?

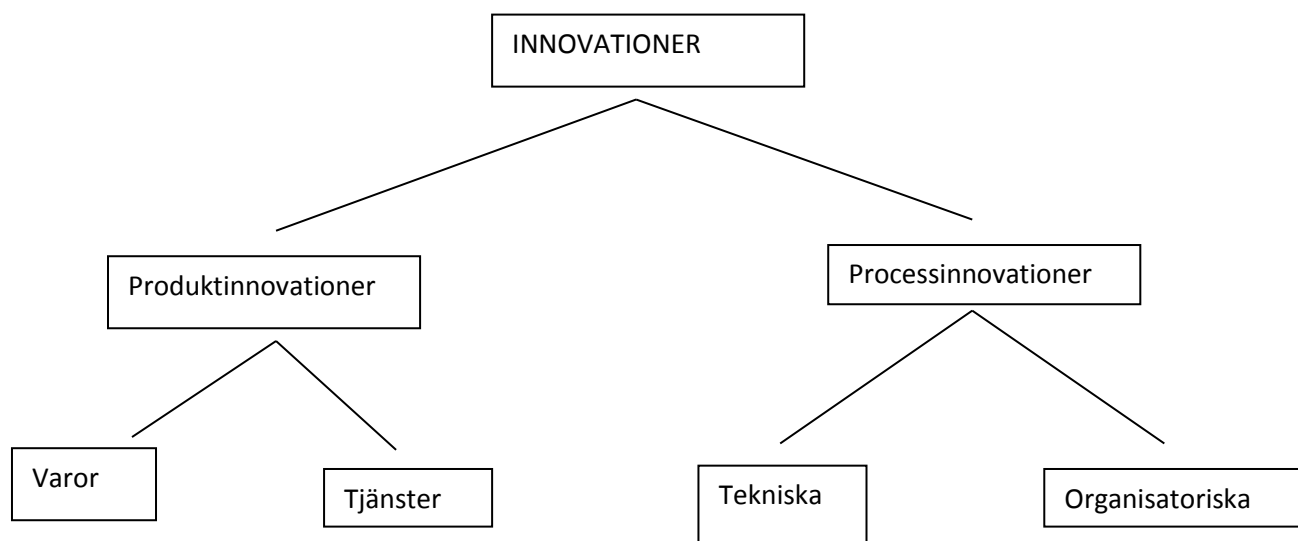
4.1 Vad är en innovation?

Sedd ur näringspolitisk synvinkel blir en förnyelse av en produktionsprocess, en ny teknologi, en uppfinning eller ett nytt forskningsresultat en *innovation* först när det visat sig att den kan generera ett *mervärde på marknaden*. Ett grundforskningsresultat kan i och för sig vara en viktig utgångspunkt för den idé- och produktutveckling som till slut leder fram till kommersiellt framgångsrika varor och tjänster, med det utgör i sig inte någon innovation. Detta gäller även en aldrig så praktiskt orienterad (tillämpad) forskning. I den mån som resultaten inte omsätts i kommersiellt gångbara produkter eller produktionsprocesser så handlar det helt enkelt inte om innovationer – åtminstone inte sett i ett näringspolitiskt perspektiv. Innovationer kan med andra ord inte alltid likställas med forskning, inte ens tillämpad forskning eller uppfinningar.

En annan viktig skillnad mellan forskning och innovationer är att de sistnämnda även omfattar "omdesignade" produkter och kreativa affärsidéer vilka egentligen inte har särskilt mycket med forskning att göra. Det kan här gälla ett nytt sätt att sköta ett företags logistikkedjor (med effekter t ex inom kommunikations- och transportsektorn), nya sätt att lansera en redan tidigare känd produkt eller tjänst (t ex inom finans- och försäkringsbranschen), framtagning av en ny industridesign, "produkt-branding" eller en framgångsrik kommersiell produktion av underhållning och upplevelseprodukter (inom t ex musik- och resebranschen). En innovation kan handla om radikalt nya eller delvis nyutvecklade varor och tjänster, men den behöver inte alltid handla om produktutveckling. En innovation kan även vara en ny teknik för - eller ett nytt sätt att organisera - den produktionsprocess som leder fram till konkurrenskraftigare produkter.

En översikt över några huvudtyper av innovationer ges i figuren nedan. Observera dock att det i praktiken inte finns någon skarp avgränsning mellan de olika kategorierna, såsom produkt- och processinnovationer. Framställningen ger därmed en förenklad bild och kan därför inte utan vidare brukas som vägledning för konkreta policybeslut.

Figur 1: Huvudtyper av innovationer

Olika innovationer har olika inverkan på de berörda företagens verksamhet - och därmed även på samhällsekonomin. Samtliga huvudkategorier i figuren ovan ger det innovativa företaget ett försteg på marknaden och ökar härigenom – allt annat lika – det ekonomiska utbytet av dess verksamhet. Men detta betyder inte automatiskt att mervärdet inom den bredare samhällsekonomin expanderar på motsvarande sätt. Introduktionen av nya produkter eller en effektivare produktionsteknik inom ett företag kan i vissa fall leda till utslagning av motsvarande produktion i andra företag. Huvudregeln är dock att en innovativ förnyelse av produkter och produktionsprocess ger upphov till positiva spridningseffekter som möjliggör att produktiviteten, produktionsbasen och det totala värdet av produktionen i samhället ökar.

5. Innovationsstrategi genom ”smart specialisering”

Den europeiska 2020-strategin, som avser att göra EU till en av världens mest innovativa tillväxtekonomier, har konkretiserats i form av en innovationsunion där politikens huvudfokus är ”*smart specialisering*”. Enligt EU-kommissionen kan smart specialisering i näringspolitiskt hänseende karaktäriseras som “a strategic approach to economic development through targeted support to research and innovation”¹. Man fastslår också att strategin smart specialisering ska vara styrande för utformningen av investeringarna inom ramen för de europeiska strukturfonderna under programperioden 2014-2020. Syftet är att på så sätt säkra en effektivare användning av offentliga medel och stimulera privata investeringar.

¹ *Smart Specialization and Europe’s Growth Agenda*. European Commission, DG Regional and Urban Policy, Brussels, April 2014

Den smarta specialiseringen ska hjälpa regionerna att satsa sina resurser på ett fåtal kritiskt viktiga prioriteringar snarare än att sprida ut dem på en stor mängd mindre viktiga satsningar. Den bör också kunna fungera som ett verktyg för att utveckla en integrerad innovationspolitik som styrs på flera nivåer där man utgår från regionala förutsättningar, identifierar sina styrkor, prioriterar och fokuserar resurserna för att skapa konkurrensfördelar. En väl fungerande innovations- och specialiseringsstrategi bör även vara kopplad till angränsade politikområden (beskattning, utbildning, arbetsmarknad, migration etc). Den behöver slutligen också ha ett tydligt transnationellt perspektiv med god uppfattning om den egna regionens ekonomiska kärnkompetens och vad man genom att utveckla denna kan uppnå i samarbete med andra regioner och stater.

6. En åländsk innovationsstrategi 2014-2020

Det åländska näringslivet är sedan generationer tillbaka uppbyggd kring en i förhållande till ekonomins och befolkningens storlek omfattande internationell rederiverksamhet, samt till denna direkt eller indirekt relaterade tjänsteföretag inom logistik, handel, byggnation, finansiella transaktioner m.fl. samt även till förädlingsverksamhet. *Den maritima sektorn (i vid mening) utgör därmed den kärnkompetens som en innovativ företagsutveckling och "smart specialisering" måste utgå från.* Under de senaste decennierna har också en positiv utveckling av innovativt åländskt (ny-)företagande kunnat iaktas inom bl. a. sektorn med kvalificerad företagservice (B2B), ofta kopplad till nya sätt att utnyttja den senaste IK-teknologin med anknytning till efterfrågan inom rederiverksamhet, transport och handel, men även inom s.k. "kreativa industrier" med koppling till en växande fritids- och nöjeskonsumtion på internet. Det maritima klustret har med andra ord förgreningar till många olika landbaserade branscher på Åland.

6.1 Teknologiska och marknadsdrivna innovationer

En innovativ företagsutveckling och smart specialisering kan uppnås antingen genom *Technology Push* (TP) eller *Market Pull* (MP), helst dock i nära samverkan mellan dessa två nyckelfaktorer.² Något förenklat kan man säga att TP representerar en utvecklingslinje som börjar med framsteg och upptäckter inom forskningen som förs vidare till mer praktiskt inriktade innovationer och tillämpningar, vilka slutligen används inom företagssektorn för framgångrik kommersialisering.

Innovationsutveckling och nyskapande företagande enligt MP-principen ser annorlunda ut. Företagen utgår här från sin egen kunskap om vilken typ av produktutveckling som marknaden behöver, och utvecklar därefter – med hjälp av den (ofta utomstående eller från kunden) kompetens som krävs – framgångsrikt de produkter eller tjänster som marknaden efterfrågar. I stället för TP-principens mer linjära utveckling från forskningsresultat till

² Jfr här t ex *Innovation: How to Convert Research into Commercial Success Story?* European Commission, EG Research and Innovation, Brussels 2013.

kommersiell produkt, har vi alltså här en mera loop-liknande utveckling som börjar i de enskilda företagens marknadskunnande, och därefter via extern experthjälp ytterligare utvecklas inom företaget för att slutligen lanseras på marknaden som en framgångsrik ny produkt eller tjänst.

6.2 Sätt företagets kunnande i arbete!

För Ålands del har en diversifiering och specialisering av näringslivet kunnat ske trots avsaknaden av den typ av mer kvalificerade forskningsmiljöer som finns i kringliggande större regioner och urbana centra. De åländska företagen har istället byggt upp den nödvändiga kompetensen i nära samspel med de som efterfrågar produkterna/tjänsterna samt genom rekrytering eller aktivt samarbete med relevanta kompetensmiljöer utanför Åland.³

Det här betyder att det är *Market Pull*-strategin som hittills varit den mest framgångsrika i utvecklingen av det åländska näringslivet. Med tanke på de begränsade möjligheterna att bygga upp en kvalificerad egen teknisk forskningsmiljö, men även den typ av kärnkompetens som finns inom det åländska näringslivet, så talar det mesta för att det är de mer företagsnära och marknadsorienterade aktiviteterna som bör dominera en realistiskt utformad åländsk innovationsstrategi.

Huvudlinjen i en strategi för att stötta och påskynda en innovativ, och smart, specialisering inom det åländska näringslivet måste därmed utgå från vad som EU-kommissionen i en av sina beskrivningar av olika innovationsstrategier kallat "putting entrepreneurial knowledge to work".⁴

Den övergripande strategin för den åländska innovationspolitiken under programperioden 2014-2020 är därför att fokusera på stödet till företagets egen kompetensutveckling, snarare än en mer traditionell FoU-satsning.

Det gäller här att med smart utformade medel stödja vad som inom företagsforskningen brukar kallas "den entreprenöriella upptäckarprocessen".⁵ Strategin går i allt väsentligt ut på att med tillgängliga offentliga medel, inte bara finansiella, stödja utvecklingen av företagens djupkunskaper om sina marknader och de nya produkter som där efterfrågas - liksom även deras förmåga att med hjälp av rätt kunskaper och kontakter utveckla och producera de efterfrågade (nya, innovativa) produkterna.

³ Se t ex Fellman: "Knowledge dynamics in KIBS and computer technical service in Åland." Ingår i Dahlström (ed.): *Regional Trajectories to Knowledge economy: Nordic-European Comparisons*. Nordic Innovation Center, Oslo 2010

⁴ *Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation*. European Commission, GD Regional Policy, 2012

⁵ Foray et. al.: *Smart Specialisation – The Concept*. Growth Expert Group, GD Research and innovation, Brussels 2009.

Syftet är alltså att utveckla de åländska företagens förmåga att bli bättre på att offensivt (pro-aktivt) kommersialisera sina kunskaper om marknaden inom sina respektive verksamhetsområden.

En viktig del i strategin är att inte bara stödja de enskilda företagen, utan att även kunna främja kreativa samarbetsprojekt som syftar till att förbättra företagens möjligheter att utnyttja de nya efterfrågenischer som den allt snabbare teknikutvecklingen skapar. Nyckelaktörerna i den här typen av strategiskt intressanta, och därför stödberättigade, samarbetsprojekt kan även vara "entreprenöriella eldstjälare", uppfinnare och idékläckare - liksom även offentliga institutioner och utbildningsorgan som har viktig kunskap inom det aktuella området.

Den anvisade innovationsstrategins starka fokus på marknadsnära kunskapsutveckling kopplar också nära an till den politik som mera allmänt syftar till att stärka förutsättningarna för entreprenörskap och nyföretagande på Åland (Jfr här det åländska ERUF/ESF-programmet *Entreprenörskap och kompetens*). Detta skall dock inte ses som något problem utan snarare som en fruktbar policyöverlappning. Utan en stark entreprenörskapsanda blir det nämligen mycket svårt att med aldrig så mycket offentliga medel och stöd åstadkomma den nyskapande och dynamiska näringslivsutveckling som eftersträvas i politiken.

7. Innovationspolitikens aktörer och insatser

En fungerande innovationspolitik utgående från strategin om smart specialisering förutsätter engagerade aktörer som genom sina resurser (mänskliga och finansiella) och aktiviteter i samverkan påverkar innovationsprocessens inriktning och förlopp.

Kreativitet och innovation utgår ifrån människors intresse, förmåga och drivkraft till förändring, förnyelse och förbättring. Insatser bör beakta det som påverkar innovationsförmågan:

- kunskaps- och kompetensbasen för innovation som utvecklas genom forskning, utbildning eller genom eget lärande
- incitament för investeringar i kunskap och företagareverksamhet
- efterfrågan och marknader
- regelsystem, organisationsformer och kommunikation mellan aktörerna i innovationsprocesserna: företag, offentliga verksamheter, högskolan, civilsamhällets organisationer och enskilda individer
- specialiserade resurser för utveckling av teknik, metoder, organisation eller processer.

De viktigaste aktörerna i en åländsk innovationspolitik är utbildningssektorn, företagen och näringslivets organisationer. Högskolan på Åland har en central roll i att driva forsknings- och utvecklingsarbete, erbjuda en plattform för innovativt nyföretagande samt för samarbete mellan utbildning och näringsliv. De större företagens utvecklingsarbete skapar

affärsmöjligheter och nischer för mindre företag och näringslivets representerande organ har muskler att samordna utvecklings- och samarbetsprojekt. Landskapsregeringen har på basen av det utbildningspolitiska programmet Kompetens 2025 möjligheter att fördela resurser som främjar kreativitet och entreprenörskap på alla stadier i utbildningen samt mer specifikt till näringslivet via t.ex. programmet Entreprenörskap och kompetens 2014-2020.

8. Finansiering

Offentlig forsknings- och utvecklingsfinansiering till Högskolan på Åland tillhandahålls genom landskapet i den årliga budgeten och på ansökan via internationella forskningsmedel. Strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens 2014-2020 och de tematiska målen 1, 3 och 10 som delvis stimulerar privat finansiering för samma ändamål är den centrala finansieringskällan. Huvuddelen av företagens innovations- och utvecklingsarbete finansieras av företagen själva. Se bilaga om resurser.

9. Uppföljning

Närings- och utbildnings- och kulturavdelningen i samarbete följer årligen på initiativ av näringsavdelningen upp och föreslår ändringar eller kompletteringar i Ålands innovationsstrategi. Innovationsstrategin och genomförandet presenteras för och följs upp av Övervakningskommittén för Ålands EU-program. För mer information om uppföljningsmekanism se tematiska mål 1, 3 och 10 i Ålands strukturfondsprogram "Entreprenörskap och kompetens" 2014-2020.

Bilaga - SWOT

SWOT-underlag ur ett innovationsperspektiv som bygger på dels analysen för det åländska strukturfundsprogrammet "Entreprenörskap och kompetens 2014-2020", dels arbete gjort inom ramen för landskapsregeringens Tillväxtråd.

STYRKOR	SVAGHETER
• Ökande befolkning - stor flyttningsrörelse • Stabil arbetsmarknad med hög sysselsättning och låg arbetslöshet framför allt bland kvinnor • Befintlig högskoleutbildning och utbildningssystem som utvecklas • Medvetenhet avseende kompetenshöjning • Studerande utifrån stannar på Åland i hög grad • Den sociala servicenivån i öriket är välutbyggd, trygg miljö • Välutbyggd transport- och kommunikationsinfrastruktur (visst undantag flygtrafiken) till närliggande regioner • Välutbyggd IT-infrastruktur (fibernet). • Sjöfarten navet för tillgänglig turism och företag som idkar export. • Stark tradition av egenföretagande (nyföretagandet har varit stabilt över tid) • Närhet (geografiskt och mentalt) ○ Snabba beslutsvägar (flexibilitet) ○ Närhet mellan politiker, näringsliv, lagstiftning, allmänhet ○ Självstyre, lagstifta för att möjliggöra - inte förbjuda ○ "Bullerby-känslan" i det fysiska rummet ○ Närhet till allt ○ Platsen mellan Finland och Sverige; Stockholm-Åland-Åbo-Helsingfors ○ Geografiskt nära många länder/orter ○ Stor rörlighet bland befolkningen ○ "Idealisk" multikulturalitet • Kan själv ○ Småskaligt, provmarknad/prototyp ○ Egensinniga människor ○ Ansvar och befogenheter ○ Möjlighet att experimentera, vara pilot/showcase ○ Self made, respekt ○ Affärskultur, entreprenörskultur ○ Historiskt ○ Kärnkompetens: sjöfartsklustret ○ Vårdkompetens	• Konjunkturkänsligt och sårbart näringsliv med beroende av sjöfarten • Företag startas och etableras utan tillväxtambitioner • Antalet företagsetableringar bland kvinnor växer inte över tid • Svagt nyttjande av de möjligheter IT-tekniken medger i småföretag • Svag tillgång till kapital för nyetablerade små bolag (tillväxtföretag) då säkerheter saknas • Begränsat kunskapsutbyte utanför ö-riket • Kontinuitet i utbildningsutbudet och svårigheter till rätt matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft • Synligheten av innovationer i det åländska näringslivet låg • Förändringsbenägenheten låg • Fat cat-syndrom ○ Nöjdhet, passiv till förändring ○ Det går för bra ○ Så här har vi alltid gjort ○ Konventionella kommunikationer, inget nytänk • Kompetensbrist ○ Negativ inställning till utbildning ○ Utbildning saknas ○ Kompetensbrist inom vissa områden ○ Ingen klar bild av kärnkompetens och positionering • Tillgång till riskkapital ○ Inlåst kapital (inom t.ex. familjer) ○ Litet tillskott nya exportföretag • Offentliga sektorns tillväxt ○ Åldrandets kostnader ○ Ineffektiv offentlig sektor; struktur och kompetens ○ Beslutskraft saknas i praktiken, frågor "rinner ut i sanden" ○ Intern regionalpolitik ○ Service ○ "Ö-faktorn" • Förtroendekapital ○ Dålig kontakt mellan politiker och näringsliv ○ Tilltagande trend med politisk korrekthet ○ "Direkt" demokrati pga litenhet

	• Social kontroll ○ Självförtroende – våga tänka större ○ Kulturellt "fast" – vems flicka är du ○ Jantelagen och anonyma messaspalter

MÖJLIGHETER	HOT
• Interaktion mellan akademi och näringsliv, Högskolan på Åland kan driva innovationsprojekt baserade på näringslivsutmaningar • Inflyttning tillför ny kompetens och möjligheter för diversifiering av näringslivet • Högskolans utbildningsområden motsvarar den åländska ekonomins kärnkompetens som kan fördjupas genom samverkan • Nya affärsområden inom miljö, energi och teknik (spetskompetens) • Åland kan fungera som "testbädd" och försöksområde • Kunskapsintensiv tjänstesektor • Samarbete/samverkan/utbildning för att bredda kunskapsbasen • God infrastruktur (telekom) möjliggör potential till nya marknader • Vidareförädling av varor och tjänster (produktpaketering, koncept och hög kvalitet) • Ungdomars kreativitet/nyföretagande • Kvinnor som företagare en resurs • Internationellt samarbete mellan Högskolan på Åland och institutioner i Europa • Globala trender ○ Modernt sätt att arbeta hållbart ○ Det digitala samhället – en ö är inte någon nackdel – "var som helst" ○ Nätverk internationellt; bygga, använda och kopiera ○ Önskan om det goda livet; "slow food", "slow life" ○ Bli ett stjärn exempel på hållbar tillväxt; utställningsfönster ○ Enorm förbättringspotential (low hanging fruit) ○ Exotiskt ○ Vatten + vind • Demografisk utveckling ○ Kompetensförsörjning genom åter- och inflyttning ○ Arbetskraftsinvandring ○ Stora fördelar för flera grupper av inflyttare; barnfamiljer, äldre ○ Stor arbetslöshet i Europa –	• Ökande konkurrens från närliggande regioner • För lite omvärldsanalys minskar lyhördheten för globala trender • Ökad försörjningsbörda med åldrande befolkning • Förlorad kompetens i samband med pensionsavgångar • Med stigande arbetslöshet och en misslyckad integration av inflyttare med bristande språkkunskaper ökar riskerna för marginalisering • Minskade resurser inom utbildningssystemet ett hot mot kunskapsamhället • Försämrade flygförbindelser • Ett litet samhälle sårbart om förnyelse och diversifiering av näringslivet misslyckas • Stigande medelålder bland företagarkåren • Litenhet ○ Försämrade kommunikationer till och från Åland ○ Dåligt självförtroende ○ Det strategiska kompetensbyggandet (utbildning, rekrytering/tillväxt av företag) • Reglering ○ Politiska beslut som fattas utanför Åland (skatter, miljö, sjöfart, energipriser, utbildning, tax free, sjukvård) ○ Självtstyrelseinstrumenten används kontraproduktivt i förhållande till tillväxt ○ Lathet att ta itu med reformer • Urbanisering ○ Avtagande arbetskraftsinvandring ○ Skattebasen sviktar ○ Andelen äldre i befolkningen ökar ○ Avtagande social rotation

kompetens flyttar • Nordens huvudstad ○ Pendlingsboende○ Stor potential inom turism, konferens, kursverksamhet, fin yrkesutbildning○ Goda kommunikationer	

Bilaga - Beskrivning av processen

Fakta⁶

Åland är ett självstyrt, demilitariserat och enspråkigt svenskt landskap i Finland med knappt 29.000 invånare. Landskapet består av 16 kommuner med en genomsnittlig invånartäthet om 18,6 invånare per kvadratkilometer. Skärgårdsöriket består av 6.757 öar varav 60 är bebodda. Den totala ytan 13.324 km² och 88,3 procent består av vatten.

Antalet sysselsatta ålänningar är ca 14.000 personer som mestadels arbetar inom tjänstenäringar. Vid sidan av de offentliga arbetsplatserna inom vård, omsorg och sociala tjänster är transportsektorn den dominerande i privat sektor. Sjöfarten är motorn i den åländska ekonomin med många sysselsatta och utgör drygt 20 procent av Ålands BNP.

Åland har ett gynnsamt geografiskt läge mellan två expansiva ekonomiska centra, södra Finland och Stockholmsområdet. Närheten till marknaderna skapar bra förutsättningar för export och import samt arbetskraftsinvandring, men gör också Åland känsligt för konjunkturförändringar.

Det finns ca 2.400 företag på Åland och 89 procent av dem sysselsätter fyra personer eller färre. Endast ett tjugotal företag har mer än 50 anställda, där färjerederier, banker, försäkringsbolag, livsmedelsförädling och industriföretag inom nischer dominerar. Storleksklassen 0-4 anställda står för 21 procent av arbetsplatserna i privat sektor. De två stora åländska företagen med över 250 anställda anställer 28 procent av den privata arbetsstyrkan på Åland. Trenden är att medelstorleken på företagen minskar i och med att småföretagen blir fler. Kvinnornas andel av företagarna tycks ligga stadigt på 30 procent. De åländska rederierna har "växt sig större än Åland" och merparten av de anställda bor utanför Åland.

Slutsats

Det åländska näringslivet är sedan generationer tillbaka uppbyggd kring en i förhållande till ekonomins och befolkningens storlek omfattande internationell rederiverksamhet, samt till denna direkt eller indirekt relaterade tjänsteföretag inom logistik, kvalificerad företagsservice (B2B), handel, byggnation, finansiella transaktioner, landbaserad turism m.fl. samt även till förädlingsverksamhet och kreativa industrier med koppling till en växande fritids- och nöjeskonsumtion på internet.

Den maritima sektorn (i vid mening) utgör därmed den kärnkompetens som en innovativ företagsutveckling och "smart specialisering" måste utgå från.

Den prioriterade sektorn på Åland är den landbaserade delen av den maritima sektorn i vid mening och inte primärt sjöfarten. De många småföretagen på Åland och den potential som finns för uppstart av nya företag och utveckling av befintliga företag i närheten av kärnkompetensen.

Innovationsstrategin kopplas nära till utbildningspolitiken eftersom strategin lyfter upp den marknadsnära kunskapsutvecklingen, dvs företagens eget kunnande i bred bemärkelse som grunden för den specialisering som sker och de innovationer som utvecklas.

⁶ Ur Socioekonomisk nulägesbeskrivning - Bakgrundsanalys av Åland inför strukturfondsprogrammen till EU 2014-2020, Ålands landskapsregering 2012.

Detta leder till slutsatsen att Åland ska satsa på *att skapa en miljö som uppmuntrar kreativitet, företagens egen kompetensutveckling och deras möjligheter att kommersialisera sina kunskaper*. Åtgärderna finns huvudsakligen i ERUF & ESF-programmet och inom Högskolans verksamhet men det utbildningspolitiska programmet Kompetens 2025 utgör en väsentlig bas eftersom det skapar de bästa förutsättningarna på det individuella planet.

Ålands strategi för smart specialisering

- Övergripande mål
 - Den åländska innovationspolitikens övergripande mål är att tillhandahålla en samhällsmiljö där enskilda personer, företag samt aktörer inom den offentliga och tredje sektorn uppmuntras och stimuleras till kreativitet och innovativt tänkande⁷
- *Fokusera på stödet till företagens egen kompetensutveckling, snarare än en mer traditionell FoU-satsning*⁸
- *Utveckla de åländska företagens förmåga att bli bättre på att offensivt (pro-aktivt) kommersialisera sina kunskaper om marknaden inom sina respektive verksamhetsområden*⁹

Resurser

Tematiskt mål 1¹⁰ Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer utgör 80 % av ERUF-medlen i Ålands strukturfondsprogram 2014-2020 eller ca 1,9 miljoner euro. Av dessa kommer 1,5 miljoner att tillhandahållas företag genom finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital. Investeringar i målföretag görs så att minst lika mycket privat kapital genereras i varje investering. Resterande del av ERUF-medlen går till tematiskt mål 3 Att främja konkurrenskraft hos små och medelstora företag ca 0,5 miljoner euro. De två inriktningarna stöder och kompletterar varandra. Tematiskt mål 10 Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften med ca 0,6 miljoner euro från ESF kan användas till kompetensförsörjning på arbetsplatser och i företag. Kompetensprojekt i företag genererar minst 60 % privat kapital per projekt. Tematiskt mål 10 Flexibla och relevanta utbildningssystem med ca 0,4 miljoner euro erbjuder anpassade utbildningslösningar för arbetsplatser. Sammanlagt ca 3,4 miljoner euro från EU och lika mycket i nationell medfinansiering dvs totalt 6,8 miljoner styr mot smart specialisering i Ålands strukturfondsprogram 2014-2020¹¹.

Eftersom huvuddelen av Ålands strukturfondsprogram styr mot smart specialisering är den bakgrundsanalys, beredningsprocess och strategi som gjorts för Strukturfondsprogrammet relevant även specifikt för smart specialisering på Åland. Resurser, målsättningar och indikatorer för mätning av resultat återfinns inom de ovannämnda tematiska målen i Ålands strukturfondsprogram "Entreprenörskap och kompetens" 2014-2020.

⁷ Det utbildningspolitiska programmet Kompetens 2025, verksamhet inom Högskolan på Åland, Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

⁸ ESF inom Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

⁹ ERUF inom Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

¹⁰ Förhandsvillkoret att det finns en strategi för smart specialisering är kopplat till tematiskt mål 1.

¹¹ <http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/program-eruf-esf-2014.pdf>

De årliga resurserna för tillämpad forskning och utvecklingsarbete inom Högskolan på Åland¹² uppgår till ca 0,4 miljoner euro och fördelas till 60 procent inom vårdvetenskap och 40 procent inom företagsekonomi, elteknik, eletroteknik och informationsteknik.

Strategiprocessen

- Landskapsregeringen inledde arbetet med de näringspolitiska programmen 2014-2020 med delfinansiering från EU genom ett öppet seminarium våren 2011 om EU 2020-strategin och förslag till regelverk för programperioden 2014-2020 samt genomgång av erfarenheter från perioden 2007-2013
- Landskapsregeringen tillsatte 6.6.2012 Ålands Tillväxtråd under ledning av näringsministern. Tillväxtrådet består av fem representanter från olika näringslivssektorer och akademi vid sidan av ministern och dess uppgift är att identifiera utvecklingsområden eller möjliga hinder för ekonomisk tillväxt. Tillväxtrådet har bidragit till bakgrundsanalys och SWOT samt behandlat studien om Ålands innovationslandskap samt förslag till strukturfondsprogram för Åland.
- En socioekonomisk nulägesbeskrivning och bakgrundsanalys färdigställdes sommaren 2012, internt näringsavdelningen vid Ålands landskapsregering, se fotnot 6.
- En strategigrupp under ledning av Ålands näringsminister och sex arbetsgrupper¹³ för de nya EU-programmen 2014-2020 tillsattes hösten 2012 (ca 60 personer + höranden och remisser). Huvuduppdraget bestod av tre delar:
 - SWOT för att identifiera framtida utmaningar och möjligheter
 - Målformuleringar, val av åtgärder och relevanta indikatorer för mätning av resultat
 - Slutligt förslag med prioriteringar, avgränsningar och fördelning av resurser
- Kommissionens ståndpunkt om Ålands strukturfondsprogram 2014-2020, hösten 2012:
 - "Åland bör fortsätta att arbeta med prioriteringarna att förbättra forskning, teknisk utveckling och innovation" (bland annat)
- Landskapsregeringen lät utföra utredningen "Små företags kapitalförsörjning på Åland – Behövs offentligt riskkapital?" ÅSUB Rapport 2012:6
- Landskapsregeringen arrangerade en workshop om smart specialisering, lärseminarium med Nordregio 2012
- Landskapsregeringen arrangerade en workshop om interventionslogik, lärseminarium med Nordregio 2013
- En enkät- och intervjuundersökning om innovationslandskapet Åland genomfördes 2013, ÅTC Rapport 30/10 2013

¹² http://www.ha.ax/files/forskningspolitiskt_program_20112014.pdf

¹³ Landskapsregeringens tillsättningsbeslut 28.8.2012.

- Analysunderlag till landskapsregeringens parlamentariska utbildningsdelegation: "Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025", ÅSUB Rapport 2013:4
- Ex ante utvärderare har följt programarbetet kontinuerligt
- Diskussioner har förts i tre omgångar med kommissionen tillsammans med representanter från finländska myndigheter om partnerskapsöverenskommelsen och tematiska mål under vintern och våren 2013
- En öppen remissomgång om huvudinriktningar i strukturfondsprogrammen arrangerades av landskapsregeringen parallellt med delgivning av MKB 2013
- Landskapsregeringen godkände Ålands tematiska mål i partnerskapsöverenskommelsen i december 2013
- Landskapsregeringen sände ett meddelande till lagtinget (Ålands parlament) i april 2014 om förslagen till EU-program 2014-2020
- Landskapsregeringens godkände förslag till närings-, utbildnings- och sysselsättningspolitiska EU-program maj 2014
- Kommissionens beslut från december 2014 - mars 2015 om att godkänna program med finansiering från
 - ERUF – "Entreprenörskap och innovation" samt "Interreg Central Baltic Programme"
 - ESF – "Kompetens och delaktighet"
 - EHFF – Havs- och fiskerifrågor
 - EJFLU - Landsbygdsutveckling
- Utbildningsdelegationens arbete med att fastställa ett utbildningspolitiskt program startade sommaren 2014 i vilket inkluderades innovationsfrågor. Utbildningsdelegationen färdigställde 17.4.2015 sitt förslag "Kompetens 2025" och landskapsregeringen sände det som ett meddelande till lagtinget 23.4.2015. Programmet kommer att antas av landskapsregeringen när det är behandlat av lagtinget.
- Utbildningsdelegationen omfattade föreliggande förslag till strategi för smart specialisering för Åland 24.4.2015.
- Processer som har beröring med smart specialisering är arbetet 2015-2017 med att framta en Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland som beaktar den fysiska planeringen och hållbara lösningar, Team Åland – En kraftsamling för tillväxt och inflyttning 2015-2016 som möjliggör finansiering av utvecklingsidéer samt en förnyelse av det forskningspolitiska programmet för Högskolan på Åland som bereds under år 2016.

Bilaga – Komponenter i Ålands innovationsstrategi

- Strategi för smart specialisering:

Övergripande mål

Den åländska innovationspolitikens övergripande mål är att tillhandahålla en samhällsmiljö där enskilda personer, företag samt aktörer inom den offentliga och tredje sektorn uppmuntras och stimuleras till kreativitet och innovativt tänkande¹⁴

- *Fokusera på stödet till företagens egen kompetensutveckling, snarare än en mer traditionell FoU-satsning¹⁵*
- *Utveckla de åländska företagens förmåga att bli bättre på att offensivt (proaktivt) kommersialisera sina kunskaper om marknaden inom sina respektive verksamhetsområden¹⁶*

Strategin för smart specialisering bygger på:

- Ålands strukturfondsprogram 2014-2020, "Entreprenörskap och kompetens"
- Utbildningspolitiskt program för landskapet Åland "Kompetens 2025"
- Åtgärder för stimulans av privata FoU-investeringar finns inom ERUF (TM 1 Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer samt TM 3 Att främja konkurrenskraft hos små och medelstora företag) och ESF (TM 10 Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften samt Flexibla och relevanta utbildningssystem)
- Övervakningsmekanism (uppföljning och utvärdering) finns i Ålands strukturfondsprogram "Entreprenörskap och kompetens" 2014-2020 och ansvaret ligger hos näringsavdelningen och utbildnings- och kulturavdelningen samt övervakningskommittén för Ålands EU-program 2014-2020
- Aktiviteter som upprätthåller processen kring smart specialisering är t.ex. Team Åland där beslut om utvecklingsprojekt utformas och fattas i partnerskap mellan myndigheter, företag, organisationer, högskola, företag med mera; Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland där backcastingprocesser för olika sektorer med ett tvärsektorielt deltagande genomförs samt Kreativ verkstad – en metod som erbjuder en plattform för interaktion mellan aktörer från olika sektorer som t.ex. kommer att genomföras under hösten 2015 för de maritima näringarna på Åland.
- Budgetmedel finns inom ERUF (TM 1 och 3) och ESF (TM 10) i Ålands strukturfondsprogram "Entreprenörskap och kompetens" 2014-2020¹⁷ samt hos Högskolan på Åland¹⁸

¹⁴ Det utbildningspolitiska programmet Kompetens 2025, verksamhet inom Högskolan på Åland, Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

¹⁵ ESF inom Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

¹⁶ ERUF inom Ålands strukturfondsprogram 2014-2020.

¹⁷ <http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/program-eruf-esf-2014.pdf>

¹⁸ http://www.ha.ax/files/forskningspolitiskt_program_20112014.pdf

STRATEGI FÖR UTVECKLINGEN AV DEN TILLÄMPADE FORSKNINGEN I HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND

Fastställd av Ålands landskapsregering 11.10.2011.

Strategin gäller perioden 2011 -2014

Fastställd av Ålands landskapsregering 10.3.2015.

Strategin gäller perioden 2015 -2016

Varför forskning på Åland?

Samhällsutvecklingen i Landskapet Åland skall bygga på hållbar tillväxt för alla, där den ekonomiska utvecklingen baseras på kunskap och innovation, resurseffektivitet och lösningar som främjar livskvalitet och en hög sysselsättning inom närings- och arbetsliv. Landskapet ska vara en del i det dynamiska utbildnings-, forsknings-, och innovationsområdet i Norden och ha en konkurrenskraftig och kunskapsbaserad ekonomi.

För att kunna möta framtiden på ett framgångsrikt sätt behövs välutbildade ålänningar. Högskolan på Åland är betydelsefull för tillväxten och kompetensförsörjningen på Åland. Målet i högskolan är att erbjuda utbildningar med hög kvalitet och forsknings och utvecklingsverksamhet (FoU) som utvecklas i nära samarbete med lokalsamhället utgående dess ifrån behov och förutsättningar.

Landskapsregeringen ska systematiskt och kontinuerligt stimulera och underlätta samverkan mellan forskning, innovation och utbildning i den s.k. kunskapstriangeln. Genom att utveckla sitt utbildningssystem stärker landskapsregeringen grunden för kompetens och kunnande i utbildningarna, stöder förutsättningar för innovations- och kunskapsöverföring och möjliggör en utveckling av forskningen och kopplingen mellan forskningen och innovationen i landskapet.

Vad är tillämpad forskning?

Högskolans lagstadgade uppgift är att ordna högskoleutbildning och bedriva ett forsknings- och utvecklingsarbete som tjänar undervisningen och det åländska samhällets behov (2§) LL (2002:81) om Högskolan på Åland. Högskolan förverkligar sitt uppdrag inom ramen för sina tre verksamhetsformer, examensinriktad utbildning, tillämpad forskning och utveckling samt genom öppen högskoleverksamhet.

Ett tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete avser sökande efter ny kunskap med en bestämd tillämpning i sikte. Forsknings- och utvecklingsarbetet avser att generera kunskap, erfarenhet och kontakter som direkt stöder undervisningen. Tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete är i första hand nyttorelaterat och har sin utgångspunkt i landskapets arbets- och näringsliv.

Målsättningen för den examensinriktade utbildningen är att utgående från arbetslivets krav och samhällets behov ge den studerande fördjupade kunskaper av hög kvalitet inom det aktuella utbildningsområdet. Högskolan ska även ge den studerande förmåga till självständig och kritisk bedömning och självständig problemlösning, beredskap att möta förändringar i arbetslivet samt utveckla förmågan och intresset att följa kunskapsutvecklingen. (4§)

Utbildningen leder till en yrkeshögskoleexamen, som är en examen inom Bologna-processens första cykel och motsvarar tre års heltidsstudier. Landskapsregeringen avser att utveckla masterutbildning i egen regi i den omfattning efterfrågan och ekonomiska resurser medger.

Hur organiseras forsknings- och utvecklingsarbetet i Högskolan på Åland?

Undervisningen och det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet i högskolan finansieras inom landskapets budget och med externa projektmedel. Andelen av verksamhetsanslaget som används för finansiering av högskolans FoU är ca 3 %. Extern finansiering till högskolans FoU bör uppgå till motsvarande andel. Högskolans nettobudgeteringsprincip stöder möjligheten till extern finansiering.

Styrelsen för högskolan avsätter inom ramen för fastställd budget medel för forsknings- och utvecklingsverksamheten. Styrelsen utser en forskningsnämnd med uppgift att fördela medel till forskningsprojekt inom de olika utbildningsprogrammen samt utveckla högskolans forskningsstrategi och forskning. Forskningsnämnden ska utarbeta principer för högskolans forskning samt grunderna för hur forskningsmedel fördelas. Forskningsnämndens mandatperiod är tre år.

Landskapsregeringen och styrelsen avtalar om prioriterade forskningsområden i utbildningsavtalet.

Vem bedriver forsknings- och utvecklingsarbetet i Högskolan på Åland?

Den tillämpade forskningen svarar mot efterfrågan och behov inom det åländska arbets- och näringslivet och utförs i ett nära samarbete med det. En målsättning för högskolans forsknings- och utvecklingsarbete är att producera kunskap som är direkt till nytta i det åländska samhället och uppnå tillämpbara resultat för att utveckla näringsstrukturen på Åland.

Den tillämpade forsknings- och utvecklingsverksamheten i högskolan bidrar samtidigt till personalens kompetensutveckling och sporrar personalen att vidareutbilda sig i enlighet med fastställda principer.

Högskolans forskningsprojekt ska så långt det är möjligt integreras i undervisningen och involvera de studerande. Målet är att det ska råda ett nära samband mellan utbildning och forskning för att garantera aktualitet i undervisningen.

Forskningen skall ske i samarbetsnätverk kring olika forskningsprojekt med andra nationella och internationella högskolor och universitet samt lokala forskningsinstitut. Strävan att uppnå nya samverkansmodeller med det åländska arbetslivet och olika forskningsaktörer på Åland och i Norden stärker Högskolans roll inom det FoU som gynnar innovationsverksamheten i samhället.

Utvecklingsområden

Landskapsregeringen förespråkar en utveckling av den tillämpade forskningen inom undervisningen i Högskolan på Åland genom att underlätta för högskolan

- att stärka användningen av aktuell forskning i undervisningen
- att i undervisningen utveckla projekt med koppling till åländskt närings- och arbetsliv där projekten har ett innovativt syfte att utveckla nya företag, produkter, tjänster, arbetssätt eller strukturer
- att utveckla samverkansmodeller med åländskt näringsliv
- att utifrån fastställda principer stöda lärarnas kompetensutveckling genom för undervisningen relevant forskning
- att stärka högskolans ställning som juridisk person genom att utveckla styrsystemet mot en mål- och resultatstyrning
- Högskolan ska tillsammans med samhälls- och näringslivet utveckla formerna för sitt samarbete kring forsknings- och utvecklingsprojekt.

Forskning och utveckling år 2011

Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på statistiklagen (280/2004)

Uppgifterna på denna blankett är sekretessbelagda.

0. Uppgifterna gäller vidstående enheten

Enhetens namn	HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND
Enhetens namn (om det behövs att korrigera)	
Kontaktperson	Lena Nyman-Wiklund
Telefonnummer	+358 18 537 704
E-postadress	lena.nyman-wiklund@ha.ax

Har Er enhet bedrivit FoU--verksamhet under år 2011?

(x) Ja () Nej

Om Ni inte haft FoU under år 2011, men har planerat att bedriva forsknings- eller utvecklingsarbete år 2012, fyll i punkt 8. Om svaret är nej, ber vi Er trots detta underrätta Statistikcentralen.

1. Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete år 2011

	1A		1B
	Antal 31.12.2011	varav kvinnor	Forskningsårsverken utförda under år 2011 (1 dec.)
1.1 Personalens utbildning	Totalt		
Doktorer (disputerade)	4	2	1,5
Licentiat (ej med. lic.)			
Högre eller lägre universitetsexamen (t.ex. DI, FK, nat.kand, också med.lic.)	3	1	1,0
Yrkeshögskoleexamen eller motsvarande (också läroverksingenjörer)	2	1	1,6
Annan examen på läroverksnivån (t.ex. tekniker, agrolog, merkonom)	1	1	0,5
Övrig utbildning			
1.1 FoU-personal totalt	10	5	4,6

1.2 FoU-personalens uppgifter

Forskare eller motsvarande ☐	7	3	2,5
Övrig FoU-personalen ☐	3	2	2,1
1.2 FoU-personal totalt (= punkt 1.1)	10	5	4,6

2. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom enheten år 2011

Utgifter för FoU-verksamheten inom enheten

Forskningsutgifter

Löneutgifter	212 000 eur
Ämnen, material, driftsutgifter för byggnader, övriga driftsutgifter	72 000 eur
Köpta tjänster 1)	72 000 eur
1) Tjänster som köpts i anslutning till egna FoU-projekt, exkl. hela FoU-projekt som genomförts av utomstående	
Maskiner, apparater, byggnader, övriga utgifter för anskaffning av anläggningstillgångar	000 eur
Totalt	356 000 eur

3. Forskningspersonalen, forskningsårsverken och utgifter för enhetens egen forskningsverksamhet efter arbetsställe år 2011

Belägenhetskommun	Forskningspersonalen		Forskningsutgifter 1000 eur
	31.12.2011	Forskningsårsverken	
Mariehamn	10	4,6	356 000 eur
			000 eur
			000 eur
Totalt	10	4,6	356 000 eur
	(= punkt 1A)	(= punkt 1B)	(= punkt 2)

4. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet (punkt 2) efter typ år 2011

Typ av FoU-verksamhet	Grundforskning ☐	
	Tillämpad forskning ☐	55,0
	Utvecklingsarbete ☐	45,0

5. Finansiering av utgifter för forskning och utveckling år 2011

Egen finansiering	109 000 eur
Utomstående finansiering	
Statens förvaltningsgrenar	
TEKES - utvecklingscentralen för teknologi och innovationer	000 eur
Arbets- och näringsministeriet, övrig	53 000 eur
Finlands Akademi (innehavare av tjänster och projektfinansiering)	000 eur
Forskarutbildning (Graduate School) ¹	000 eur
Undervisnings- och kulturministeriet, övrig	000 eur
Kommunikationsministeriet	000 eur
Jord- och skogsbruksministeriet	000 eur
Justitieministeriet	000 eur
Försvarsministeriet	000 eur
Inrikesministeriet	000 eur
Social- och hälsofärdsministeriet	000 eur
Utrikesministeriet	000 eur
Statsrådets kansli	000 eur

Finansministeriet	000 eur
Miljöministeriet	000 eur
Kommuner	000 eur
Övriga offentliga finansieringskällor (t.ex. SITRA, finnvera)	000 eur
Inhemska fonder, stiftelser och övriga icke-vinstsyftande organisationer	28 000 eur
Inhemska företag ² och organisationer som betjänar företag	000 eur
Utländska företag	000 eur
EU-finansiering	166 000 eur
Andra internationella organisationer (t.ex. CERN, ESA, OECD, FN)	000 eur
Annan utländsk finansiering	000 eur
Totalt (= punkt 2)	356 000 eur

Utomstående finansiering uppges enligt fakturering som hänför sig till år 2011. Om all utomstående finansiering för 2011 års verksamhet inte ännu fakturerats bör de poster som faktureras senare uppskattas. Finansiering som beviljats för år 2012 eller finansiering som erhållits under år 2011, men som hänförs sig till tidigare är uppges inte. Finansieringen uppges efter ursprunglig finansieringskälla.

1) Löneutgifterna för person/personer som godkänts till ett forskarskoleprogram finansierat av undervisningsministeriet **oberoende** av koordinator.

2) Inkl. utlandsägda företag verksamma i Finland

6. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet efter vetenskapsgren år 2011

Vetenskapsgren	Procentfördelning
314 Hälsvetenskap	60
512 Företagsekonomi	28
213 Elteknik, elektroteknik, informationsteknik	12

Totalt

7. Forskningspersonal och forskare efter huvudsakligt vetenskapsområde år 2011

Huvudsakligt vetenskapsområde	Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete		Forskare eller motsvarande	
	Totalt	varav kvinnor	Totalt	varav kvinnor
1. Naturvetenskaper				
2. Teknik	2	0	2	0
3. Medicinska vetenskaper, vårdvetenskaper	5	5	3	3
4. Jordbruks- och skogsvetenskaper				
5. Samhällsvetenskaper	3	0	2	0
6. Humanistiska vetenskaper				

Totalt (= punkt 1) 10

5

7

3

8. Forskning och utveckling år 2012

Har Er enhet planerat forsknings- eller utvecklingsarbete för år 2012?

(x) Ja () Nej

Uppskattade utgifter för egen forskning och utveckling

300 000 eur

Kommentarer och tillägg

Forskning och utveckling år 2012

Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på statistiklagen (280/2004)

Uppgifterna på denna blankett är sekretessbelagda.

0. Uppgifterna gäller vidstående enheten

Enhetens namn HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND

Enhetens namn (om det behövs att korrigera)

Kontaktperson Lena Nyman-Wiklund

Telefonnummer 018-537704

E-postadress lena.nyman-wiklund@ha.ax

Har Er enhet bedrivit FoU--verksamhet under år 2012?

(x) Ja () Nej

Om Ni inte haft FoU under år 2012, men har planerat att bedriva forsknings- eller utvecklingsarbete år 2013, fyll i punkt 7. Om svaret är nej, ber vi Er trots detta underrätta Statistikcentralen.

1. Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete år 2012

	1A	1B
	Antal 31.12.2012	Forskningsårsverken
	Totalt	varav kvinnor utförda under år 2012 (1 dec.)
1.1 Personalens utbildning		
Doktorer (disputerade)	4	2 1,9
Licentiat (ej med. lic.)	1	0,2
Högre eller lägre universitetsexamen (t.ex. DI, FK, nat.kand, också med.lic.)	4	2 0,7
Yrkehögskoleexamen eller motsvarande (också läroverksingenjörer)	1	0,3
Annan examen på läroverksnivån (t.ex. tekniker, agrolog, merkonom)		
Övrig utbildning	2	2 1,5
1.1 FoU-personal totalt	12	6 4,6

1.2 FoU-personalens uppgifter

Forskare eller motsvarande ☐	8	3 2,7
Övrig FoU-personalen ☐	4	3 1,9
Summa	12	6 4,6

1.2 FoU-personal totalt (= punkt 1.1)

1.3 Forskningspersonal och forskare efter arbetsuppgiftens huvudsakligt vetenskapsområde år 2012

Huvudsakligt vetenskapsområde	Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete		varav forskare eller motsvarande	
	Totalt	varav kvinnor	Totalt	varav kvinnor
1. Naturvetenskaper				
2. Teknik	4	1	3	

3. Medicinska vetenskaper, vårdvetenskaper	5	5	3	3
4. Jordbruks- och skogsvetenskaper				
5. Samhällsvetenskaper	3		2	
6. Humanistiska vetenskaper				
Summa 12	6		8	3
Totalt				
	(= punkt 1.1 1A)		(= punkt 1.2 forskare och motsvarande)	

2. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom enheten år 2012

Utgifter för FoU-verksamheten inom enheten	Forskningutgifter
Löneutgifter	230 000 eur
Ämnen, material, driftsutgifter för byggnader, övriga driftsutgifter	64 000 eur
Köpta tjänster 1)	000 eur
1) Tjänster som köpts i anslutning till egna FoU-projekt, exkl. hela FoU-projekt som genomförts av utomstående	
Maskiner, apparater, byggnader, övriga utgifter för anskaffning av anläggningstillgångar	000 eur
Totalt	294 000 eur

3. Forskningspersonalen, forskningsårsverken och utgifter för enhetens egen forskningsverksamhet efter arbetsställe år 2012

Belägenhetskommun	Forskningsskilda 31.12.2012	Forskningsårsverken	Forskningsutgifter 1000 eur
Mariehamn	12	4,6	294 000 eur
			000 eur
			000 eur
Totalt	12	4,6	294 000 eur
	(= punkt 1.1 1A)	(= punkt 1.1 1B)	(= punkt 2)

4. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet (punkt 2) efter typ år 2012

Typ av FoU-verksamhet	Grundforskning	
	Tillämpad forskning	58,0
	Utvecklingsarbete	42,0

5. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet efter vetenskapsgren år 2012

Vetenskapsgren	Procentfördelning
316 Vårdvetenskap	63
213 El-, automations- och telekommunikationsteknik, elektronik	17
512 Företagsekonomi	20

Summa

6. Finansiering av utgifter för forskning och utveckling år 2012

Egen finansiering	102 000 eur
Utomstående finansiering	
Statens förvaltningsgrenar	
TEKES - utvecklingscentralen för teknologi och innovationer	000 eur
Arbets- och näringsministeriet, övrig	000 eur

Finlands Akademi (innehavare av tjänster och projektfinansiering)	000 eur
Forskarutbildning (Graduate School) ¹	000 eur
Undervisnings- och kulturministeriet, övrig	000 eur
Kommunikationsministeriet	000 eur
Jord- och skogsbruksministeriet	000 eur
Justitieministeriet	000 eur
Försvarsministeriet	000 eur
Inrikesministeriet	000 eur
Social- och hälsofärdsministeriet	000 eur
Utrikesministeriet	000 eur
Statsrådets kansli	000 eur
Finansministeriet	000 eur
Miljöministeriet	000 eur
Kommuner	000 eur
Övriga offentliga finansieringskällor (t.ex. SITRA, finnvera)	000 eur
Inhemska fonder, stiftelser och övriga icke-vinstsyftande organisationer	000 eur
Inhemska företag ² och organisationer som betjänar företag	15 000 eur
Utländska företag	000 eur
EU-finansiering totalt (det här innehåller statsandelen för ERUF- och ESF finansiering bara för yrkehögskolor, andra organisationer anger statsdelen i kolumnen i fråga)	166 000 eur
Andra internationella organisationer (t.ex. CERN, ESA, OECD, FN)	000 eur
Annan utländsk finansiering	11 000 eur
Summa	000 eur
Totalt (= punkt 2)	294 000 eur

Utomstående finansiering uppges enligt fakturering som hänför sig till år 2012. Om all utomstående finansiering för 2012 års verksamhet inte ännu fakturerats bör de poster som faktureras senare uppskattas. Finansiering som beviljats för år 2013 eller finansiering som erhållits under år 2012, men som hänförs sig till tidigare är uppges inte. Finansieringen uppges efter ursprunglig finansieringskälla.

1) Löneutgifterna för person/personer som godkänts till ett forskarskoleprogram finansierat av undervisningsministeriet **oberoende** av koordinatör.

2) Inkl. utlandsägda företag verksamma i Finland

3) Här anges EU-andel och statsandel. Kommunandelen e.d. anges i kolumnen för finansiären i fråga. Uppdelningen av EU-finansieringen är obligatorisk bara för yrkehögskolor. Statsandelen separeras från ERUF- och ESF-finansieringen centralt vid Statistikcentralen.

7. Forskning och utveckling år 2013

Har Er enhet planerat forsknings- eller utvecklingsarbete för år 2013?	(x) Ja () Nej
Uppskattade utgifter för egen forskning och utveckling	350 000 eur

Kommentarer och tillägg

Forskning och utveckling år 2014

Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på statistiklagen (280/2004)

Uppgifterna på denna blankett är sekretessbelagda.

0. Uppgifterna gäller vidstående enheten

Enhetens namn* HÖGSKOLAN PÅ ÅLAND

Enhetens namn (om det behövs att korrigera)

Kontaktperson Lena Nyman-Wiklund

Telefonnummer +358 18 537 704

E-postadress lena.nyman-wiklund@ha.ax

Har Er enhet bedrivit FoU-verksamhet under år 2014?*

Ja Nej

Om Ni inte haft FoU under år 2014, men har planerat att bedriva forsknings- eller utvecklingsarbete år 2015, fyll i punkt 7. Om svaret är nej, ber vi Er trots detta underrätta Statistikcentralen.

1. Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete år 2014

	1A		1B	
	Antal 31.12.2014		Forskningsårsverken utförda under år 2014 (1 dec.)	
	Totalt	varav kvinnor	Totalt	varav kvinnor
1.1 Personalens utbildning				
Doktorer (disputerade)	5	3	3	1,3
Licentiat (ej med. lic.)	0	0		
Högre eller lägre universitetsexamen (Lex. DI, FK, nat.kand, också med.lic.)	7	4	4	3,2
Yrkeshögskoleexamen eller motsvarande (också läroverksingenjörer)	2	1	1,5	
Annan examen på läroverksnivån (Lex. tekniker, agrolog, merkonom)				
Övrig utbildning				
1.1 FoU-personal totalt	14	8	6,0	

1.2 FoU-personalens uppgifter

Forskare eller motsvarande	8	4	2,1
Övrig FoU-personalen	6	4	3,9
Summa	14	8	6,0
1.2 FoU-personal totalt (= punkt 1.1)	14	8	6,0

1.3 Forskningspersonal och forskare efter arbetsuppgiftens huvudsakligt vetenskapsområde år 2014

Huvudsakligt vetenskapsområde	Personer som utfört forsknings- och utvecklingsarbete		varav forskare eller motsvarande	
	Totalt	varav kvinnor	Totalt	varav kvinnor
1. Naturvetenskaper				
2. Teknik	6	2	4	1
3. Medicinska vetenskaper, vårdvetenskaper	5	5	3	3
4. Jordbruks- och skogsvetenskaper				
5. Samhällsvetenskaper	2		1	
6. Humanistiska vetenskaper	1	1		
Summa	14	8	8	4
Totalt	14	8	8	4
(= punkt 1.1 1A)			(= punkt 1.2 forskare och motsvarande)	

2. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom enheten år 2014

Utgifter för FoU-verksamheten inom enheten	Forskningsutgifter
Löneutgifter	310 000 eur
Ämnen, material, driftsutgifter för byggnader, övriga driftsutgifter	10 000 eur
Köpta tjänster 1)	58 000 eur
1) Tjänster som köpts i anslutning till egna FoU-projekt, exkl. hela FoU-projekt som genomförts av utomstående	
Maskiner, apparater, byggnader, övriga utgifter för anskaffning av anläggningstillgångar	0 000 eur
Totalt	378 000 eur

3. Forskningspersonalen, forskningsårsverken och utgifter för enhetens egen forskningsverksamhet efter arbetsställe år 2014

Lägg till kommun

Belägenhetskommun*	Forskningspersonalen 31.12.2014	Forskningsårsverken	Forskningsutgifter 000 eur
# Belägenhetskommun Forskningspersonalen Forskningsårsverken Forskningsutgifter			
1 Mariehamn	14	6,0	378
Summa	14	6,0	378 000 eur
Totalt	14	6,0	378 000 eur
	(= punkt 1.1 1A)	(= punkt 1.1 1B)	(= punkt 2)

4. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet (punkt 2) efter typ år 2014

Typ av FoU-verksamhet	Grundforskning
Tillämpad forskning	40,0
Utvecklingsarbete	60,0

5. Utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet efter vetenskapsgren år 2014

Lägg vetenskapsgren

Vetenskapsgren*

Procentfördelning*

#	Vetenskapsgren	Procentfördelning
1	316 Vårdvetenskap	49
2	999 999 Övriga	3
3	512 Företagsekonomi	1

6. Finansiering av utgifter för forskning och utveckling år 2014

Egen finansiering		224 000 eur
Utomstående finansiering		
Statens förvaltningsgrenar	TEKES - utvecklingscentralen för teknologi och innovationer	000 eur
	Arbets- och näringsministeriet, övrig	000 eur
	Finlands Akademi	000 eur
	Undervisnings- och kulturministeriet	000 eur
	Kommunikationsministeriet	000 eur
	Jord- och skogsbruksministeriet	000 eur
	Justitieministeriet	000 eur
	Försvarsministeriet	000 eur
	Inrikesministeriet	000 eur
	Social- och hälsoföräldministeriet	000 eur
	Utrikesministeriet	000 eur
	Statsrådets kansli	000 eur
	Finansministeriet	000 eur
	Miljöministeriet	000 eur
Kommuner		000 eur
Övriga offentliga finansieringskällor (t.ex. SITRA, finnvera)		000 eur
Inhemska fonder, stiftelser och övriga icke-vinstsyftande organisationer		000 eur
Inhemska företag och organisationer som betjänar företag		000 eur
Utländska företag		000 eur
EU-finansiering totalt (det här innehåller statsandelen för ERUF- och ESF finansiering bara för yrkehögskolor, andra organisationer anger statsdelen i kolumnen i fråga)		154 000 eur
Andra internationella organisationer (t.ex. CERN, ESA, OECD, FN)		000 eur
Annan utländsk finansiering		000 eur
	Summa	378 000 eur
	Totalt (= punkt 2)	378 000 eur

Utomstående finansiering uppges enligt fakturering som hänför sig till år 2014. Om all utomstående finansiering för 2014 års verksamhet inte ännu fakturerats bör de poster som faktureras senare uppskattas. Finansiering som beviljats för år 2015 eller finansiering som erhållits under år 2014, men som hänförs sig till tidigare år uppges inte. Finansieringen uppges efter ursprunglig finansieringskälla.

7. Forskning och utveckling år 2015

Har Er enhet planerat forsknings- eller utvecklingsarbete för år 2015? Ja Nej

Uppskattade utgifter för egen forskning och utveckling 500 000 eur

Kommentarer och tillägg

Till Ålands lagting**Förslag till utbildningspolitiskt program för
landskapet Åland****INNEHÅLL**

Arbetsprocessen vid utformningen av förslaget till utbildningspolitiskt program ...	2
Visionerna i programmet	2
Den fortsatta arbetsprocessen	4
Bilaga 1	4

Förslaget till utbildningspolitiskt program – Kompetens 2025 har utarbetats av den parlamentariskt tillsatta Utbildningsdelegationen och framläggs som underlag för en temadebatt. Utbildningsdelegationens förslag till program omfattar målsättningar och insatser för att uppnå ett utbildningssystem som är hållbart, flexibelt, digitalt, jämlikt och jämställt, entreprenörmässigt samt integrerat. De föreslagna målsättningarna och insatserna förutsätter ytterligare precisering och utformning. Förslaget till utbildningspolitiskt program finns i sin helhet som bilaga.

Landskapsregeringen och lagtinget har tillsammans ett övergripande politiskt ansvar för att det bedrivs en långsiktigt hållbar utveckling inom det åländska utbildningssystemet. Ansvaret för utvecklingen förverkligas genom att lagstiftning, läroplaner, läroplansgrunder och andra styrdokument utarbetas och antas, strategier, handlings- och utvecklingsplaner görs upp samt att tillräckliga resurser för förverkligande och uppföljning avsätts.

Landskapsregeringens avsikt är att utifrån förslaget till utbildningspolitiskt program – kompetens 2025 och den förda temadebatten, utforma och anta ett utbildningspolitiskt program som utgör en strategi för utbildningspolitiken i landskapet fram till år 2025.

Mariehamn den 23 april 2015

Lantråd

Camilla Gunell

Minister

Johan Ehn

Arbetsprocessen vid utformningen av förslaget till utbildningspolitiskt program

Landskapsregeringen tillsatte 17.6.2014 en utbildningsdelegation med uppgift att behandla aktuella och centrala utbildningspolitiska utmaningar och strategier. Utbildningsdelegationen är ett sakkunnigorgan och fungerar som ett forum för dialog, analys och prognostisering av framtida utbildningsbehov. I delegationen har centrala aktörer för de politiska partierna och arbetsmarknadens parter ingått.

Utbildningsdelegationen har även haft i uppdrag att avge ett förslag till långsiktigt utbildningspolitiskt program som beaktar arbetsmarknadens behov och tar sikte på utvecklings- och utbildningsstrategier fram till år 2025. I sitt arbete skulle delegationen särskilt beakta följande målsättningar:

- att bereda alla ungdomar en studieplats efter grundskolan och
- att utöka möjligheterna för vuxna som saknar utbildning att avlägga yrkesexamen.

Utbildningsdelegationen utsåg 31.10.2014 fyra arbetsgrupper med uppdrag att mot bakgrund av en översiktlig nulägesanalys, ge förslag till insatser eller insatsområden som främjar utvecklingen inom det åländska utbildningssystemet utifrån följande målsättningar. *”Utbildningssystemet ska år 2025 präglas av kvalitet och relevans, samverkan och rörlighet, tillhandahålla ett brett utbildningsutbud med en möjlighet till utbildning för alla i en effektivt organiserad och finansierad utbildningsstruktur. Teman som hållbar utveckling, entreprenörskap, företagsamhet, digital kompetens och medie- och kommunikationskunskap, jämlikhet, integration och inkludering av grupper med olika behov ska genomsyra all utbildning oberoende av utbildningsnivå.”*

De fyra arbetsgrupperna organiserades enligt olika utbildningsnivåer samt i vuxenutbildning. Medlemmarna i arbetsgrupperna representerade ledning, lärare, vägledare, studerande samt arbetsliv och organisationer. Arbetsgrupperna presenterade resultatet av sitt arbete på ett gemensamt seminarium i mars 2015. Utbildningsdelegationen har utifrån arbetsgruppernas föreslagna insatser utvecklat ett förslag till utbildningspolitiskt program och överlämnat det till Ålands landskapsregering för fortsatt behandling. Delegationen har sammanträtt till 9 protokollförda möten.

Visionerna i programmet

Den åländska utbildningen ska präglas av hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet, integration, entreprenörskap, flexibilitet och digitalisering. Dessa utgör framgångsfaktorer för den åländska utbildningen. Det uppnås genom bl.a. aktivt medborgarskap, personlig utveckling och välbefinnande samt rätt kunskap och färdigheter för sysselsättning. Förutom de grundläggande kompetenserna, att läsa, skriva och räkna, krävs kompetenser som analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, kunskaper i minst ett främmande språk utöver engelska, innovativt och entreprenörmässigt tänkesätt samt IKT- och mediekompetens.

Den tillämpade forskningen ska stöda en diversifiering och utveckling av det åländska näringslivet samt kartlägga och utvärdera förhållanden i det egna samhället som grund för samhällsutveckling.

Den åländska utbildningspolitiken koordineras med den långsiktiga strategin för omställning av det åländska samhället till ett långsiktigt hållbart, välmående och konkurrenskraftigt samhälle år 2051. Strategin fokuserar på

samhällsplanering, ekonomisk tillväxt, ökad skattekraft och hållbar utveckling.

På EU-nivå definieras de allmänna färdigheterna för ett livslångt lärande som de nyckelkompetenser som ska utrusta individen för vuxenlivet och förhindra utslagning från utbildning och arbetsliv. Nyckelkompetenserna är en kombination av kunskaper, färdigheter och kompetenser som ger individen verktyg för på ett flexibelt sätt kunna anpassa sig till förändringar i samhälle och i arbetsliv. Dessa är särskilt viktiga för självförverkligande och personlig utveckling, social sammanhållning, aktivt medborgarskap och ett framtida yrkesliv. Goda möjligheter till utveckling av kreativa färdigheter, motion och rörelse samt fysiska lärmiljöer fria från mobbning ökar elevers och studerandes trivsel och välmående.

Genomströmningen i skola och utbildning förbättras genom samverkan. Samarbetet med olika aktörer inom barn- och ungdomsarbetet stärks för ökad trivsel i skolan, studiemotivationen ökas genom förändrade pedagogiska arbetssätt och metoder. Vägledningsfunktioner förtydligas och övergången till fortsatta studier stöds så att slutförande av studier möjliggörs. Allas inläring ska stödas för att uppnå optimala inlärningsresultat.

Arbete sker allt mer i nätverk där olika deltagare tillsammans söker nya lösningar. Här behövs kompetens att samarbeta, samverka kommunicera och dela kunskaper och färdigheter både nationellt och internationellt.

Framtidens arbetsliv förutsätter att arbetstagaren utför sina arbetsuppgifter i internationella nätverk och i mångkulturella sammanhang. Eleverna och de studerande lär sig arbeta i mångkulturella och flerspråkiga miljöer som en del av studietiden både hemma, på nätet och utomlands. Mobiliteten för elever, studerande och lärare ökar genom att skolorna deltar i inläring, utvärdering och kulturellt utbyte internationellt.

Genom att skapa nätverk där olika parter ingår, garanteras att skola och utbildning håller en hög kvalitet, att kunnande och goda exempel delas samt att befintliga resurser utnyttjas mångsidigt.

Den flexibla skolan beaktar skillnader på olika stadier av skol- och utbildningssystemet, från förundervisningen, grundskolan, till högskolan och vuxenutbildningen. I det flexibla utbildningssystemet organiseras undervisning och utbildning utifrån den enskilda individens behov och förutsättningar. Flexibilitet kan innebära individuella studievägar men även valet av undervisningsmetoder, form, tid och rum.

Digitaliseringen är den enskilda faktor som har störst påverkan på samhällsutvecklingen och på lärandet i skola och utbildning. Den förändrar arbetslivets verksamhetsförutsättningar, arbetssätt, processer, interaktion och samspel samt hanteringen av fakta. En digital skola möter flexibelt den snabba förändringstakten i samhälle och arbetsliv.

Alla elever och studerande har möjlighet att utifrån sina förutsättningar utveckla en god hälsa, inkomst och möjlighet att påverka. Skolan är jämlik och organiseras enligt individens behov.

Den åländska skolan och utbildningen är entreprenörmässig där företagsamhet, intraprenörskap och entreprenörskap sammanvävs i undervisningen och i skolans sätt att verka. Elever och studerande utvecklar sina kreativa och kommunikativa färdigheter och kompetenser.

En integrerad skola är en skola som även fullvärdigt beaktar dem som p.g.a. bristande språkkunskaper har svårt att tillgodogöra sig skolans undervisning. Anpassningen till det åländska samhället och en ökad integration stärks genom insatser för att stärka kunskaperna i svenska. Landskapsregeringen betraktar de olika språkgrupperna som stor en resurs.

Den fortsatta arbetsprocessen

Landskapsregeringen avser att slutligt fastställa programmet efter lagtingets diskussion.

Föreslagna målsättningar och insatser förutsätter en fortsatt analys. De föreslagna insatserna är riktgivande och detaljplaneringen kvarstår. Ett framgångsrikt utvecklingsarbete utifrån kommande utbildningspolitiska strategier förutsätter att landskapsregeringen utarbetar handlingsplaner, tidtabeller, förädlar insatser, fördelar ansvar och följer upp vidtagna åtgärder.

Programmet uppdateras och kompletteras på basis av omvärldsbevakning. Förutom aktiv uppföljning och utvärdering på det lokala planet förutsetts även en aktiv omvärldsbevakning på EU- och nordisk nivå inom utbildningens område.

Bilaga 1

- Bilaga till landskapsregeringens meddelande nr 2/2014-2015

Förslag till utbildningspolitiskt program för landskapet Åland

Kompetens 2025

Det utbildningspolitiska programmet för landskapet Åland beskriver mål och insatser för att uppnå en hållbar, flexibel, digital, jämlik och jämställd, entreprenörmässig och integrerad skola och utbildning.

**Godkänd 17.4.2015 av
Utbildningsdelegationen**

Vision 2025 – Landskapet Ålands strategi för livslångt lärande

Det åländska utbildningssystemet förbereder elever och studerande för en global arbetsmarknad. Skolan och utbildningen på Åland ska representera hög kunskapsnivå, välmående och trivsel hos elever, studerande och lärare. Inom utbildningssystemet arbetar man innovativt med att utveckla undervisningsmetoder, lärmiljöer och sin egen organisation för att skapa en verksamhetskultur som gynnar lärandet. I nationell och internationell jämförelse ska den åländska skolan och utbildningen vara på toppnivå.

Den åländska utbildningen ska präglas av hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet, integration, entreprenörskap, flexibilitet och digitalisering. Dessa utgör framgångsfaktorer för den åländska utbildningen. Det uppnås genom bl.a. aktivt medborgarskap, personlig utveckling och välbefinnande samt rätt kunskap och färdigheter för sysselsättning. Förutom de grundläggande kompetenserna, att läsa, skriva och räkna, krävs kompetenser som analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, kunskaper i minst ett främmande språk utöver engelska, innovativt och entreprenörmässigt tänkesätt samt IKT- och mediekompetens.

Den tillämpade forskningen ska stöda en diversifiering och utveckling av det åländska näringslivet samt kartlägga och utvärdera förhållanden i det egna samhället som grund för samhällsutveckling.

Den åländska utbildningspolitiken koordineras med den långsiktiga strategin för omställning av det åländska samhället till ett långsiktigt hållbart, välmående och konkurrenskraftigt samhälle år 2051. Strategin fokuserar på samhällsplanering, ekonomisk tillväxt, ökad skattekraft och hållbar utveckling.

På EU-nivå definieras de allmänna färdigheterna för ett livslångt lärande som de nyckelkompetenser som ska utrusta individen för vuxenlivet och förhindra utslagning från utbildning och arbetsliv. Nyckelkompetenserna är en kombination av kunskaper, färdigheter och kompetenser som ger individen verktyg för att på ett flexibelt sätt kunna anpassa sig till förändringar i samhälle och i arbetsliv. Dessa är särskilt viktiga för självförverkligande och personlig utveckling, social sammanhållning, aktivt medborgarskap och ett framtida yrkesliv.

Genomströmningen i skola och utbildning förbättras genom samverkan. Samarbetet med olika aktörer inom barn- och ungdomsarbetet stärks för ökad trivsel i skolan, studiemotivationen ökas genom förändrade pedagogiska arbetssätt och metoder. Vägledningfunktioner förtydligas och övergången till fortsatta studier stöds så att slutförande av studier möjliggörs. Allas inlärning ska stödas för att uppnå optimala inlärningsresultat.

Arbete sker allt mer i nätverk där olika deltagare tillsammans söker nya lösningar. Här behövs kompetens att samarbeta, samverka, kommunicera och dela kunskaper och färdigheter både nationellt och internationellt.

Framtidens arbetsliv förutsätter en beredskap att utföra sina arbetsuppgifter i internationella nätverk och i mångkulturella sammanhang. Eleverna och de studerande lär sig arbeta i mångkulturella och flerspråkiga miljöer som en del av studietiden både hemma, på nätet och utomlands. Mobiliteten för elever, studerande och lärare ökar genom att skolorna deltar i inläring, utvärdering och kulturellt utbyte internationellt.

Genom att skapa nätverk där olika parter ingår, garanteras att skola och utbildning håller en hög kvalitet, att kunnande och goda exempel delas samt att befintliga resurser utnyttjas mångsidigt.

Den flexibla skolan beaktar skillnader på olika stadier av skol- och utbildningssystemet, från förundervisningen, grundskolan, till högskolan och vuxenutbildningen. I det flexibla utbildningssystemet organiseras undervisning och utbildning utifrån den enskilda individens behov och förutsättningar. Flexibilitet kan innebära individuella studievägar men även valet av undervisningsmetoder, form, tid och rum.

Digitaliseringen är den enskilda faktor som har störst påverkan på samhällsutvecklingen och på lärandet i skola och utbildning. Den förändrar arbetslivets verksamhetsförutsättningar, arbetssätt, processer, interaktion och samspel samt hanteringen av fakta. En digital skola möter flexibelt den snabba förändringstakten i samhälle och arbetsliv.

Alla elever och studerande har möjlighet att utifrån sina förutsättningar utveckla en god hälsa, inkomst och möjlighet att påverka. Skolan är jämlik och organiseras enligt individens behov.

Den åländska skolan och utbildningen är entreprenörmässig där företagsamhet, intraprenörskap och entreprenörskap sammanvävs i undervisningen och i skolans sätt att verka. Elever och studerande utvecklar sina kreativa och kommunikativa färdigheter och kompetenser.

En integrerad skola är en skola som även fullvärdigt beaktar dem som p.g.a. bristande språkkunskaper har svårt att tillgodogöra sig skolans undervisning. Anpassningen till det åländska samhället och en ökad integration stärks genom insatser för att stärka hemspråket.

Programmet uppdateras och kompletteras på basis av omvärldsbevakning. Förutom aktiv uppföljning och utvärdering på det lokala planet förutsätter detta även en aktiv omvärldsbevakning på utbildningens område på EU- och nordisk nivå.

Innehållsförteckning

<i>Vision 2025 – Landskapet Ålands strategi för livslångt lärande</i>	1
<i>Utblickar</i>	4
<i>Framgångsfaktorer för utvecklingen av utbildningen på Åland</i>	6
<i>Hållbarhet</i>	9
1. Att främja allmänna färdigheter och kompetenser i ett system för livslångt lärande	10
2. Att förbättra genomströmningen och förhindra avbrott	12
3. Det åländska utbildningssystemets relevans - samverkan med samhälle och näringsliv	14
4. Internationalisering av utbildningen	16
5. Ekonomisk resultatfinansiering och kvalitetsutveckling	17
<i>Flexibilitet</i>	18
<i>Digitalisering</i>	20
<i>Jämlikhet och jämställdhet</i>	21
<i>Entreprenörskap</i>	23
<i>Integration</i>	24
<i>Uppföljning och utvärdering</i>	26
Bilaga 1	27
Processen kring utformningen av ett utbildningspolitiskt program.....	27
Utbildningsdelegationens sammansättning:	28
Arbetsgruppernas medlemmar:	29

Utblickar

"Europa 2020, en strategi för smart och hållbar tillväxt för alla"¹ är Europeiska kommissionens strategi som stärker den europeiska visionen som omvandlar EU till en smart och hållbar ekonomi för alla, med hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning. I Europa 2020-strategin ingår tre prioriteringar som förstärker varandra.

- Smart tillväxt – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation
- Hållbar tillväxt – främja resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi
- Tillväxt för alla – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Målet är att skapa ökad koordinering av den ekonomiska politik som främjar tillväxt och sysselsättning. Utbildningspolitiken ses som ett viktigt verktyg för att uppnå en allmän europeisk ekonomisk tillväxt. De utbildningspolitiska målsättningarna som lyfts inom 2020-strategin² är bl.a. att förbättra utbildningsresultaten på alla nivåer, tillse att kreativitet, entreprenörskap och innovation ingår i skolans arbetsplaner, att förbättra ungas inträde på arbetsmarknaden, skapa möjlighet till komplettering av behövlig kompetens, utveckla erkännande av icke-formellt och informellt lärande, säkra att tillräckligt många har examen inom vetenskap, teknik och matematik, säkerställa effektiva investeringar i utbildningssystemen, skapa öppenhet och relevans i utbildningssystemet, utveckla olika typer av partnerskap, ge grunden för innovations- och kunskapspartnerskap och reformera regionala FoU- och innovationssystem.

Europeiska kommissionen vidareutvecklar sina målsättningar i meddelandet ”En ny syn på utbildning: att investera i färdigheter för att uppnå bättre socioekonomiska resultat”³. Kompetens är nyckeln till produktivitet. Följande rekommenderade insatser är de europeiska svaren på ökad utbildningskvalitet och tillgången på kompetens runtom i världen.

Det behövs ett mycket starkare fokus på att utveckla grundläggande och övergripande färdigheter på alla nivåer. Detta gäller särskilt för entreprenörs- och IKT-kunskaper.

Det finns ett nytt riktmärke för inläring av ett andra främmande språk. År 2020 ska minst 50 % av 15-åringarna **kunna** ett första främmande språk och minst 75 % ska **studera** ett andra främmande språk.

¹ MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONTILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN; Europa 2020, En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM (2010) 2020 slutlig

² MEDDELANDEN FRÅN KOMMISSIONTILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN; Innovationsunionen KOM (2010) 546 slutlig, Unga på väg KOM (2010) 477 slutlig och En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen KOM (2010) 682 slutlig

³ MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONTILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN; En ny syn på utbildning: att investera i färdigheter för att uppnå bättre socioekonomiska resultat KOM (2012) 669 slutlig

Det behövs investeringar för att etablera yrkesutbildningar i världsklass och öka nivån av arbetsplatsbaserat lärande.

EU-länderna måste förbättra erkännandet av meriter och kompetens, inklusive de som har införskaffats utanför det formella utbildningssystemet.

Teknik i allmänhet och internet i synnerhet måste utnyttjas till fullo. Skolor, högskolor och yrkesutbildningar måste öka tillgängligheten till utbildning via öppna utbildningsresurser.

Reformerna måste stödas av välutbildade, motiverade och entreprenörsinriktade lärare.

Finansieringen måste inriktas på att maximera investeringarnas lönsamhet. Det behövs mer debatt på både nationell nivå och EU-nivå gällande utbildningars finansiering – speciellt för yrkesutbildningar och högre utbildningar.

Det är viktigt att ha en partnerskapsmodell. Både offentlig och privat finansiering behövs för att gynna innovation och öka idéutbyte mellan den akademiska världen och företag.

Framtidens europeiska arbetsmarknad ställs inför en åldrande befolkning med allt färre ungdomar. Därmed ökar kravet på de vuxna och allt äldre arbetstagarna att uppdatera och bredda sin kompetens genom yrkesinriktad fortbildning. Till de strategiska målen hör att 15 % av de vuxna deltar i livslångt lärande. Detta ökande behov av livslångt lärande förutsätter ett flexibelt utbud av individuella utbildningserbjudanden och ett väletablerat system för validering av icke-formellt och informellt lärande. Yrkesutbildningen ska bidra till att nå de två överordnade målen för Europa 2020 inom utbildningsområdet, dvs. att minska andelen ungdomar som lämnar skolan i förtid till mindre än 10 % och öka andelen 30 till 34-åringar som har slutfört högre eller motsvarande utbildning till minst 40 %.

Ungdomar spelar en central roll för uppnåendet av EU:s överordnade mål i Europa 2020-strategin avseende sysselsättning, forskning och innovation, klimat och energi, utbildning samt fattigdomsbekämpning. Otillräckliga språkkunskaper utgör ett hinder för rörlighet i utbildnings- och i yrkesutbildningssyfte.

Framgångsfaktorer för utvecklingen av utbildningen på Åland

Den åländska utbildningen ska präglas av hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet, integration, entreprenörskap, flexibilitet och digitalisering. Dessa utgör framgångsfaktorer för den åländska utbildningen. Det uppnås genom bl.a. aktivt medborgarskap, personlig utveckling och välbefinnande samt rätt kunskap och färdigheter för sysselsättning. Förutom de grundläggande kompetenserna, att läsa, skriva och räkna, krävs kompetenser som analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, kunskaper i minst ett främmande språk utöver engelska, innovativt och entreprenörmässigt tänkesätt samt IKT- och mediekompetens.

Det åländska utbildningssystemet består av förundervisning, grundskoleutbildning, utbildning på gymnasie- och högskolenivå samt utbildning inom ramen för fri bildningsverksamhet. Den skolförberedande undervisningen, förundervisningen, ges i dag som en integrerad del i barnomsorgen. Samarbetet mellan förundervisning och grundskola stärks och utvecklas ytterligare, i synnerhet när det gäller pedagogiken. Småbarnspedagogiken står dock utanför detta program.

Grundskolan ger en nioårig allmänbildande grundutbildning och bygger på läroplikt. Landskapet erbjuder en treårig gymnasieutbildning som bygger på genomgången grundskola. Gymnasieutbildningen i Ålands gymnasiums två skolor, Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium, är antingen av allmänbildande karaktär som ger en grund för fortsatta studier eller en grundläggande yrkesutbildning som ger förutsättningar för yrkesverksamhet eller för fortsatta studier inom yrkesområdet. Alla ungdomar ges möjlighet att få en utbildning på minst gymnasienivå. I Högskolan på Åland erbjuds yrkesutbildningar och kursverksamhet på högskolenivå främst enligt det lokala arbetslivets behov. För vuxna erbjuds möjligheter till omskolning, vidareutbildning eller komplettering av yrkeskompetensen. Utbildningssystemet erbjuder möjlighet till eftertanke och mognad inom ramen för ettåriga utbildningsalternativ i Ålands folkhögskola. Särskilda utbildningsinsatser görs inom skola, utbildning och tredje sektorn för att stärka individens fysiska och psykiska välmående, kreativitet och uttrycksförmåga.

Till den åländska skolans styrkor hör en bred kompetens bland lärarna, små undervisnings- och studerandegrupper och en trygg inlärningsmiljö. Skollokalerna håller hög standard och utrustningsnivån är hög. Lärare med utbildning från både Sverige och Finland tillför pedagogiska tillämpningar från två delvis olika system till det åländska skol- och utbildningssystemet. Undervisningen uppnår i internationella mätningar mycket goda resultat. Utbildningssystemet ska kännetecknas av enkel byråkrati, korta beslutsvägar med möjlighet att påverka samt närhet till arbetslivet. Vi har skolor som utvecklat goda modeller för att ta emot elever med annat hemspråk. Många skolor har utvecklat metoder för individualisering och

inkludering. Dessa har skapat en flexibilitet i undervisningen och kan internt på Åland tjäna som modeller.

Utbildningsutbudet behöver anpassas till samhällsutveckling, befolkningsutveckling, förändringar i omvärlden samt arbetslivets förändrade behov. Särskild vikt läggs vid att bereda alla ungdomar en studieplats efter grundskolan och utökade möjligheter för vuxna som saknar utbildning att avlägga en yrkesinriktad examen.

I det snabbt föränderliga samhälls- och arbetslivet är det svårt att fastställa vilka färdigheter och kunskaper som kommer att vara gångbara år 2025 och därefter. Det finns forskning som pekar på att en tredjedel av dagens yrken kommer att försvinna under de kommande 10-20 åren på grund av digitalisering⁴. Dessa ersätts med andra yrken och befattningar som vi ännu inte känner till. Livshanteringen, dvs. all information om individens liv och vad de sysslat med, kommer att finnas på webben. Att använda verktyg interaktivt, att samverka i heterogena grupper, dvs. att nätverka och att kunna agera självständigt är viktiga framtida kompetenser på en geografiskt och yrkesmässig rörlig arbetsmarknad. Genom kvantitativa och kvalitativa prognostiseringar förutspås förändringar i kommande arbetskraftsbehov och utbildningsbehov och som en följd förändringar i examensstrukturen.

Digitaliseringen av arbetsliv och samhälle förutsätter medborgarfärdigheter inom IKT- och mediaområdet. Inom arbetslivet skapar den nya arbetsformer, arbeten automatiseras och försvinner och nya arbeten uppkommer. Skola och utbildningsinsatser måste beakta denna utveckling samt internt skapa modeller för effektivare användning av digitala verktyg som stöd för lärandet.

Den snabba utvecklingen inom information och media medför att värdet av att snabbt kunna tillgodogöra sig information och framför allt sova i informationsmängden blir allt viktigare. Digitaliseringen driver en utveckling där rutinuppgifter tenderar att försvinna och problemlösning, kreativitet och förmågan att hantera komplexa sammanhang blir allt viktigare. Utvecklingen av dessa färdigheter förutsätter förändrade lärmiljöer, undervisningsmetoder och arbetssätt samt även ämnesövergripande helheter.

Med denna bakgrund blir det viktigt att skolan kan anpassa sig till nya situationer. Studerande måste förberedas för en värld där man ofta kommer att jobba med annat än man har utbildat sig för och lärarens roll blir mer handledande. Förmågan att tillägna sig ny kunskap, dvs. att lära sig att lära, blir avgörande för möjligheten att placera sig i samhället och i arbetslivet.

Elev- och studerandeantalet ser ut att inom programperioden stabilisera sig på en lägre nivå än dagens. Flyttningsrörelsen gör prognoserna osäkra men trenden är att antalet icke-nordiska inflyttade med barn i grundskolan ökar. Antalet studerande i högskolan på Åland är långt bundet till hur många som söker sig till Åland för att studera – och är förstås också bundet till det antal studieplatser som erbjuds.

⁴ Computerization Threatens One Third of Finnish Employment, ETLA Brief 13 January 2014

Dagens åländska utbildningssystem svarar överlag upp mot de behov som finns på arbetsmarknaden fram till år 2025⁵. Detta gäller framför allt den grundläggande utbildningen men också utbildningarna på gymnasienivå som ger grundläggande gymnasieexamen inom olika yrkesområden. Högskolan på Åland utbildar för vissa yrken som är adekvata i det lokala arbetslivet. Bristen på bredd inom den egna högskolans utbildningsutbud kompenseras dels genom studier utanför Åland, dels genom arbetskraftsinflyttning.

Det åländska utbildningssystemet har huvudsakligen tre utmaningar att förhålla sig till. Utmaningarna kan sammanfattas med nyckelorden *flexibilitet, strukturanpassning och policysamverkan*.

Den åländska utbildningen är beroende av utvecklingstendenser i ett omvärldsperspektiv. De kompetenser för livslångt lärande som individen behöver inneha i en globaliserad ekonomi är generella och gäller således på Åland liksom i vår omvärld.

Bild 1. Framgångsfaktorer för åländsk utbildning

⁵ Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025, Ålands statistik och utredningsbyrå, Rapport 2013:4

Hållbarhet

Den åländska utbildningspolitiken koordineras med den långsiktiga strategin⁶ för omställning av det åländska samhället till ett långsiktigt hållbart, välmående och konkurrenskraftigt samhälle år 2051. Strategin fokuserar på samhällsplanering, ekonomisk tillväxt, ökad skattekraft och hållbar utveckling.

Det åländska utbildningssystemet ska bestå av skolor och utbildningar som representerar en hållbar ekonomisk, ekologisk, kulturell, social och kompetensmässig utveckling för att garantera lokal framgång i en internationaliserad värld. Det ska likvärdigt främja barns, ungas och vuxnas kunskaper, färdigheter och kompetens, förhindra utslagning samt tillgodose individens behov av ett livslångt lärande. Utbildningssystemet ska på ett flexibelt sätt tillmötesgå samhällets behov av kompetens samt beakta en ökad integration. Kunskap och innovation är en förutsättning för att skapa ett livskraftigt, konkurrenskraftigt och utvecklingsbenäget samhälle.

Utbildningen ska ge alla barn och ungdomar de kunskaper och färdigheter de behöver för ett självständigt liv och för att kunna fungera som aktiva medborgare i ett demokratiskt, jämställt och jämlikt samhälle.

Skolan och utbildningen ska vara en lärande miljö som utvecklas genom en kritisk och konstruktiv dialog. Man delar kunskap, utvecklar och växer tillsammans i en trygg miljö. Alla, elever, studerande och lärare ska kunna pröva, ta risker, lyckas och misslyckas. Elever och studerande ska i aktiv dialog kunna påverka sitt lärande och sin studieväg.

Särskild vikt bör läggas vid att bereda alla ungdomar en studieplats efter grundskolan och utökade möjligheter för vuxna som saknar utbildning att avlägga en yrkesinriktad examen.

Den åländska innovationspolitikens övergripande mål är att tillhandahålla en samhällsmiljö där enskilda personer, företag samt aktörer inom den offentliga och tredje sektorn uppmuntras och stimuleras till kreativitet och innovativt tänkande. De viktigaste aktörerna i en åländsk innovationspolitik är utbildningssektorn, företagen och näringslivets organisationer⁷. Politikens roll är att tillhandahålla en högkvalitativ utbildning som främjar den kreativa förmågan, samt olika typer av stöd och insatser som stimulerar nytänkande och kommersialiserbara innovationer.

Inom ramen för den hållbara skolan ska utbildningssystemet främja genomströmning och motverka avhopp från utbildning och utanförskap hos unga, utveckla yrkesutbildningens relevans, sträva efter att uppnå en kvalitativ hög yrkeskunskap i samarbete med arbetslivets parter samt samverka med olika parter inom ekonomiskt försvarbara ramar. Elever och studerande

⁶ Strategi för hållbar utveckling, landskapsregeringens meddelande nr 2/2013-2014,

⁷ Utkast till Ålands innovationsstrategi, januari 2015

ska aktivt medverka till upplägget inom den egna utbildningen och utbildningsmiljön. Utbildningsutbudet måste anpassas för fortsatt hållbarhet.

Statistik från ÅSUB visar att årskullarna minskar från år 2016 fram till 2020. Detta innebär att sökandetrycket på kort sikt kommer att minska med ca 40-50 ungdomar jämfört med 2014. Flyttningsrörelsen, som under de senaste decennierna varit positiv, kan utjämna denna minskning. Ålands gymnasium och Ålands folkhögskola är myndigheter som lyder under landskapet medan grundskolorna är kommunala. Samarbetsformerna och informationsutbytet mellan skolor och skolstadierna utvecklas för att möjliggöra en flexiblare samverkan.

1. Att främja allmänna färdigheter och kompetenser i ett system för livslångt lärande

På EU-nivå definieras de allmänna färdigheterna för ett livslångt lärande som de nyckelkompetenser som ska utrusta individen för vuxenlivet och förhindra utslagning från utbildning och arbetsliv. Nyckelkompetenserna⁸ är en kombination av kunskaper, färdigheter och kompetenser som ger individen verktyg för att på ett flexibelt sätt kunna anpassa sig till förändringar i samhälle och i arbetsliv. Dessa är särskilt viktiga för självförverkligande och personlig utveckling, social sammanhållning, aktivt medborgarskap och ett framtida yrkesliv.

Livslångt lärande innebär inläring i alla åldrar och på alla livsområden. Inlärningsförutsättningarna utvecklas i ett tidigt skede och befästs genom hela utbildningssystemet, allt från förundervisningen till undervisning på högskolenivå. Att lära sig att lära och ett abstrakt tänkesätt skapar förutsättningar för individens framgång i ett samhälle och ett arbetsliv under förändring.

På Åland är de allmänna färdigheterna generellt goda, men det krävs fortsatta insatser för att bibehålla en hög kompetensnivå. Nu gällande läroplaner och läroplansgrunder betonar de allmänna kompetenserna att läsa, skriva, räkna och kommunicera på ett främmande språk, engelska. I grundskolan uppnår eleverna i medeltal en kompetens som ligger i OECD-ländernas toppskikt. I PISA 2012-utvärderingen nådde de åländska 15-åringarna upp till en toppnivå i läsning, matematik och naturkunskap. I likhet med övriga landet ligger den framtida utmaningen i att minska skillnaderna mellan pojkars och flickors resultat i speciellt läsförståelse samt att öka motivation och trivsel.

Elever och studerande ska ges ett ökat inflytande över utformningen av den egna inläringen och utbildningsvägen.

⁸ EUs nyckelkompetenser är följande: kommunikation på modersmålet och ett främmande språk, matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens, digital kompetens, lära att lära, social och medborgerlig kompetens, initiativförmåga och företaganda samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS REKOMMENDATION av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (2006/962/EG).

Elever med särskilda behov utgör ett fortsatt fokusområde liksom en fortsatt utveckling av en grundläggande kompetens hos vuxna i vuxenutbildning. Utvecklingen av IKT, mediakunskap och ett entreprenörmässigt tänkesätt är också särskilt prioriterade områden.

Undervisningen ska utvecklas mot ämnesövergripande helheter. Genom att använda förändrade undervisningsmetoder och arbetssätt i undervisningssituationen ska elevers och studerandes kreativitet stimuleras och en mångsidig motion och rörelse uppmuntras.

Betydelsen av allmänna färdigheter ökar även inom utbildning på gymnasienivå, både för unga och vuxna som en grund för ett föränderligt arbetsliv. Inom den grundläggande yrkesutbildningen integreras de allmänna färdigheterna i yrkesämnena till större ämneshelheter. I undervisningssituationen är det viktigt att lyfta fram motionens och rörelsens betydelse för att upprätthålla studie- och arbetsförmågan. Det är också viktigt att lyfta fram förmågan att arbeta i team, färdigheter inom kulturella områden, kompetens inom media och kommunikation samt förståelse för de spelregler som gäller i samhälle och arbetsliv. Inom den allmänbildande gymnasieutbildningen strävar man efter att uppnå fördjupade ämnesövergripande temahelheter för att stärka en helhetssyn.

En allmän målsättning i EU 2020 är att stärka förutsättningarna för rörlighet och för kommunikationen mellan individer. Kunskaper i främmande språk utgör därför en särskild prioriterad målsättning inom EU:s utbildningspolitik. Riktmärket är att 75 % av de utexaminerade på gymnasienivå har studerat ett annat främmande språk utöver engelska. För närvarande läses engelska som obligatoriskt språk i den åländska grundskolan, medan 65,5 % av 15-åringarna läser minst ett andra främmande språk som valfritt undervisningsämne. I skolorna inom Ålands gymnasium läser 67,8 % ett andra främmande språk. För att öka intresset att läsa språk bör läromedel, undervisningsmetoder, utbud och organisation för språkundervisningen ses över speciellt inom Ålands yrkesgymnasium. Samtliga studerande i Ålands lyceum läser ett annat främmande språk utöver den obligatoriska engelskan.

En samverkan i skolor, mellan skolor och mellan alla skolstadier och utbildningsformer skapar möjligheter till en kontinuerlig utveckling av de allmänna kompetenserna och färdigheterna.

Mål för allmänna kompetenser och ett livslångt lärande

1. Skola och utbildning ska stimulera till utveckling av sådana allmängiltiga kompetenser som individen och samhället behöver för välmående, välfärd och utveckling.
2. Skola och utbildning ska utveckla viljan och förmågan att lära och lära nytt i en trygg inlärningsmiljö.
3. Kreativitet, vilja till nyskapande, entreprenörskap och nyfikenhet stärks i skola och utbildning.
4. Förmåga att kommunicera och beskriva sin förmåga stärks hos elever och studerande.
5. Mångsidig motion och rörelse ges utökat utrymme under skoldagen.
6. Ökad medverkan för elever och studerande i beslut som påverkar utbildningens innehåll, utbildningsvägar och utbildningsmiljöer.

Insatser för att främja utvecklingen av allmänna kompetenser och ett livslångt lärande

- Grundskolans läroplan ses över i avsikt att införa innovativa undervisningsmetoder för att garantera att nyckelkompetenser för ett livslångt lärande uppnås, inlärningsförutsättningarna stimuleras, ett entreprenörmässigt tänkesätt och de sociala färdigheterna tränas.
- Elevernas kreativitet och nyfikenhet, vilja att söka ny kunskap och till nyskapande stärks genom att de estetiska och praktiska färdigheterna ges en större tyngd inom olika ämnesområden.
- Kursplanerna för den allmänbildande utbildningen i Ålands lyceum och läroplansgrunderna för den yrkesinriktade gymnasieutbildningen i Ålands yrkesgymnasium ses över för att säkerställa att unga och vuxna har uppnått tillräckliga nyckelkompetenser för ett livslångt lärande.
- Genom fortbildningsinsatser sprids och utvecklas innovativa undervisningsmetoder och lärmiljöer som stöder lärandeprocessen, elevernas och de studerandes kreativitet, nyfikenhet och kritiska tänkande.
- Undervisningsmetoder utvecklas för att stärka elevers och studerandes matematiska kunnande och kommunikativa färdigheter.
- Utbud och organisation för språkundervisningen ses över, språkutbudet utökas inom grundläggande yrkesutbildning och tyngdpunkten ligger på att utveckla muntlig och skriftlig kommunikation.
- Utbildningsutbudet vid Ålands musikinstitut kompletteras med teater och bildkonst.
- Samverkan mellan Ålands gymnasium och Medborgarinstitutet, bildningsförbunden, Ålands musikinstitut och Ålands folkhögskola utökas för att skapa individuella studievägar där utvecklingen av estetiska och praktiska färdigheter bättre tillgodoses.
- I samverkan mellan grundskola, föreningsliv och hemmen främjas motivation och tillgång till ett mångsidigt utbud av motion och rörelse under skoldagen.
- Inom Ålands yrkesgymnasium utvecklas arbetssätt och undervisningsmetoder för att uppnå en ökad fysisk aktivitet inom olika yrkesämnen samt öka undervisningen i idrott och hälsa.
- Förutsättningarna för att flytta förundervisning till utbildningssektorn utreds på basen av de erfarenheter som gjorts i t.ex. riket och i Sverige.
- Elevernas och de studerandes inflytande ökar över utbildningens innehåll, utbildningsvägen, lärmiljön och annat som ingår i undervisningssituationen.

2. Att förbättra genomströmningen och förhindra avbrott

Genomströmningen i skola och utbildning förbättras genom samverkan. Samarbetet med olika aktörer inom barn- och ungdomsarbetet stärks för ökad trivsel i skolan, studiemotivationen ökas genom förändrade pedagogiska arbetssätt och metoder. Vägledningsfunktioner förtydligas och övergången till fortsatta studier stöds så att slutförande av studier möjliggörs. Allas inläring ska stödas för att uppnå optimala inlärningsresultat.

Satsningar görs på ökad studiemotivation både inom grundskola och inom utbildning på gymnasie- och högskolenivå. Genom att utforma undervisningen kring större teman och helheter i

relevanta lärmiljöer strävar man efter att öka elevernas och studerandes trivsel, motivation och lust att lära. Elevers och studerandes inflytande i undervisningen, på det egna lärandet och den egna studievägen, ökar motivationen och lusten att lära.

Inom yrkes- och den högre utbildningen är dessutom ett välanpassat utbildningsutbud i nära samarbete med arbetslivet, klara mål för kunskaper, färdigheter och kompetenser och en utvecklad vägledning viktiga medel för att öka studiemotivationen och minska felval och avhopp. Upplägget i utbildningen ska ge möjligheter till en individanpassad studieväg. Den detaljerade inriktningen för yrkesutbildningar senareläggs och den individuella valfriheten inom utbildningsprogrammen utökas för att öka motivationen för studierna och minska avhopp. Möjligheter till arbetslivserfarenheter utanför utbildningens ram, som t.ex. genom sommarjobb, höjer motivationen för fortsatta studier och yrkesutövning.

Antagning till gymnasieutbildning förutsätter fullgjord läroplikt och avgångsbetyg. Läroplikten kan antingen fullgöras inom grundskolan, en annan skola eller i hemmet. För närvarande avslutar i princip alla grundskolan med godkänt avgångsbetyg.

I genomsnitt fortsätter 95 % av eleverna i grundskolans avgångsklass med en utbildning på gymnasienivå, antingen på Åland eller utanför Åland. Av de studerande som inlett en utbildning i Ålands gymnasium, fullgör 80 % utbildningen med examen. Vid en granskning av utbildningsnivån år 2011 hos den åländska befolkningen i åldern 25 – 29 år, hade 73,3 % fullgjort en examen på gymnasienivå.

Idag fortsätter drygt 50 % av de som erhållit gymnasieexamen en utbildning i högskola eller universitet på Åland, i riket eller utomlands, främst i Sverige. Av de som påbörjat programstudier i högskolan för 5 år sedan, utexaminerades 61 % år 2014. Genomströmningen i högskolan påverkas bl.a. av vilka möjligheter till yrkesutövning som finns på arbetsmarknaden innan examen avlagts.

Inom EU:s utbildningspolitiska mål lyfts validering och erkännande av tidigare kunnande fram som ett insatsområde för att minska avhopp och öka genomströmningen genom utbildningssystemet. En möjlighet till validering av tidigare kunnande för arbetsmarknadens behov har öppnats för individer utanför utbildningssystemet, men lagstiftningen kräver ett fortsatt utvecklingsarbete i Ålands gymnasium. Även systemet för tillgodoräknande av tidigare kunnande inom pågående utbildning kräver en fortsatt utvecklingsinsats.

Mål för att förbättra genomströmningen

1. Utbildningssystemet ska organiseras så att alla erbjuds möjlighet att utvecklas utgående från sina förutsättningar.
2. Tryggheten och trivseln i skola och utbildning ska stärkas.
3. 90 % (idag 80 %) av de som påbörjat utbildning på gymnasienivå avgår med fullgjord examen inom 4 år.
4. I genomsnitt avlägger 90 % av de som påbörjat programstudier i högskolan examen inom 8 år.
5. Elevens möjlighet att dra nytta av tidigare förvärvade kunskaper och kompetenser stärks.

Insatser för att förbättra genomströmningen

- Stärka lärarnas kompetens gällande handledning, individualisering och differentiering genom stödande funktioner och fortbildningsinsatser.
- På gymnasienivå utarbetas en förändrad programstruktur som stöder alternativa studievägar.
- Stöd- och specialundervisningen utvecklas för elever och studerande på alla nivåer.
- Rådgivnings-, handlednings- och vägledningstjänster utvecklas både för individer inom utbildning på alla nivåer och för individer utanför utbildningssystemet.
- Insatser för att öka trivseln och studiemotivationen i skolan görs utifrån regelbundna trivselkartläggningar.

3. Det åländska utbildningssystemets relevans - samverkan med samhälle och näringsliv

Arbete sker allt mer i nätverk där olika deltagare tillsammans söker nya lösningar. Här behövs kompetens att samarbeta, kommunicera och dela kunskaper och färdigheter både nationellt och internationellt.

Utbildningens relevans mäts och värderas i förhållande till samhälle och näringsliv. En relevant utbildning förutsätter ett kontinuerligt utvecklingsarbete gällande utbud av utbildning, undervisningsmetoder och innehåll i läroplaner samt hur utbildningen struktureras och förverkligas. Utvecklingsarbetet förutsätter ett nära samarbete mellan representanter från arbetsliv och skola. Samverkan behövs även med närliggande politikområden för att trygga samhällets välfärdsutveckling på sikt. Integrations-, arbetsmarknads-, närings- och bostadspolitik är områden som vid sidan av utbildningspolitik innefattas i nyckelordet ”policysamverkan”.

En långsiktig genomtänkt strukturanpassning av utbildningsutbudet utgår ifrån ett strategiskt val av för Åland centrala utbildningar. Inom sjöfartsutbildningen har Åland möjlighet att utveckla ett, med internationella mått, toppkunnande. Det maritima klustret är samhällsekonomiskt styrande och påverkar även andra sektorer såsom IKT, finansverksamhet och livsmedelsklustret. Ett långsiktigt ansvar för kompetensförsörjningen tas även inom vård och omsorg som sysselsättningsmässigt är en bred och viktig sektor för ålänningars välfärd. Trenden mot allt högre krav på specialistkunskaper i arbetslivet förstärker behovet av samarbete med utbildningsinstitutioner utanför Åland.⁹

Ett nära samarbete mellan representanter i arbetsliv och utbildning garanterar att utbildningen blir innehållsmässigt relevant och att studerande får den kompetens som efterfrågas. Den yrkesinriktade utbildningen på gymnasie- och högskolenivå måste snabbt kunna reagera på behovet av yrkesrelaterade färdigheter. Speciellt viktigt är det med lyhörddhet gällande det lokala

⁹ Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025, Ålands statistik och utredningsbyrå, Rapport 2013:4

näringslivets tillväxtbranscher. Lärande i arbete (LIA) eller handledd praktik, är ett viktigt verktyg för att öka relevansen inom utbildning. Även ett närmande mellan läroavtalsutbildningen och den skolbaserade grundläggande yrkesutbildningen skulle öka relevansen i yrkeskunnandet. Även på EU-nivå lyfts ett utökat arbetsbaserat lärande fram som ett medel för att höja kvalitén i yrkesutbildningar.

Det arbetsplatsförlagda lärandet sker för närvarande i en begränsad omfattning inom den grundläggande utbildningen på gymnasienivå. LIA är idag minst 6 sv av 120 sv medan omfattningen är minst 15 sv inom motsvarande utbildning i övriga Norden. En utökning av LIA förutsätter ökat antal platser för studerande inom den privata och offentliga sektorn. Här krävs ett strukturerat samarbete mellan arbetsliv och skola som bygger på partnerskap mellan utbildnings- och arbetslivsenheter.

Eleven/den studerande bör även träna sig i ett innovativt och entreprenörmässigt tänkesätt samt bygga upp sin ansvarskänsla och initiativförmåga.

Mål för utbildningssystemets relevans i förhållande till samhälle och näringsliv

1. Skapa ett utbildningssystem och ett utbildningsutbud som är relevant för de behov som finns och som kan svara mot framtida strukturomvandlingar.
2. En ökad koppling mellan yrkesutbildning och näringsliv
3. En högskola som i samarbete med samhälle och näringsliv fungerar som en motor för innovation och utveckling.
4. Utveckla den näringslivsanknutna forskningen som stöd för näringslivsutveckling

Insatser för utbildningssystemets relevans i förhållande till samhälle och näringsliv

- Utbildningen utvecklas utifrån regelbundet genomförda utvärderingar utifrån perspektiven jämställdhet, produktivitet och ekonomi, konsekvenser för välfärden, sysselsättning och konkurrenskraft.
- Genom regelbunden kvantitativ prognostisering granskas och utvecklas utbildning som syftar till examen med beaktande av behovet av arbetskraft som har en bred allmän kompetens.
- Samarbete mellan arbetsliv och skola stärks på alla stadier genom en utökning av arbetsplatsförlagt lärande och genom utveckling av målsättningar och riktlinjer.
- Möjligheterna till delexamina för unga inom yrkesutbildningen utreds.
- Yrkes- och branschrådets roll utvidgas för en effektivare samverkan mellan arbetsliv och yrkes- och högskoleutbildning.
- De kompetensbehov som finns inom självstyrelsesystemet utreds och högskolans utbildningsinsatser inom dessa områden utökas.
- Arbetslivsperioder för lärare införs inom yrkesutbildningen.
- Nuvarande läroavtalsutbildning utvecklas genom inspiration från lärlingsutbildning i andra länder.
- Ett forskningsråd inrättas med uppdrag inom forskning och innovation.
- Högskolans roll som kunskapsgenerator för självstyrelsen och det lokala arbetslivet aktiveras och arbetslivskontakterna utökas.
- Utbildningsutbud på mastersnivå i Högskolan på Åland fastställs.

4. Internationalisering av utbildningen

Framtidens arbetsliv förutsätter att arbetstagaren utför sina arbetsuppgifter i internationella nätverk och i mångkulturella sammanhang. Lärandet knyter så småningom an under studievägen till en internationell verksamhet och eleverna och de studerande lär sig arbeta i mångkulturella och flerspråkiga miljöer som en del av studietiden både hemma, på nätet och utomlands. Mobiliteten för elever, studerande och lärare ökar genom att skolorna deltar i inläring, utvärdering och kulturellt utbyte internationellt.

Inom yrkesutbildning och högskoleutbildning är målet att öka yrkeskunskapernas jämförbarhet och främja mobiliteten för utbildad arbetskraft och därmed främja utvecklingen av en europeisk arbetsmarknad. Studier och lärande i arbete som avlagts utomlands liksom arbetserfarenheter ska erkännas aktivt. Genom ett internationellt samarbete skapas möjligheter till en innovativ förnyelse av pedagogiken, ett institutionellt samarbete och ett samarbete på forskningens område för att uppnå en spetskompetens.

Det åländska utbildningssystemet förbereder elever och studerande för en global arbetsmarknad. Kunskap och förmåga att röra sig i och mellan kulturer främjas främst genom de europeiska och nordiska utbytesprogram som skolorna deltar i. Hösten 2014 läste 65,5 % av 15-åringarna i grundskolan minst ett andra främmande språk valfritt utöver engelska som är ett obligatoriskt språk. På Ålands lyceum är studier i ett annat främmande språk utöver engelska obligatoriskt, medan 9 % i Ålands yrkesgymnasium läste ett annat språk utöver engelska.

Mål för internationalisering av skola och utbildning

1. 75 % av de utexaminerade på gymnasienivå har studerat ett annat andra språk vid sidan av engelska.
2. Kunskapen och förmågan att röra sig i och mellan olika kulturer ökas.
3. Stärka samarbetet mellan åländska och externa utbildningsinstitutioner.

Insatser för internationalisering av skola och utbildning

- Olika strategiska samarbetsformer med externa utbildningsinstitutioner byggs upp för både Ålands gymnasium och Högskolan på Åland.
- Olika former av utbytesverksamheten, både för studerande och lärare, aktiveras. Möjligheter att genomföra en termin med studie- eller arbetspraktik utomlands skapas inom samtliga högskoleprogram.
- Godkännandet av studier som avlagts utomlands, inläring i arbetet och arbetserfarenhet som en del av yrkesexamen effektiviseras.
- Utbud och organisation för språkundervisningen ses över inom utbildning på gymnasienivå.
- Fortbildningsinsatser stöder undervisningsmetoder som utvecklar den muntliga och skriftliga kommunikationen på främmande språk.

5. Ekonomisk resultatfinansiering och kvalitetsutveckling

Genom att skapa nätverk där olika parter ingår, garanteras att skola och utbildning håller en hög kvalitet, att kunnande och goda exempel delas samt att befintliga resurser utnyttjas mångsidigt.

Åland har en struktur och finansieringsmodell för utbildningssystemet där de olika skolstadiernas långsiktiga finansiering behöver tryggas. Grundskolans finansieringsform behöver kontinuerligt utvärderas och utvecklas för att trygga en likvärdig grundskoleutbildning i landskapet.

Utbildning på gymnasienivå och högskolenivå har idag en behovsrelaterad finansieringsgrund. Finansieringsgrunden för högskoleutbildningen bör förnyas för att uppnå en långsiktighet och ett incitament för resultatfinansiering införs. Målet är att bättre stöda utbildningen, öka genomströmningen, uppnå en snabbare övergång till arbetslivet efter uppnådd examen, högre arbetslivsrelevans, effektivisera erkännande av inläring som skett tidigare samt ett utökat vidareutbildnings- och omskolningsutbud. Den fria bildningens roll i finansieringshänseende tydliggörs. För närvarande tillämpas ingen direkt resultatfinansiering i utbildningssystemet.

Ett förnyat finansieringssystem bör bygga på kvalitativa och kvantitativa indikatorer. Indikatorer i grundskoleutbildningen följs upp regelbundet, liksom inom utbildning på gymnasienivå och högskolenivå. Separata utredningar kring ledning och ekonomisk resultatstyrning bör ligga till grund för förändrade finansieringssystem för både gymnasieutbildning och högskoleutbildning. I utredningarna bör även ingå möjligheten att internationellt sälja utbildningar. Här är också viktigt att beakta möjligheten till ett finansiellt partnerskap för att gynna innovation och öka idéutbyte mellan högskolan och det åländska näringslivet.

Mål för att förbättra finansieringsmodeller och kvalitetsutveckling

1. En finansieringsmodell för specialundervisningen som bättre beaktar behovet fastställs.
2. Finansieringsgrunderna för högskoleutbildning förnyas med incitament för en verksamhetsfinansiering som bygger på nyckeltal.
3. Ett kvalitetssystem utvecklas med kvalitativa och kvantitativa indikatorer för bl.a. nyckelkompetenser, genomströmning, placeringen i arbetslivet och i fortsatt utbildning, samarbetsformer lokalt och internationellt samt för personalens yrkeskompetens.

Insatser för att förbättra finansieringsmodellerna och kvalitetsutvecklingen i skolan

- För gymnasieutbildningen utvecklas konkreta kvalitetskriterier.
- Verksamhetsanpassade styrnings- och resultatuppföljningssystem utvecklas för utbildning på gymnasie- och högskolenivå.
- En förändrad finansieringsmodell utvecklas för utbildning i Högskolan på Åland.
- Budgeteringsperioderna förlängs för förverkligande av långsiktighet i utbildningen.

Flexibilitet

Den flexibla skolan beaktar skillnader på olika stadier av skol- och utbildningssystemet, från förundervisningen, grundskolan, till högskolan och vuxenutbildningen. I det flexibla utbildningssystemet organiseras undervisning och utbildning utifrån den enskilda individens behov och förutsättningar. Flexibilitet kan innebära individuella studievägar men även valet av undervisningsmetoder, form, tid och rum.

Flexibla utbildningsvägar och examina samt möjligheter att avlägga delar av examina ökar motivationen, minskar överlappande utbildning och effektiviserar användningen av utbildningens resurser. Genom en flexiblere organisering av upplägget i utbildningen möjliggörs tillgången till ett livslångt lärande. Större flexibilitet kan även nås genom samarbete med skolor utanför Åland för att få tillgång till ett större kursutbud. Validering av en tidigare förvärvat kompetens och tillgodoräknande av kunskap ska prioriteras och möjliggöras i hela utbildningssystemet.

Inom den grundläggande utbildningen kan en flexibel undervisning ordnas i en egen grupp där undervisning kan ske i skolan, på arbetsplatser och i andra inlärningsmiljöer. Aktiverande och mångsidiga undervisningsmetoder används för att motivera eleven. Undervisningen följer målen i den allmänna läroplanen men avviker från den fastställda timplanen. Hemundervisningens verksamhetsförutsättningar granskas och tydligare styrsystem utvecklas. Flexibilitet i grundskolan innebär också att inflyttade med annat modersmål eller annan skolbakgrund smidigt kan införlivas i skolan genom att delta i olika årskursers studieprogram enligt sina förkunskaper och språkliga förmåga.

Genom ett välanpassat utbildningsutbud, upplägg på utbildningen och klara mål för de kunskaper, färdigheter och den kompetens en elev eller en studerande ska nå, kan studiemotivationen höjas och avhopp förebyggas i synnerhet från yrkes- och den högre utbildningen. Upplägget i utbildningen ska ge möjligheter till en individanpassad studieväg. Exempelvis ska de teoretiska studierna kunna väljas i ett senare skede av en grundläggande yrkesutbildning. Ingångarna till utbildning görs flexibla med möjlighet att påbörja studier vid olika tidpunkter under läsåret. Genom flexibel studiegång kan individens behov av kunskap anpassas till läsårets framskridande, vilket också öppnar möjligheter för organisering av vuxnas behov av utbildnings- och fortbildningsalternativ. Studievägarna inom Ålands gymnasiums skolor är bundna till de programval som görs vid inträde till skolorna. Viss valfrihet och studievägsväl förverkligas under studiernas gång. Studerande vid ÅYG har sedan 2011 möjlighet att läsa en högskoleförberedande utbildningshelhet (HUTH) vid Ålands lyceum för att bredda sin högskolebehörighet utöver den allmänna behörigheten som samtliga erhåller. Motsvarande möjlighet att bredda sin kompetens ska öppnas för studerande i Ålands lyceum så att möjligheten att avlägga examensdelar införs.

Vuxna har idag få möjligheter att delta i Ålands gymnasiums utbildningsutbud på grund av det sätt utbildningen organiseras på. Lagen om gymnasieutbildning avser utbildning för unga och vuxna. Särskilda utbildningsvägar organiseras inom de branscher som är viktiga för det åländska näringslivet. Läroavtalsutbildningen är den utbildningsform som är speciellt riktad till vuxna (ca 160 aktiva avtal 2013). En kompletterande kursverksamhet erbjuds via distansutbildning. Ålands folkhögskola erbjuder vuxna möjligheter till fria allmänbildande studier med tyngdpunkt inom hantverk. Medis ordnar kurser av allmänbildande karaktär men kan även omfatta yrkesinriktad fortbildning och uppdragsutbildning. Högskolekurser erbjuds inom Öppna högskolan med fritt tillträde till öppen högskoleverksamhet

Förutsättningar för det livslånga lärandet är att all utbildning och allt kunnande tas tillvara oberoende av var och när lärandet har skett. Validering och därmed erkännande av tidigare studier erbjuds alla studerande inom Ålands gymnasium och Högskolan på Åland. Individer kan på särskilda grunder antas som validander vid ÅYG för att få sin kompetens erkänd. Vägledning, information och rådgivning om studier till alla som behöver det måste utvecklas.

Mål för ökad flexibilitet

1. Flexiblare studievägar skapas för både barn, unga och vuxna för att uppnå en individanpassad studieväg.
2. Vuxenutbildningen utvecklas för att bättre beakta vuxnas behov av kompetensutveckling.

Insatser för ökad flexibilitet

- Inom yrkesutbildningen på gymnasienivå införs ett årskurslöst periodsystem med flexibel antagning.
- Ett system med ökad tillgänglighet för vuxna till utbildning skapas, både beträffande grundutbildning och kompletteringsutbildning.
- Tillgängligheten till utbildning ökas via öppna utbildningsresurser på gymnasie- och högskolenivå.
- Uppföljningsinstrument som beaktar utbildningens kopplingar till svängningar i ekonomin utarbetas så att utbildningsinsatser i situationer med arbetslöshet snabbt och flexibelt kan sättas in enligt behoven på arbetsmarknaden.
- Skolans interna arbete förnyas genom att lärarnas tjänstestruktur förändras så att arbetsuppgifterna kan varieras och karriärmöjligheter skapas.
- Möjlighet att välja examensdelar inom Ålands yrkesgymnasium ska öppnas för studerande i Ålands lyceum.
- System för tillgodoräknande av kunskap möjliggörs i hela utbildningssystemet.

Digitalisering

Digitaliseringen är den enskilda faktor som har störst påverkan på samhällsutvecklingen och på lärandet i skola och utbildning. Den förändrar arbetslivets verksamhetsförutsättningar, arbetssätt, processer, interaktion och samspel samt hanteringen av fakta. En digital skola möter flexibelt den snabba förändringstakten i samhälle och arbetsliv.

Den digitala kompetensen är en av de nyckelkompetenser som ska garanteras barn och ungdomar som en förutsättning för livslångt lärande. Även vuxna behöver en god digital kompetens för ett delta aktivt i samhälle och arbetsliv. Digital kompetens innebär att kritiskt kunna använda informationssamhällets teknik i såväl studier som arbetsliv och fritid men även den kompetens som behövs för att kunna ta del av informationssamhället. I begreppet digital kompetens ingår bl.a. kunskap om teknikens roll och möjligheter, kompetens att bedöma konsekvenser vid kommunikation via elektroniska medier och att insamla och använda information på ett kritiskt sätt.

Förutom digital kompetens behöver elever och studerande utveckla sin mediekunnighet. Med mediekunnighet avses förståelse för mediernas roll och funktion i samhället, kunskap om vilka förhållanden som krävs för att medier ska kunna fylla sina funktioner samt förmåga att kritiskt värdera medieinnehåll utgående från de funktioner medierna bör fylla. Mediekunnighet innebär också förmåga att använda tillgängliga medier i egen kommunikation, för ett demokratiskt deltagande samt förmåga att skapa innehåll för egen användning. Digital kompetens och mediekunnighet utgör tillsammans begreppet medie- och informationskunnighet (MIK).

Skola och utbildning använder idag digitala verktyg i undervisningen i en allt högre utsträckning. Den åländska skolan är välutrustad med datorer. I grundskolan är det 1,8 elever per dator, i Ålands lyceum 1,8 studerande per dator och i Ålands yrkesgymnasium 1,0 studerande per dator. Landskapsregeringen har stött kompetensutveckling i olika former för lärare, både för att garantera grundläggande kunskaper och för att stöda läraren i pedagogisk didaktisk användning i undervisningssituationen. Från år 2016 kommer studentexamen att stegvis digitaliseras vilket kommer att påskynda utvecklingen i Ålands lyceum. För vuxna utanför skolsystemet finns vissa möjligheter att uppnå en digital färdighet via Medis.

Genom att använda digitala lärmiljöer och verktyg blir undervisningssituationerna mer innovativa och undervisningsmetoderna fler. Digitala lärmiljöer skapar flexibilitet i både tid och rum och ger möjligheter att utveckla kunskaper och färdigheter som behövs i olika sammanhang; att tänka logiskt, att tänka steg för steg, att tänka i abstraktioner och värdet av att skriva exakt. Samtidigt stimuleras fantasi och kreativitet och eleverna tränas i samarbete. Kunskaper i programmering är en kompetens som skapar förutsättningar för innovativitet och produktutveckling och kan ingå i grundskolan. En användning av digitala lärmiljöer skapar grundförut-

sättningar till samverkan och delande av kunskaper och kompetenser lokalt, nationellt och internationellt.

Ett fortsatt program för lärarnas kompetensutveckling är nödvändigt för att möta krav på likvärdighet, flexibilitet, relevans och ämneskompetens.

Mål för digitalisering

1. Alla medborgare, oberoende av ålder och kön, ges möjlighet att uppnå en digital kompetens och en mediekompetens som stöder det livslånga lärandet och tillförsäkrar individen ett fullvärdigt demokratiskt medborgarskap.
2. Alla elever och studerande ska ha god tillgång till relevanta digitala verktyg oberoende av utbildningsnivå.
3. Skolan bidrar till utvecklingen på det digitala området och drar nytta av nya metoder och verktyg som stöder det pedagogiska och didaktiska arbetet.

Insatser för att göra skola och utbildning mer digital

- Mediekompetens beaktas i undervisningen på alla nivåer av utbildningssystemet.
- Skolornas insatser att agera aktörer i informationssamhället utvecklas genom användning av digitala, kreativa och öppna lärmiljöer på alla stadier.
- Inom ramen för den fria bildningen stärks den digitala kompetensen bland vuxna som är utanför utbildningssystemet och bland pensionärer.
- Goda exempel för att göra lärmiljön mer digital och inspirerande utvecklas, insamlas systematiskt, anpassas och implementeras i den åländska skolan med hjälp av stöd och kompetensutvecklingsinsatser.
- Gemensamma digitala system för administration, uppföljning och kommunikation tas i bruk.
- Kunskaper i programmering införs i grundskolans undervisning.

Jämlikhet och jämställdhet

Alla elever och studerande har möjlighet att utifrån sina förutsättningar utveckla en god hälsa, inkomst och möjlighet att påverka. Skolan är jämlik och organiseras enligt individens behov.

På Åland ska undervisningen vara lika god för alla och tillhandahållas och organiseras enligt individuella behov utifrån en helhetssyn. Utbildningen ska ge studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter utifrån de egna resurserna samtidigt som den ska förbereda för ett yrkesliv där de individuella lösningarna är färre eller saknas helt.

Grundskolan erbjuder stöd- och specialundervisning åt elever i behov av särskilt stöd. De elever som följer anpassade lärokurs i ett eller flera ämnen deltar i större eller mindre utsträckning i den allmänna undervisningen. Andelen elever som överförs i ett eller flera ämnen till att följa en anpassad lärokurs, ökar ju högre upp i årskurs man kommer i grundskolan. Hösten 2014 erhöll 4 % av eleverna i grundskolan undervisning enligt anpassad lärokurs i något ämne. 7,6 % av eleverna i åk 9 deltog i undervisning enligt anpassad lärokurs i minst ett ämne. I gymnasiet skolor ges stöd- och specialundervisning enligt individuell eller anpassad plan.

Yrkesgymnasiet har en yrkesinriktad specialundervisning med två inriktningar och yrkesträningsundervisning. Det är också möjligt att få en yrkesinriktad specialundervisning inom den grundläggande yrkesutbildningen som leder till gymnasieexamen. Efter avslutade studier är en majoritet av de som gått yrkesinriktad specialundervisning redo för yrkeslivet.

Vuxenutbildning och de vuxnas inläring har en viktig roll i att främja det samhälleliga deltagandet och individens välmående. Vuxenutbildningsbehovet påverkas av individens tidigare utbildnings-, arbets- och livsvägar och därför kan de individuella behoven avvika mycket från varandra. Det fristående examenssystemet har tagits fram för arbetslivets behov och ger vuxna möjlighet att uppnå en examen oberoende av hur yrkeskunskapen förvärvats. Möjligheter att tillgodogöra sig en utbildning för dem som har brister i sitt IKT-kunnande är en jämlikhetsfråga.

Mål för jämlikhet och jämställdhet

1. Den utbildningspolitiska målsättningen är att undervisningen ska vara likvärdig för alla och tillhandahållas och organiseras enligt individens behov.
2. Utbildningsutbudet ska vara jämlikt och oberoende av kön, bakgrund, ålder samt beakta särskilda behov.
3. Skolan ska ha resurser och beredskap att möta studerande i behov av särskilt stöd så att dessa integreras i utbildningssystemet och får goda förutsättningar att komma ut i arbetslivet.
4. Antal överföringar till anpassad läroplan i grundskolan ska minskas.

Insatser för att göra skola och utbildning mer jämlik och jämställd

- Verktyg för identifiering av inläringssvårigheter för studerande med särskilda behov skapas/tillämpas på alla skolstadier, även för vuxna.
- Antalet överföringar till anpassade läroplaner t.ex. på grund av kunskapsluckor minskas genom att arbetssätt och undervisningsmetoder görs flexibla så att målen i läroplanen uppnås.
- En konkret utvecklingsplan för yrkesinriktad specialundervisning tas fram med målsättningen att precisera studieplatsernas antal, inriktning, personalkompetens och behov samt ekonomiska resurser.
- Genusbedömning av betygssättning genomförs i grundskola och på gymnasienivå.
- En genuskartläggning genomförs som underlag inför förändringar inom utbildningsutbudet. Kartläggningen utmynnar i konkreta insatser/strategier för att motverka könsstereotyper studie- och yrkesval.

- Lärare och utbildningspersonal fortbildas i syfte att stärka jämlikheten och jämställdheten i skolan.
- Handledningsresurserna anpassas till de olika skolnivåerna.
- Tillgång till vägledning, rådgivning och information om studiemöjligheter utvecklas för vuxenutbildning.

Entreprenörskap

Den åländska skolan och utbildningen är entreprenörmässig där företagsamhet, intraprenörskap och entreprenörskap sammanvävs i undervisningen och i skolans sätt att verka. Elever och studerande utvecklar sina kreativa och kommunikativa färdigheter och kompetenser.

Skolledning och lärare bör sträva efter att främja entreprenörsfärdigheter och ett entreprenörmässigt tänkesätt i skola och utbildning. En förhärskande entreprenörskultur gynnar anpassningen av undervisningen till en miljö i snabb förändring driven av teknik, globalisering och skiftande kompetensbehov. Ett entreprenörmässigt förhållningssätt utvecklas i kreativa, innovativa och tillåtande inlärningsmiljöer i ett ämnesövergripande sammanhang.

Att tänka självständigt, förmågan att uppträda korrekt i olika sammanhang, att påvisa vad man kan, att värdera sig själv, att använda fantasi och kreativitet m.fl. är färdigheter som behöver tränas och uppmuntras från tidig ålder. Praktiskt-estetiska ämnen stöder utvecklingen mot ett entreprenörskap.

Entreprenörskap i utbildningen ger även den kunskapsbas en studerande behöver för att bilda nya företag. Systematisk entreprenörsverksamhet genom bl.a. projektet Ung Företagsamhet erbjuds i grundskolan och vid Ålands gymnasium. I samarbete med Ålands Näringsliv ska eleverna och de studerande ta del av företagsfostran och få en utökad erfarenhet av företagsverksamhet. Kontakten mellan studerande i Ålands gymnasiums skolor bör intensifieras för att främja ett utbyte av idéer och skapa nätverk som ger en grund för nytänkande.

Mål för att göra skola och utbildning mer entreprenörmässig

1. Ett entreprenörmässigt tänkesätt och en entreprenörskultur genomsyrar all utbildning på alla utbildningsnivåer och förtydligas i läroplanens kunskaps-, färdighets- och kompetensmål.
2. Skolan ska erbjuda eleverna och de studerande miljöer att utveckla sin kreativitet. Kreativitet och nytänkande uppmuntras.
3. Elevernas möjlighet att utveckla sina sociala färdigheter stärks genom insatser tillsammans med hemmen.
4. Förmågan att kommunicera och marknadsföra sig själva stärks hos elever och studerande.

Insatser för ett mer entreprenörmässigt förhållningssätt

- Kunskaps-, färdighets- och kompetensmålen ses över i grundskolans läroplan utifrån ett ämnesövergripande perspektiv.
- I läroplanerna ska sambandet mellan konst, kultur, kreativitet och entreprenörskap lyftas fram på alla utbildningsnivåer.
- Lämpliga lärmiljöer med tanke på entreprenörskap skapas i samarbete med arbetslivet inom alla utbildningsnivåer.
- Kursutbud i entreprenörskap/företagande erbjuds i all gymnasie- och högskoleutbildning och ska ha fokus på praktiskt genomförande.
- Lärarnas entreprenörskompetens utvecklas genom riktade fortbildningsinsatser.
- Former för fortsatt utvecklingsarbete kring utbildningsprogram som Ung företagsamhet ska utredas.
- Kontakten mellan studerande i Ålands gymnasiums skolor och inom skolorna ökas för att främja entreprenörmässig verksamhet under skoltiden.

Integration

En integrerad skola är en skola som även fullvärdigt beaktar dem som p.g.a. bristande språkkunskaper har svårt att tillgodogöra sig skolans undervisning. Anpassningen till det åländska samhället och en ökad integration stärks genom insatser för att stärka hemspråket.

Den åländska grundskolan har idag 220 elever med annan språkbakgrund än svenska. I grundskolan erbjuds för närvarande undervisning i svenska i form av stödundervisning under en femårsperiod efter att eleven anlänt. Sent anlända elever till grundskolan har ofta bristande språkfärdigheter när läroplikten fullgjorts. På gymnasienivå saknas en utarbetad strategi för att ge studerande med annan språkbakgrund redskap för att utveckla och fördjupa sina kunskaper i svenska. Första och andra generationens inflyttare med annat modersmål än svenska behöver få stöd i sin språkutveckling, sin förmåga att läsa, skriva och uttrycka sig på svenska, för att studierna ska bli framgångsrika. Elevens hemspråk stöds genom ett utökat samarbete med hemmen och genom utveckling av webbaserade arbetssätt.

Medborgarinstitutet i Mariehamn, Medis, arrangerar integrationsutbildning för vuxna på tre nivåer. Läsåret 2013-2014 var deltagarantalet ett 100-tal. För analfabeter och inflyttade med annat alfabet ordnas en grundutbildning som ger grundläggande läs- och skrivkunskaper och kunskaper om samhället som behövs för en fortsatt svenska för inflyttade, sfi-utbildning. Kortare språkkurser för inflyttade i arbete ordnas i nära samarbete med arbetsgivare sedan hösten 2013. Ålands gymnasium har arrangerat olika integrationsfrämjande insatser för vuxna på gymnasienivå, vanligen i form av särskild yrkeskompetens.

I integrationsutbildning för vuxna betonas förutom utvecklingen av goda språkkunskaper, nyckelkompetenser för ett livslångt lärande samt samhällsorienterande ämnen för att stöda de inflyttades möjligheter att verka i samhället som fullvärdiga samhällsmedborgare. För inflyttade erbjuds vägledning i form av informationskontoret Kompassen i anslutning till Medis.

Efterfrågan på frivillig integrationsutbildning kommer sannolikt att öka. För att fler invandrare ska kunna tillgodogöra sig gymnasieutbildning behövs en bättre koordinering mellan grundläggande utbildningar som främst främjar språkkunskapen och gymnasieutbildningen.

Mål för att åstadkomma ett mer integrerat utbildningssystem

1. Förmågan att kommunicera och förstå arbetslivets och samhällets spelregler stärks hos elever och studerande.
2. Inflyttades möjlighet att delta som fullvärdiga medborgare stärks.
3. Inflyttade barns förutsättningar att genomföra grundskolan stärks.
4. Integrationsutbildningen ska lägga grunden för fortsatt utbildning på alla nivåer och för att komma in på arbetsmarknaden.

Insatser för att göra skola och utbildning mer integrerad

- Inflyttade med svaga kunskaper i sitt hemspråk ges möjligheter att lära sig svenska genom insatser som stärker hemspråket.
- Undervisningen i svenska som främmande språk, för elever och studerande med annat modersmål, införs i grundskola och på gymnasienivå.
- Kurser i samhällsorientering utarbetas för att främja integrationen.
- Möjligheterna att erbjuda förberedande utbildning för invandrare och flyktingar inför fortsatta studier utreds i skyndsam ordning.
- Vägledningstjänster utvecklas för integrationsutbildningen.
- Nivån på språkkunskaper förbättras genom att omfattningen i integrationsutbildning ökas.

Uppföljning och utvärdering

Det utbildningspolitiska programmet följs upp och utvärderas kontinuerligt. De mest långsiktiga målen som sträcker sig till 2025 utvärderas senast 2023. Ett nytt program ska då vara under beredning.

Programmets mål och insatser beaktas i kommande regeringsprogram. Genom tjänstemannaberedning bryts programmets mål ned på skolstadienivå samt enligt utbildningsform och konkretiseras för den praktiska verksamheten. I samband med detta fastställs konkreta och mätbara mål och tidsspannet fastställs. Uppföljning av de konkretiserade målen görs regelbundet och justeringar i de konkreta målen görs på basen av den samlade utvärderingen.

Programmet behöver på basen av omvärldsbevakning uppdateras och kompletteras. Förutom aktiv uppföljning och utvärdering på det lokala planet förutsätter detta även en aktiv omvärldsbevakning på utbildningens område på EU- och nordisk nivå.

Bilaga 1

Processen kring utformningen av ett utbildningspolitiskt program

Landskapsregeringen tillsatte den 17 juni 2014 en utbildningsdelegation med uppgift att behandla aktuella och centrala utbildningspolitiska utmaningar och strategier. Utbildningsdelegationen är ett sakkunnigorgan och fungerar som ett forum för dialog, analys och prognostisering av framtida utbildningsbehov. I delegationen har centrala aktörer för de politiska partierna och arbetsmarknadens parter ingått.

Utbildningsdelegationen har även haft i uppdrag att avge ett förslag till långsiktigt utbildningspolitiskt program som beaktar arbetsmarknadens behov och tar sikte på utvecklings- och utbildningsstrategier fram till år 2025. I arbetet med det utbildningspolitiska programmet har delegationen särskilt haft i uppdrag att lägga vikt vid målsättningen att bereda alla ungdomar en studieplats efter grundskolan och utökade möjligheter för vuxna som saknar utbildning att avlägga yrkesexamen.

Utgångspunkter för ett utbildningspolitiskt program

En god, likvärdig utbildning är en av hörnstenarna i välfärdssamhället. Utbildningen ska ge alla barn och ungdomar de kunskaper och färdigheter de behöver för ett självständigt liv för att kunna fungera som aktiva medborgare i ett demokratiskt och jämlikt samhälle. Det åländska utbildningssystemet ska likvärdigt främja barns, ungas och vuxnas kunskaper, färdigheter och kompetenser, förhindra utslagning samt tillgodose individens behov av ett livslångt lärande. Utbildningssystemet ska på ett flexibelt sätt tillmötesgå enskildas utbildningsbehov och samhällets behov av kompetens samt beakta en ökad integration. Kunskap och innovation är en förutsättning för att skapa ett livskraftigt, konkurrenskraftigt och utvecklingsbenäget samhälle.

Bland utbildningens uppgifter finns sådana mål som aktivt medborgarskap, personlig utveckling och välbefinnande samt behovet av rätt kunskap och färdigheter för sysselsättning. Förutom de grundläggande kompetenserna, att läsa, skriva och räkna, krävs kompetenser som analysförmåga, initiativförmåga, kommunikativ förmåga, innovativt och entreprenörmässigt tänkesätt samt mediekompetens. En ökande kunskapsstillväxt inom ramen för en hållbar utveckling är ett uttalat mål.

Särskild vikt bör läggas vid målsättningen att bereda alla ungdomar en studieplats efter grundskolan och utökade möjligheter för vuxna som saknar utbildning att avlägga en yrkesinriktad examen.

Arbetsätt och metodval

Utbildningsdelegationen omfattade 31.10.2014 följande riktlinjer och målsättningar inför arbetet med ett utbildningspolitiskt program. *”Utbildningssystemet ska år 2025 präglas av kvalitet och relevans, samverkan och rörlighet, tillhandahålla ett brett utbildningsutbud med en möjlighet till utbildning för alla i en effektivt organiserad och finansierad utbildningsstruktur. Teman som hållbar utveckling, entreprenörskap, företagsamhet, digital kompetens och medie- och kommunikationskunskap, jämlikhet, integration och inkludering av grupper med olika behov ska genomsyra all utbildning oberoende av utbildningsnivå.”*

Samtidigt utsågs fyra arbetsgrupper med uppdrag att mot bakgrund av en översiktlig nulägesanalys ge förslag till insatser eller insatsområden som främjar utvecklingen inom det åländska utbildningssystemet.

De fyra grupperna arbetade var för sig med grundskoleundervisning, gymnasieutbildning, vuxenutbildning respektive högskoleutbildning. Arbetsgrupperna har representerat ledning, lärare, vägledare inom respektive utbildningsnivå, studerande samt representanter för arbetsliv och organisationer. Arbetsgrupperna presenterade resultatet av sitt arbete på ett gemensamt seminarium i mars 2015.

Utbildningsdelegationen har utifrån arbetsgruppernas föreslagna insatser utvecklat ett utbildningspolitiskt program. Delegationen godkände 17.4.2015 sitt förslag till ett utbildningspolitiskt program för landskapet Åland - Kompetens 2025 och överlämnade därmed förslaget till Ålands landskapsregering för fortsatt behandling.

Utbildningsdelegationens sammansättning:

Johan Ehn, utbildnings- och kulturminister, ordförande, Moderat Samling för Åland

Fredrik Karlström, näringsminister, viceordförande, Moderat Samling för Åland

Rainer Juslin, avdelningschef för utbildnings- och kulturavdelningen

Linnéa Johansson, avdelningschef för näringsavdelningen

Camilla Olin, Liberalerna på Åland r.f.

Peggy Smulter, Föreningen för Ålands framtid r.f.

Michael Gunell, Ålands socialdemokrater r.f.

Anita Husell-Karlström, Åländsk Center r.f.

Kjell Nilsson, bildningschef, Mariefhamns stad

Erik Brunström, förbundsdirektör, Ålands kommunförbund

Dan Andersson, utbildningsansvarig, Ålands näringsliv

Kimmo Mattsson, huvudförtroendeman, Akava Åland

Byråchef Elisabeth Storfors vid utbildningsbyrån har fungerat som delegationens sekreterare med bistånd av lektor Peter Strandvik i programutformningen.

Arbetsgruppernas medlemmar:

Grundskolan

Mikael Rosbäck, ordförande
Bernt Isaksson
Camilla Karlström
Sofia Enroos
Julia Liewendahl
Alexander Wetterström
Frida Gardberg
Bo Nygård, sekreterare

Gymnasieutbildningen

Gyrid Högman, ordförande
Katarina Sundberg
Maria Säll-Överström
Kristina Svedmark
Knut Kronström
Lasse Karlsson
Alef Jansson
Lucas Mattsson
Emelie Borg
Carola Eklund, sekreterare

Vuxenutbildningen/ det livslånga lärandet

Cecilia Stenman, ordförande
Brittmari Wikström
Tove Erikslund
Bengt Mickelsson
Tony Saarinen
Casper Wrede
Monika Sundqvist
Bodil Regårdh, sekreterare

Högskolan

Edvard Johansson, ordförande
Marcus Koskinen-Hagman
Johanna Backholm
Andreas Remmer
Katarina Fellman
Carolina Sandell
Sven Schauman
Peter Strandvik, sekreterare

Bilaga 2

Förundervisningen inom barnomsorgen i landskapet Åland

Bilaga 9c

Barnomsorgsverksamheten ingår på Åland i kommunernas socialtjänst och omfattar daghemsverksamhet, specialbarnomsorg, förundervisning, fritidshemsverksamhet och lekverksamhet.

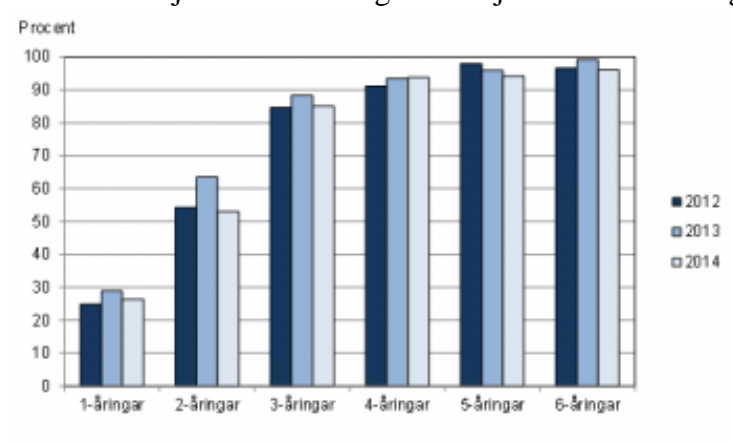
Den lagliga grunden för verksamheten inom barnomsorgen regleras i barnomsorgslagen (2011:86) för landskapet Åland.

All barnomsorg på Åland ska ge god omvårdnad, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet och vara ett stöd för vårdnadshavarna i deras ansvar för barnens fostran och bidra till goda uppväxtvillkor. All omsorg och pedagogik ska uppmärksamma varje barns individuella behov och behov av särskilt stöd. Den ska främja barnets fysiska, emotionella, sociala och kognitiva utveckling.

Barnomsorgslagen ger rätt till minst 20 timmar barnomsorg med förundervisning per vecka, året innan barnet börjar i skolan. Det innebär att alla sexåringar i landskapet erbjuds förundervisning. Syftet med förundervisningen är att stödja barnens allsidiga utveckling och att alla barn får en beredskap för fortsatt lärande i skolan.

Förundervisningen ingår i barnomsorgens verksamhet. Förundervisningen kan integreras i den dagliga barnomsorgsverksamheten eller ges i en separat grupp som består av endast ”förundervisningsbarn”. Målen för förundervisningen finns i Grunderna för förundervisningen¹.

Enligt statistiska uppgifter från ÅSUB² är 26 procent av alla ettåriga barn inom den kommunala barnomsorgen år 2014. Av tvååringarna vistas 53 procent i kommunens daghem eller i familjedagvården, medan andelen barn i åldern 4-5 år är runt 94 procent. Sexåringarnas andel har sjunkit en aning 2014 jämfört med tidigare år och ligger på 96 procent.

Figur. Andel av samtliga barn i respektive årskull som omfattas av den kommunala barnomsorgen, %

¹ Grunderna för förundervisningen för barnomsorgen i landskapet Åland, fastställd av Ålands Landskapsregering 2013

² http://www.asub.ax/archive.con?iPage=12&art_id=1621

ENTREPRENÖRSKAP OCH KOMPETENS STRUKTURFONDSPROGRAM PÅ ÅLAND 2014-2020

EUROPEISKA REGIONALA
UTVECKLINGSFONDEN (ERUF)

EUROPEISKA SOCIALFONDEN (ESF)

Alandica 3 juni 2015
Susanne Strand

Bilaga 10

GENOMFÖRANDE 2015

- Lansering av programmen 12.3.2015
- Första ÖK möte 12.3.2015
 - Urvalskriterier fastställs
 - Kommunikationsstrategi fastställs
- Landskapsregeringen fastställt av Ök behandlade urvalskriterier och kommunikationsstrategi
- Landskapsregeringen beslut om stödberättigande kostnader.
- Landskapsregeringen fastställt Innovationsstrategi för Åland
- Landskapsregeringen fastställt en förhandsbedömning för offentligt riskkapital
- Landskapsregeringens utbildningspolitiska program till lagtinget
- Stödnivåer för finansiering ur programmet fastställt.

GENOMFÖRANDE 2015

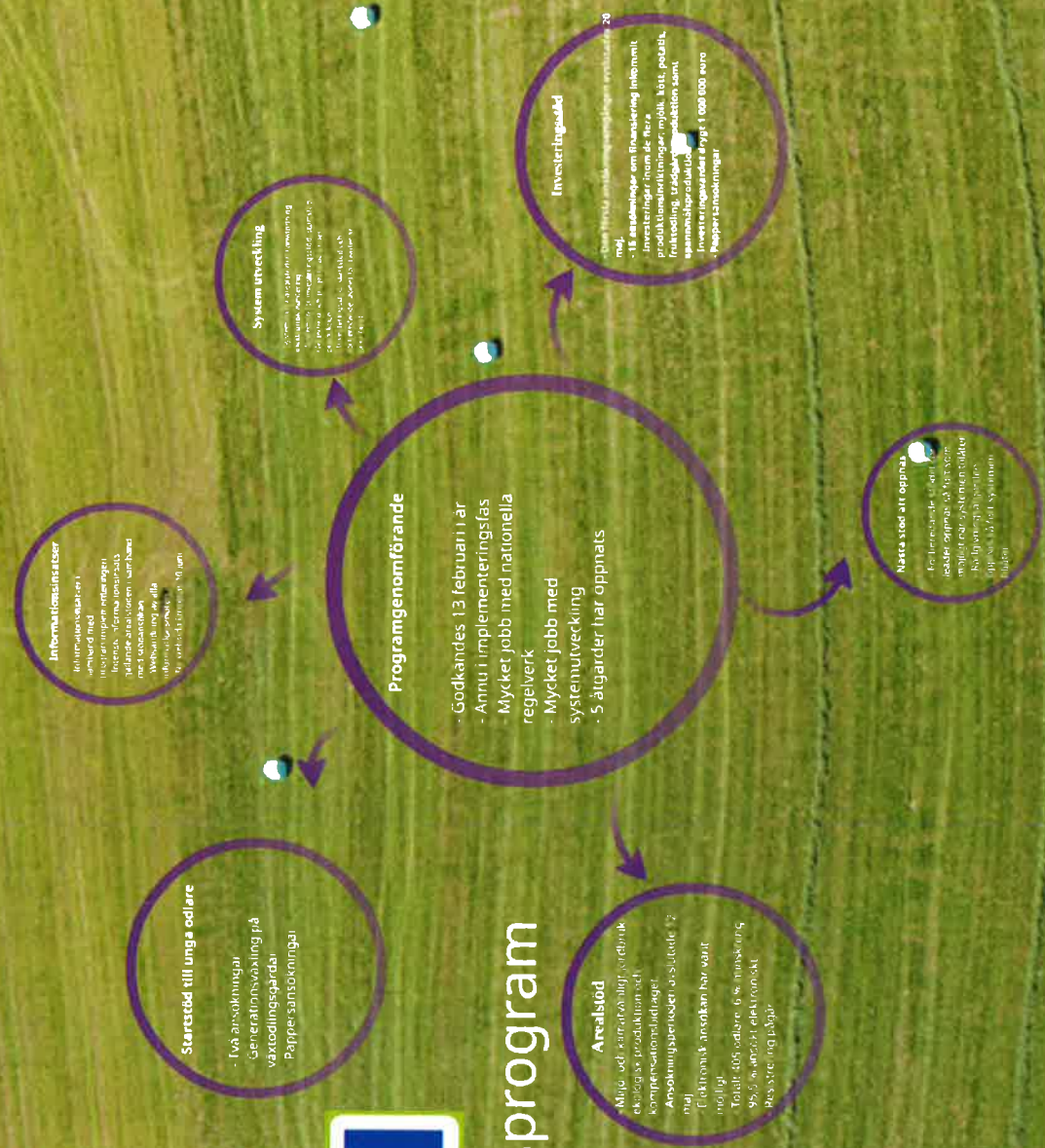
- Ansökningsomgång 1 till och med 12 juni
E-tjänsten för ansökan lanserades vecka 23.
- Landskapsregeringens nya hemsida lanseras 10 juni 2015. Information om programmet och genomförande enligt förordningskraven.
- Digital handläggning färdig slutet av 2015.

BILAGA 1

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020

Informationsinsatser

- Informationsinsatser i samband med programimplementeringen
- Intensiv informationsinsats gällande arealstöden i samband med dansökan
- Websändning av alla informationsmöten
- Ny websida lanseras 10 juni

Nästa stöd att öppnas

- Förberedande stödet för leader öppnas så fort som möjligt när systemen tillåter
- Rådgivningsåtgärden öppnas så fort systemen tillåter

System utveckling

- Systemen för arealstöden i användning, elektronisk hantering
- Systemen för investeringsstöd, startstöd, rådgivning och projektstöd under produktion.
- Investeringsstöd, startstöd och förberedande stödet för Leader är prioriterat

Arealstöd

- Miljö- och klimatvänligt jordbruk, ekologisk produktion och kompensationsbidraget
- Ansökningsperioden avslutade 12 maj
- Elektronisk ansökan har varit möjligt
- Totalt 405 odlare, 6 % minskning
- 95,5 % ansökt elektroniskt
- Registrering pågår

Startstöd till unga odlare

- Två ansökningar
- Generationsväxling på växtodlingsgårdar
- Pappersansökningar

Investeringsstöd

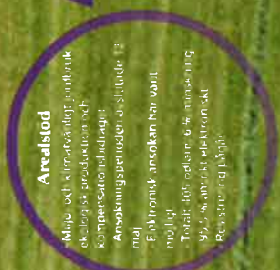
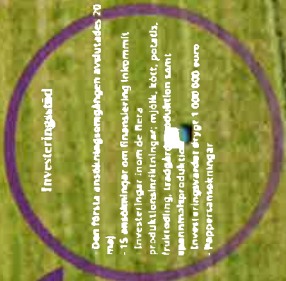
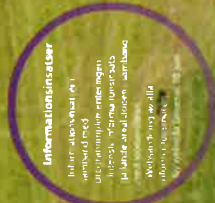
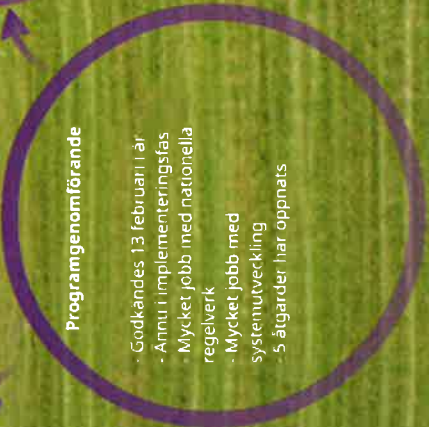
- Den första ansökningsomgången avslutades 20 maj.
- 15 ansökningar om finansiering inkommit
- Investeringar inom de flera produktionsinriktningar; mjölk, kött, potatis, fruktodling, trädgårdsproduktion samt spannmålsproduktion
- Investeringsvärdet drygt 1 000 000 euro
- Pappersansökningar

Programgenomförande

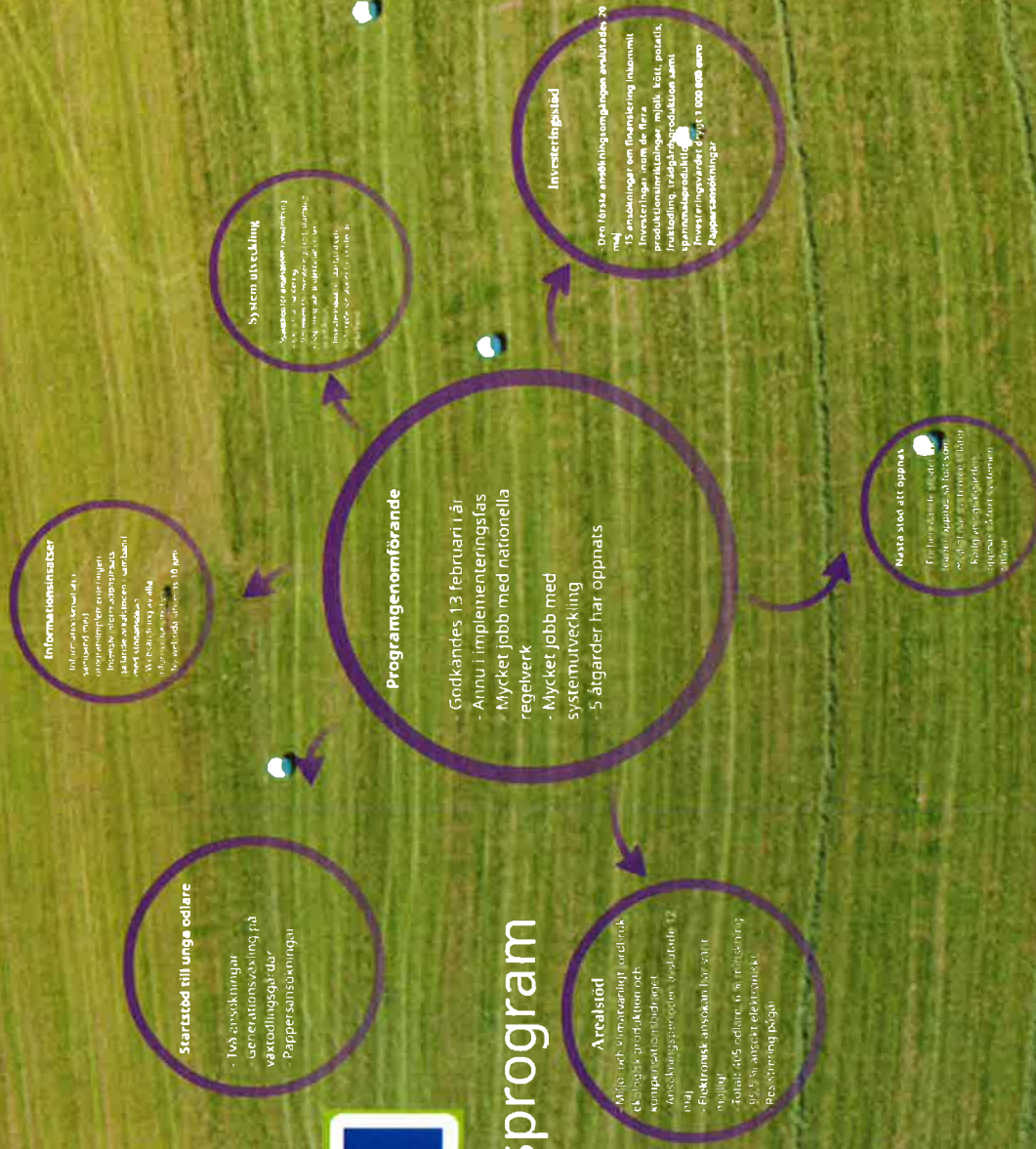
- Godkändes 13 februari i år
- Ännu i implementeringsfas
- Mycket jobb med nationella regelverk
- Mycket jobb med systemutveckling
- 5 åtgärder har öppnats

Ålands

landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020

FÖRSLAG TILL ÄNDRING (1) AV LANDSBYGDSUTVECKLINGSPROGRAMMET FÖR LANDSKAPET ÅLAND FÖR PERIODEN 2014-2020 (CCI 2014FI06RDRP002)

Ålands landskapsregering föreslår följande ändring av landsbygdsutvecklingsprogrammet för landskapet Åland perioden 2007-2013 i enlighet med Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014 artikel 4 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), artiklarna 11 b och c.

1. Ändringen har presenterats på programmets övervakningskommitté den 3 juni 2015, varvid beslöts

2. Beskrivning av ändringens huvudsakliga innehåll.

Ändringarna som görs i programdokumentet visas i bilaga 1.

2.1 En teknisk korrigerig av kontextindikator.

I programdokumentet finns föråldrade siffror för kontextindikatorn befolkning där 28 354 ska ersättas av 28 666 vilket anges som befolkningssiffra under målindikator och utfallsindikator.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(c), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

2.2 Åtgärd M 04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd 4.1 Stöd till investeringar i fysiska tillgångar i jordbruksföretag.

Förslag till ändring så att den övre gränsen om 400 000 euro (standardvärde av bruttoproduktionen (SO)) för att erhålla investeringsstöd M04.1 tas bort.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

Motivering:

På Åland finns i dagsläget enbart familj jordbruk med varierande ekonomisk storlek lönsamhet. I nuvarande programskrivning för M04 investeringsstöd till lantbruket finns en övre inkomstgräns (SO) gällande standardiserad bruttoproduktion från försålda produkter (t.ex. odlad areal av viss gröda multiplicerad med medelskörd och pris) om 400 000 euro. Den övre gränsen anses omotiverad enär vi och kommissionen strävar efter högre produktion och lönsamhet på gårdarna och den nuvarande begränsningen kan komma att hämma den utvecklingen. Gränsen är inte ett krav i förordningar eller från kommissionen och kom främst till som en följd av att en dylik gräns är ett krav för startstöd och tidigare har samma gränser tillämpats för både startstöd och investeringsstöd.

Även det faktum att SO är en mått på företagets ekonomiska storlek och beräknas på det sätt som beskrivs ovan gör att den övre gränsen för att erhålla investeringsstöd anses omotiverad och låg. I nuvarande läge behövs även relativt stor omsättning och ekonomisk storlek på företaget för att få en avkastning som kan försörja en familj.

I förra programmet och i nuvarande program på fastlandet beräknades inkomstgränsen som resultatet från inkomster och rörliga kostnader (Gross Margin)

2.3. Åtgärd M 04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd 4.2 Stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

Motivering:

I det godkända programdokumentet anges att stöd inte beviljas till begagnat material. Denna begränsning kan komma att utgöra ett hinder för att på ett effektivt sätt utveckla verksamhet som kan bidra till att uppfylla målet för åtgärden. Majoriteten av företagen på Åland är SMF där 86 procent av företagen sysselsätter fyra personer eller färre. Möjligheten att köpa in begagnad utrustning kan i synnerhet för den småskaliga livsmedelsförädlingen vara avgörande för om investeringen kan genomföras eller inte. Billigare utrustning kan göra att fler företag kan komma igång och utvecklas. Fler ansökningar bedöms leda till ett mer selektivt urval av insatser med bäst förutsättningar att bidra till programmets mål. Återanvändning av begagnad utrustning, som bedöms uppfylla relevanta krav på tekniska funktioner, bör även ses som positivt ur ett miljöperspektiv.

Det bör anges i ansökan att stödtagaren avser inköpa begagnad utrustning. I så fall kan inköpets stödberättigande bedömas i samband med stödbeslutet. Om så inte skett tas ställning till inköpets stödberättigande i samband med rekvisition av medel.

Genom den föreslagna ändringen i 8.2.3.3.4.5. Stödberättigande kostnader, kan inköp av begagnad utrustning utgöra en stödberättigande utgift under förutsättning att säljaren kan intyga att utrustningen inte inköpts med hjälp av offentligt bidrag någon gång under de senaste fem åren. Kostnaden för begagnad utrustning måste vara lägre än kostnaden för liknande ny utrustning.

Vid inköp av begagnad utrustning finns risker gällande bedömningen av kostnadseffektiviteten där förvaltningsmyndigheten för att säkerställa att priset är lägre än en ny utrustning kommer att kräva att stödmottagaren ska lämna in offerter på motsvarande ny utrustning alternativt likartad såtillvida en liknande inte finns på marknaden. Utifrån ålder på utrustningen och priset på motsvarande ny utrustning bedömer förvaltningsmyndigheten om priset på den begagnade utrustningen kan anses kostnadseffektiv.

2.4. Åtgärd M 06 Jordbruks och affärsutveckling, delåtgärd 6.1 Nyetableringsstöd för unga jordbrukare.

Förslag till ändring så att SO övregräns för standardvärde av bruttoproduktionen och för att erhålla startstöd till unga lantbrukare höjs från 400 000 euro till 800 000 euro.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

Motivering:

Förslag till ändringen motiveras med att ett standardvärde för bruttoproduktionen eller den ekonomiska storleken (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/so-coefficients>) i nuvarande program om 400 000 euro i standardvärde av försålda produkter är oskäligt låg för ett familj jordbruk. Gränsen bör höjas till minst 800 000 euro för att stöd till nyetablering även kan beviljas de lite större familj jordbruken. Målsättningen med en högre nivå är att stimulera en högre produktion på gårdarna och högre ekonomisk storlek (SO). Ett familj jordbruk kan ha en (SO) ekonomisk storlek upp till relativt hög nivå och trots det få ett lågt resultat. SO säger lite om avkastningen utan är mer ett mått på ekonomisk storlek. Landskapsregeringen vill även stimulera till utveckling och generationsväxlingar på de större lantbruken.

2.5 Åtgärd M10 Miljö- och klimatvänligt jordbruk.

Motivering:

I samband med att insatsernas innehåll har preciserats i det nationella regelverket har landskapsregeringen konstaterat att det finns ett behov av några mindre ändringar i programdokumentet.

Beträffande insats 06 *Alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdsodling* bör de alternativa bekämpningsmetoderna grupperas i två metodgrupper och preciseras utgående från hur bekämpningen utförs. Denna ändring visas i punkt 8.2.5.3.6.1 Beskrivning av insatstypen och i punkt 8.2.5.3.6.8 Tillämpliga belopp och stödnivåer.

Insats 07 *Odling av markförbättrande växter* kommer inte att omfatta en separat kategori av markluckrande växter. Insatsen omfattar endast fånggröda, gröngödslingsvall och saneringsväxter. För att undvika dubbelfinansiering kan lucern inte godkännas som en markförbättrande växt, inte heller cikoria i renbestånd kan odlas som markförbättrande växt. Denna ändring visas i punkt 8.2.5.3.7.1 Beskrivning av insatstypen.

Insats 14 *Uppfödning av ursprungsraser* ska inte omfatta får av kvävlandsgrå. Dessa får tillhör numera en egen ras som inte ska vara stödberättigade på Åland på grund av att de inte hör till det traditionella åländska jordbruket. Detta innebär att punkt 8.2.5.3.14.6 Villkor för stödberättigande, 8.2.5.3.14.10 Information som är specifik för insatsen och punkt 8.2.5.5 Information som är specifik för insatsen.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

2.6 Åtgärd M11 Ekologiskt jordbruk.

Motivering:

Har en stödmottagare inte hela sin åkerareal i ett åtagande om ekologisk produktion har landskapsregeringens avsikt varit att resterande åkerareal ska omfattas av ett åtagande om miljöersättning. I programmet nämns dock enbart åtagandet om balanserad användning av näringsämnen men stödmottagaren bör rimligtvis ha möjlighet att ha den åkerareal som inte omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion också i ett åtagande om anläggning av skyddszon eller ängsvall. Dessa två kompletterar på ett helhetsmässigt sätt den ekologiska produktionen som bedrivs på den resterande arealen.

Ändringar visas i punkt 8.2.6.3.1.6 Villkor för stödberättigande och i punkt 8.2.6.3.2.6

Villkor för stödberättigande.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

2.7 Åtgärd M13 Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar.

Motivering:

Enligt programdokumentet kan den areal för vilken kompensationsbidrag beviljas bestå av högst 25% träda eller naturvårdsåkrar eller mångfaldsåkrar och av högst 50% grön gödslingsvall, träda, naturvårdsåker eller mångfaldsåker. På den ekologiskt odlade arealen kan grön gödslingsvallens andel överstiga 50% om detta är nödvändigt för att erhålla en mera ändamålsenlig växtföljd.

På grund av att kompensationsbidraget är ettårigt och de nationella benämningarna på denna typ av jordbruksareal kan ändra under programperioden föreslår landskapsregeringen att denna beskrivning tas bort ur programdokumentet för att öka flexibiliteten vid implementeringen. Ändringen visas i punkt 8.2.7.2 Allmän beskrivning av åtgärden.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

2.8 Gödslingstabeller som reglerar M10 Miljö och klimatvänligt jordbruk.

I **tabell 5** Högsta tillåtna mängden fosfor (kg/ha/år) till trädgårdsväxter finns ett skrivfel:

Om droppbevattning används i jordgubbsodlingen kan gödselmängden ökas så att om skörden är över 10 000 kg/ha kan fosforgödslingen ökas med 0,4 kg/ha för varje 1 000 kg som skörden ökar med. I programdokumentet sägs felaktigt 4 kg.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(c), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

2.9 Ytterligare nationell finansiering

Motivering:

Budgeten 700 000 euro nationell finansiering stryks eftersom anslaget redan har förbrukats och kommer inte att användas inom ramen för programmet. Anslaget är använt för samma ändamål och målsättningar som i programmet och stöder landsbygdsutvecklingsprogrammets mål om ökad konkurrenskraft inom jordbruket.

Ändringen utgör en anmälan enligt artikel 11(b), förordning nr 1305/2013.

Ändringen påverkar inte informationen som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen.

ÄNDRINGAR I PROGRAMDOKUMENTET

4. SWOT OCH BEHOVSIDENTIFIERING

4.1.6. Indikatorer för gemensamma sammanhang

I Socioekonomisk situation och situation på landsbygden			
1 Befolkning			
Indikatorns namn	Värde	Enhet	År
totalt	28 354 28 666	Inhabitants	2012
Comment: Statistikmeddelande Befolkning 2014:1, Ålands Statistik och Utredningsbyrå (ÅSUB). I övrigt gäller att statistik i hämtad från Eurostat i förstahand, där regional statistik från Eurostat inte funnits att tillgå har statistik hämtats från Åsub (15, 29, 45)			
landsbygd	100	% of total	2012
mellanliggande	NA	% of total	
stad	NA	% of total	

8. BESKRIVNING AV DE UTVALDA ÅTGÄRDERNA

8.2 Beskrivning per åtgärd

Åtgärd M 04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd 4.1 Stöd till investeringar i fysiska tillgångar i jordbruksföretag.

8.2.3.3.3 Investeringar i fysiska tillgångar inom jordbruket

Delåtgärd:

- 4.1 – stöd till investeringar i jordbruksföretag

8.2.3.3.3.6 Villkor för stödberättigande

~~Det ekonomiska resultatet~~ Den ekonomiska storleken (SO) inom jordbruket skall uppgå till minst 15 000 senast tre år efter investering och högst 400 000 euro (SO) euro.

Åtgärd M 04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd 4.2 Stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter.

8.2.3.3.4 Investeringar i fysiska tillgångar inom livsmedelsförädling

Delåtgärd:

- 4.2 Stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter

8.2.3.3.4.5. Stödberättigande kostnader

Stöd enligt åtgärden beviljas för materiella och immateriella tillgångar. Det är frågan om materiella investeringar som produktions-, lagerbyggnader och anläggningar. Stöd beviljas i samband med en expansion av produktionen, nya produkter eller vid investeringar i miljöåtgärder. Stöd beviljas för inköp och leasing av nya maskiner och utrustning. Stöd beviljas inte till ersättningsinvesteringar, renovering av byggnader, ~~begagnat material~~. **Begagnad utrustning kan utgöra en stödberättigande utgift under förutsättning att säljaren kan intyga att utrustningen inte inköpts med hjälp av offentligt bidrag någon gång under de senaste fem åren. Kostnaden för begagnad utrustning måste vara lägre än kostnaden för liknande ny utrustning.** Till stödberättigande kostnader hör inte mervärdesskatt som inte kvarstår som en slutgiltig utgift för sökande. Stöd betalas ut mot redovisade kostnader. Stöd följer bestämmelserna om statligt stöd och stödberättigande artikel 65 och i natura bidrag följer artikel 69 i rådets förordning (EU) 1303/2013. Stöd kan inte beviljas från andra stödordningar för samma projekt.

8.2.3.3.4.9.1. Risk(er) i genomförandet av åtgärderna

Risker som finns är att landskapsförvaltningen får svårt att upprätthålla nivån på den administration som krävs och IT baserade rapporterings- och ansökningsystem, som är en förutsättning för att få en transparent handläggning av ansökningar och för att underlätta i ansökningsproceduren.

Vid offentlig upphandling är småskaligheten en risk. Det finns ett litet antal byggföretag på Åland och deras möjlighet att lämna offerter och kunskaper gällande produktionsbyggnader är låg. Detta medför även risk med bedömningen av kostnadernas rimlighet. **Vid begagnad utrustning finns risker gällande bedömningen av kostnadseffektiviteten ifråga begagnad utrustning.**

Det finns risker med att det inte är de mest lämpade vid urvalsförfarandet projekten som erhåller stöd. Det kan finnas risk med att information om programmet inte når ut till potentiella investerare.

Begäran om utbetalning och bedömning av stödbara kostnader. Här finns risker med otillräcklig utbildning av personal som handlägger ansökningar samt av kunskapen hos de som ansöker om utbetalning.

8.2.3.3.4.9.2. Begränsande åtgärder

Antalet livsmedelsföretag är få och informationsåtgärderna genom åren har varit omfattande. Programmet har fått stor medial bevakning under dess utveckling och programmet har tagits fram med hjälp av ett stort antal höranden och arbetsgrupper. Programmet och dess innehåll är således väl förankrat på landsbygden.

Landskapsregeringen kommer att använda sig av ett med fastlandet gemensamt IT system för handläggning av ansökningar (Hyrrä). Beslutsgången kommer att dokumenteras. Checklistor upprättas över såväl ansökningar, urvalsförfarande, beslut och beräkning av stöd, utbetalning, uppföljning och allt kommer att dokumenteras i systemet (Hyrrä). Ansökningar, utbetalningar, kontroller och dokument kommer att förvaras i såväl elektronisk form som i pappersformat.

I fråga om begagnad utrustning kommer förvaltningsmyndigheten för att säkerställa att priset är lägre än en ny utrustning att kräva att stödmottagaren ska lämna in offerter på motsvarande ny utrustning alternativt likartad såtillvida en liknande inte finns på marknaden. Utifrån ålder på utrustningen och priset på motsvarande ny utrustning bedöms priset på den begagnade utrustningen.

Urvalskriterier kommer att leda till att de mest lämpade investeringarna erhåller bidrag.

Samarbetet inom livsmedelsklustret och landskapsregeringen är väl etablerat och kommer att fortsätta. Utbildning kommer att anordnas för såväl handläggare som målgruppen för insatsen.

Landskapsregeringen försäkras att åtgärden är mätbar och kontrollerbar.

M06 – Jordbruks och affärsutveckling, delåtgärd 6.1 Nyetableringsstöd för unga jordbrukare

8.2.4 M06 – Jordbruks- och affärsutveckling (artikel 19)

8.2.4.3.1 Startstöd till unga odlare

Delåtgärd:

- 6.1 – nyetableringsstöd för unga jordbrukare

Villkor för stödberättigande

Den övre gränsen (SO) för att erhålla startstöd är 800.000. Det åländska jordbruket är och förblir småskaligt så finns inget behov av övre arealmässig storleksgräns för stödbara jordbruk.

Åtgärd M10 Miljö- och klimatvänligt jordbruk

8.2.5.3.7

Insats 06 Alternativa bekämpningsmetoder i trädgårdsodling

8.2.5.3.6.1 Beskrivning av insatstypen

Insatsen är ett frivilligt komplement till ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen.

Målsättningen är att öka mångfalden i jordbrukslandskapet genom att minska användningen av växtskyddsmedel med en ökad användning av biologiska och mekaniska bekämpningsmetoder och med en enligt behov anpassad preciserad bekämpning.

Alternativa bekämpningsmetoder ~~är~~ finns i två olika metodgrupper.

Bekämpningsmetoderna för fleråriga trädgårdsväxter är i metodgrupp I följande:

- Bekämpning av växtsjukdomar med användning av mikrobiologiska preparat som sprids med pollinerande insekter
- Användning av biologiska makroorganismpreparat vid bekämpning av växtskadegörare
- Användning av säsongsväxthus av lätt konstruktion för bekämpning av växtsjukdomar hos bär

I metodgrupp II är bekämpningsmetoderna för ett- och fleråriga trädgårdsväxter följande

- Bekämpning av växtsjukdomar med användning av mikrobiologiska preparat som sprids med växtskyddspruta
- Användning av insektsnät för bekämpning av skadegörare i grönsaks- och bärödling
- Bekämpning av ogräs med optisk harv, med traktordriven brännare eller annan motsvarande anordning

- Användning av mikrobiologiska preparat samt rovinsekter, rovkvalster, och parasitoider vid bekämpning av sjukdomar och skadegörare.
- Användning av skadeinsektsnät vid bekämpning av skadegörare i grönsaks- och bärödling
- Användning av växttunnlar
- Bekämpning av ogräs med optisk harv.

Även om det generellt sett används förhållandevis lite bekämpningsmedel på Åland är ändå användningen i vissa specialodlingar inom trädgårdsodlingen förhållandevis stor och målsättningen med insatsen är att odlarna ska övergå i en allt större omfattning till att använda alternativa bekämpningsmetoder i sina odlingar.

Insatsen bidrar i första hand till att återställa och bevara biologisk mångfald (Fokusområde 4A) genom att användningen av kemiska bekämpningsmedel i jordbruksnaturen minskar. Insatsen bidrar även till att förbättra vattenförvaltningen (Fokusområde 4B) genom att läckaget av kemiska bekämpningsmedel till vattendragen minskar.

Insatsen bidrar till de tematiska målen 5 och 6.

Insatsen är riktad till skiften som odlas med ett-eller fleråriga trädgårdsväxter.

För ett skifte kan endast en bekämpningsåtgärd väljas för vilken stöd betalas. Den valda bekämpningsmetoden ska vara samma på hela skiftet.

Insatsen har inte funnits under tidigare programperioder och målsättningen är att förbättra den existerande odlingsmetoden.

Stödmottagarens åtagande

Stödmottagaren ska använda sådana hjälpmedel för uppföljning av bekämpningsmetoder som är lämpade för varje växtart eller motsvarande metoder med vilka man kan följa med hur de alternativa bekämpningsmetoderna lyckas.

På basen av uppföljningen förbinder sig stödmottagaren att vid bekämpningen använda någon för den berörda växtarten eller växtförstöraren i fråga tillämplig biologisk eller mekanisk bekämpningsmetod antingen enbart eller i kombination med kemiska bekämpningsmetoder. Stödmottagaren väljer de bekämpningsåtgärder som ska genomföras och vilka är lämpliga med tanke på den odlade växten samt anmäler de i samband med den årliga ansökan om ersättning.

8.2.5.3.6.8 Tillämpliga belopp och stödnivåer

Ersättningsbeloppet är

- Grupp I: 600 euro/ha för bekämpning av växtsjukdomar med användning av mikrobiologiska preparat som sprids med pollinerande insekter, för användning av biologiska makroorganismpreparat vid bekämpning av växtskadegörare och för användning av säsongsväxthus av lätt konstruktion för bekämpning av växtsjukdomar hos bär för användning av predatorer, för biologisk bekämpning av gråmögel i jordgubbsodling och för användning av växttunnlar.
- Grupp II: 399 euro/ha Bekämpning av växtsjukdomar med användning av mikrobiologiska preparat som sprids med växtskyddsspruta, för användning av insektsnät för bekämpning av skadegörare i grönsaks- och bärödling och för bekämpning av ogräs med optisk harv, med traktordriven brännare eller annan motsvarande anordning för användning av skadeinsektsnät, för användning av svampbakterie-, nematod och motsvarande preparat och för flarning och ångning av ogräs och övriga motsvarande åtgärder

Ersättningen täcker helt de kostnader som stödmottagaren har för att genomföra insatsen.

Beräkningen av stödnivån visas i den stödberäkning som finns bilagd.

Insatsen förväntas omfatta 120 hektar vilket grundar sig på en uppskattning på grund av att insatsen inte har funnits under föregående programperiod.

Insats 07 Odling av markförbättrande växter

8.2.5.3.7.1 Beskrivning av insatstypen

Insatsen är ett frivilligt komplement till ett åtagande om balanserad användning av näringsämnen eller ett åtagande om ekologisk produktion.

Målsättningen är att på speciellt spannmålsgårdar och på gårdar med specialodlingar förbättra markstrukturen och därmed även vattenhushållningen och markens produktionsförmåga genom odling av markförbättrande växter.

En försämrad markstruktur och utarmning av marken som bl.a. beror på en allt ensidigare odling med sämre växtföljder har lett till en försämring av markens vattenhushållning och produktionsförmåga och målsättningen är att markförbättrande växter ska ingå i en större omfattning i växtföljden på växtodlingsgårdarna.

Insatsen bidrar i första hand till att förbättra markskötseln (Fokusområde 4C). Insatsen bidrar även till att förbättra vattenförvaltningen (Fokusområde 4B) genom att en bra markstruktur leder till att markens produktionsförmåga förbättras och därmed till att växternas möjlighet att utnyttja näringsämnen i marken ökar.

Insatsen bidrar till de tematiska målen 5 och 6.

Insatsen är riktad till gårdar som inte bedriver husdjursproduktion.

Som markförbättrande växter kan odlas bl.a. fånggrödor, gröngödslingsvalloch saneringsväxter så som vitsenap och oljerättika. ~~och andra markluckrande växter så som lucern och cikoria.~~

En fånggröda kan sås antingen i huvudgrödan eller som renbestånd efter att huvudgrödan är skördad. Som fånggröda som sås i huvudgrödan kan användas rajgräs eller andra hö- eller vallväxter, klöver eller en blandning av dessa. Som fånggröda som sås efter att huvudgrödan är skördad kan användas korn, havre, råg, höstvete, rågvete, rajgräs eller andra hö- och vallväxter, foderraps, rybs, honungsfacelia, eller klöver eller en blandning av dessa. För att undvika dubbelfinansiering kan en sådan fånggröda som räknas till arealen med ekologisk fokus (EFA) inte erhålla ersättning för odling av markförbättrande växter.

Som saneringsväxter eller andra markluckrande växter godkänns inte sådana kvävefixerande växter som godkänns som ekologisk fokusareal (EFA).

Stödet beviljas för den areal på vilken markförbättrande växter har odlats under stödåret. Stöd för gröngödslingsvall beviljas dock inte för den areal som ingår i ett åtagande om ekologisk produktion efter som stöd för ekologisk produktion beviljas för dessa arealer.

Insatsen har inte funnits i denna utformningen under tidigare programperioder. Ersättning har erhållits för fånggröda och gröngödslingsvall men framöver kan ersättning erhållas även för saneringsväxter och andra markluckrande växter vilket ska förbättra den existerande situationen beträffande markstrukturen.

Stödmottagarens åtagande

Stödmottagaren ska åta sig att odla markförbättrande växter på minst 1 hektar under varje år under åtagandeperioden.

En fånggröda som sås efter att huvudgrödan är skördad skall sås senast 30 augusti. Högst 50 procent perenna vallbaljväxter får ingå i utsädet. Fånggrödan får inte skördas, utnyttjas som bete eller användas till någon annan form av produktion och den får inte brytas med kemiska preparat.

Gröngödslingsvallarna ska ingå i gårdens normala växtföljd och användas som gödselmedel för odlingsväxten följande år. Gröngödslingsvallen får inte placeras före eller efter vall, träda eller icke odlad åker som sköts och den får finnas på samma skifte högst två år i följd.

Insats 14 Uppfödning av ursprungsraser

8.2.5.3.14.6 Villkor för stödberättigande

Villkor för stödberättigande

Ersättning för bevarande av ursprungsraser kan beviljas till jordbrukare som under hela åtagandeperioden oavbrutet odlar minst 3 hektar åkermark (konventionellt eller ekologiskt) eller utnyttjar minst 3 hektar naturbeten.

Djuren ska vara renrasiga ålandsfår, får av finsk lantras eller får av kvävlandsgrå, vara identifierade och omfattas av ett tillförlitligt kontroll- eller registersystem av vilket djurens härstamning framgår. Djuren ska vara minst ett år gamla och ingå i gårdsbruksenhetens jordbruksverksamhet.

Ett åtagande måste omfatta minst 4 djur som uppfyller villkoren för erhållande av ersättning.

8.2.5.3.14.10 Information som är specifik för insatsen

Till de stödberättigade ursprungsrasererna hör

- Ålandsfåret

- Finsk lantras

~~Får av kvävlandsgrå (Kainuunharma)~~

Stambokföringen och registreringen av Ålandsfåren sköts av Föreningen Ålandsfåret r.f medan fåren av finsk lantras stambokförs och registreras av Pro Agria.

Dessa är godkända av Jord- och skogsbruksministeriet som avelsorganisationer och har därmed den nödvändiga yrkesskicklighet och kunskap som behövs för att identifiera de djur som tillhör dessa raser.

Antalet reproducerande djur av honkön (tackor) i Finland visas i förteckningen nedan:

	2010	2005	2011
Ålandsfår	150	610	1050
Finsk lantras	6916	5186	6319

8.2.5.5 Information som är specifik för åtgärden

Till de stödberättigade ursprungsrasererna hör

- Ålandsfåret

- Finsk lantras

~~Får av kvävlandsgrå (Kainuunharma)~~

Stambokföringen och registreringen av Ålandsfåren sköts av Föreningen Ålandsfåret r.f medan fåren av finsk lantras stambokförs och registreras av Pro Agria.

Dessa är godkända av Jord- och skogsbruksministeriet som avelsorganisationer och har därmed den nödvändiga

yrkesskicklighet och kunskap som behövs för att identifiera de djur som tillhör dessa raser.

Antalet reproducerande djur av honkön (tackor) i Finland visas i förteckningen nedan:

	2010	2005	2011
Ålandsfår	150	610	1050
Finsk lantras	6916	5186	6319

Åtgärd M11 Ekologiskt jordbruk

8.2.6.3.1

Insats 01 Övergång till ekologisk produktion

8.2.6.3.1.6 Villkor för stödberättigande

Villkor för stödberättigande

Ersättning för övergång till ekologisk växtproduktion kan beviljas till jordbrukare som under hela åtagandeperioden oavbrutet odlar minst 3 hektar åkermark eller som odlar trädgårdsväxter på minst 0,5 hektar.

Minst hälften av jordbrukarens åkermark ska vara ansluten till och godkänd av den produktionskontroll som avses i rådets förordning (EG) nr 834/2007 och omfattas antingen av ett åtagande om övergång till ekologisk produktion eller ett åtagande om ekologisk produktion i produktionsskede.

Den areal som inte ingår i ett sådant åtagande ska omfattas av ett åtagande om miljöersättningens **insats för balanserad användning av näringsämnen.**

Ersättning för övergång till ekologisk husdjursproduktion kan beviljas till jordbrukare som samtidigt ingår ett åtagande om övergång till ekologisk produktion för gårdens växtodling eller som har ett åtagande om ekologisk produktion i produktionsskede på sin gård.

Husdjuren ska vara i jordbrukarens besittning och omfattas av den ekologiska produktionskontrollen som fastställs i rådets förordning (EG) nr 834/2007.

Produktionen måste omfatta minst 2 djurenheter. Antalet djur omvandlas till djurenheter med hjälp av koefficienterna som visas i kapitel 8.1.

Stödmottagaren ska vara ansluten till och godkänd av den produktionskontroll som avses i rådets förordning (EG) nr 834/2007.

8.2.6.3.2

Insats 02 Ekologisk produktion i produktionsskede

8.2.6.3.2.6 Villkor för stödberättigande

Villkor för stödberättigande

Ersättning för ekologisk växtproduktion i produktionsskede kan beviljas till jordbrukare som under hela åtagandeperioden oavbrutet odlar minst 3 hektar åkermark eller som odlar trädgårdsväxter på minst 0,5 hektar.

Minst hälften av jordbrukarens åkermark ska vara ansluten till och godkänd av den produktionskontroll som

avses i rådets förordning (EG) nr 834/2007 och omfattas antingen av åtagandet om ekologisk produktion i produktionsskede eller av ett åtagande om övergången till ekologisk produktion. Den areal som inte ingår i ett sådant åtagande ska omfattas av ett åtagande om miljöersättningens insats för balanserad användning av näringsämnen.

Ersättning för ekologisk husdjursproduktion i produktionsskede kan beviljas till jordbrukare som har ett åtagande om ekologisk produktion i produktionsskede på sin gård.

Husdjuren ska vara i jordbrukarens besittning och omfattas av den ekologiska produktionskontrollen som fastställs i rådets förordning (EG) nr 834/2007.

Produktionen måste omfatta minst 2 djurenheter. Antalet djur omvandlas till djurenheter med hjälp av koefficienterna som visas i kapitel 8.1.

Stödmottagaren ska vara ansluten till och godkänd av den produktionskontroll som avses i rådets förordning (EG) nr 834/2007.

Jordbrukaren ska ha tillräckliga kunskaper om den ekologiska produktionsmetoden.

Åtgärd M13 Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar

8.2.7.2 Allmän beskrivning av åtgärden

Åtgärden motsvarar åtgärden som implementerats under programperioden 2007-2013 i stöd av artikel 36 a) (ii), 93 (1) och 94 (3) i Rådets förordning (EG) 1698/2005 och artikel 13 a) i Rådets förordning (EG) Nr. 1257/1999.

Stödområdets omfattning

Hela landskapet Åland är ett sådant annat område som påverkas av särskilda begränsningar som avses artikel 32.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning om stöd till landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden landsbygdsutveckling (1305/2013). Landskapet Åland är ett tydligt sammanhängande geografiskt område med en definierbar ekonomisk och administrativ identitet och är homogent från naturvårdssynpunkt.

Ända sedan år 1995 har Åland klassats som ett sådant område i enligt Rådets direktiv 95/412/EG av den 25 september 1995 om förteckningen över mindre gynnade jordbruksområden i den betydelse som avses i direktiv 75/268/EEG. Detta har gällt också under programperioden 2007-2013.

Ett sådant annat område som avses i artikel 32.1.c är berättigat till stöd om det påverkas av särskilda begränsningar och om markförvaltningen där bör fortgå för att bevara eller förbättra miljön, bevara landskapsbilden och ta vara på turismpotentialen i området, eller för att skydda kustlinjen.

Interventionslogiken vid utformande av åtgärden

Enligt Swot-analysen finns det tecken på att odlingsmark börjar överges, speciellt de minsta åkrarna som ligger olämpligt till på grund av att de inte är lönsamma att odla. Man kan också se en tendens av att en allt större areal lämnas obrukad i samband med att gårdar upphör med produktionen. I synnerhet naturbeten som finns på gårdar som upphör med djurproduktionen blir i allt större utsträckning obetade. Detta beror på att jordbruksnäringen dras med en svag lönsamhet och produktivitet. En viktig orsak till den låga lönsamheten är de naturliga och särskilda begränsningar i form av små åkrar, dålig arrondering och skärgårdsjordbruk som karaktäriserar det Åländska jordbrukslandskapet och som innebär höga produktions- och transportkostnader samtidigt som de naturliga begränsningarna innebär relativt sett låg produktion.

Målsättningen är att med åtgärden kompensera jordbrukare för extrakostnader och inkomstbortfall relaterade till begränsningarna för jordbruksproduktionen så att en fortsatt god förvaltning av jordbruksmarken på Åland kan tryggas. Stödet till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar har en stor betydelse för de

ekonomiska förutsättningarna för bedrivande av jordbruk på de enskilda gårdarna på Åland. Om det inte finns förutsättningar för bedrivande av jordbruk på Åland växer odlingslandskapet snabbt igen vilket leder till en försämrad biologisk mångfald och ett ensidigt igenvuxet odlingslandskap

Åtgärden ska trygga en fortsatt lantbruksproduktion trots de ogynnsamma produktionsförhållandena och förhindra att jordbruksmark överges från odling. Kompensationsbidraget gör det möjligt att hålla jordbrukslandskapet öppet och skött, att främja hållbara odlingsmetoder och att gynna jordbruksmiljöns mångfald på permanent gräsmark. Dessutom har åtgärden en inverkan på en kontrollerbar utveckling av antalet gårdar och på bibehållandet av ekonomiskt livskraftiga gårdsbruksenheter och därmed till på upprätthållandet av sysselsättningen på landsbygden och främjandet av landsbygdsområdenas ekonomiska utveckling.

Om marken lämnas obrukad växer odlingslandskapet snabbt igen med sly, buskar och frodig gräsväxtlighet vilket gör odlingslandskapet snabbt mycket ensidigt och slutet. Genom att kompensera jordbrukarna för de existerande särskilda begränsningarna för bedrivande av jordbruk kan varierande odlingsgrödor odlas varvid odlingslandskapet består växelvis av spannmålsfält, potatisåkrar, grönsaksodlingar och fruktträdgårdar vilka traditionellt har ingått i det åländska kulturlandskapet.

Naturbeten som under långa tider har betats av husdjur har utvecklats till mycket artrika biotoper och är således viktiga för den biologiska mångfalden. Även naturbeten som lämnas obetade växer snabbt igen och börjar domineras av ensidig gräsväxtlighet varvid den biologiska mångfalden förloras. Likaså har åkerrenar och diken i ett öppet och varierat odlingslandskap en mera omfattande biologisk mångfald än de som finns i ett igenvuxet område.

Åtgärden bidrar i första hand till att återställa och bevara biologisk mångfald och de europeiska landskapens karaktär (Fokusområde 4A). Tack vare kompensationsbidraget kan jordbruk bedrivas även i framtiden på Åland varvid landsbygden och kulturmiljön kan bevaras och jordbruksmarken används för jordbruksändamål.

Åtgärden bidrar till de tvärgående målen miljö, begränsning av och anpassning till klimatförändringar samt innovation genom att jordbruksmarken fortsättningsvis kommer att brukas enligt god jordbrukshävd och föreskrivna verksamhetskrav.

Kompensationsbidrag beviljas för jordbruksareal i vilken ingår åkermark, permanenta grödor och permanent gräsmark. Högst 25% av åkerarealen kan var i träda eller odlas med naturvårdsåkrar eller mångfaldsåkrar och högst 50% av åkerarealen kan odlas med grön gödslingvall, träda, naturvårdsåker eller mångfaldsåker. På den ekologiskt odlade arealen kan grön gödslingvallens andel överstiga 50% om detta är nödvändigt för att erhalla en mera ändamålsenlig växtföljd.

BILAGA: Gödslingstabeller

Tabell 5. Högsta tillåtna mängden fosfor (kg/ha/år) till trädgårdsväxter

Växt	Dålig / Rätt dålig	Försvarlig	Tillfredsställande	God	Hög	Betänkligt hög
PLANTSKOLEVÄXTER *	80	70	60	40	20	
JORDGUBB, HALLON, SVARTVINBÄR ***						
Anläggningsskede	60	50	40	20	10	
Årlig gödsling	35	30	25	20	10	
ÖVRIGA BÄR						
Anläggningsskede	75	60	50	30	15	
Årlig gödsling	45	35	30	25	15	

FRUKT						
Anläggningsskede	85	70	60	40	25	
Årlig gödsling	40	35	30	20	10	
KÅL- OCH LÖKVÄXTER	110	80	60	40	25	10**
ROTFRUKTER och MOROT FÖR LAGRING	100	75	55	35	30	10**
BALJVÄXTER	50	35	25	20	15	10**
ÖVRIGA GRÖNSAKER	100	60	50	40	20	10**
ÖRTER OCH FRÖKRYDDOR, ÖVRIGA VÄXTER	28	20	12	8		
* Högsta tillåtna mängder fosfor till krukplantor: grundgödsling 165 g/m ³ , långverkande gödselmedel och kompletteringsgödsel 250 g/m ³						
** Startfosfor kan ges om sådden eller planteringen görs före mitten av maj						
*** %. Om droppbevattning används i jordgubbsodlingen kan gödselmängden ökas så att om skörden är över 10 000 kg/ha kan fosforgödslingen ökas med 4-0,4 kg/ha för varje 1 000 kg som skörden ökar med. Om droppbevattning används i hallonodlingen kan gödselmängden ökas så att om skörden är över 4 000 kg/ha kan kvävegödslingen ökas med 0,7 kg/ha för varje 1 000 kg som skörden ökar med. Korrigeringen på basen av skördenivån kan göras steglöst.						

12. YTTERLIGARE NATIONELL FINANSIERING

För åtgärder och insatser som omfattas av artikel 42 i fördraget, en tabell över ytterligare finansiering per åtgärd i enlighet med artikel 82 i förordning 1305/2013, inklusive belopp per åtgärd och angivande av om kriterierna i förordningen om landsbygdsutveckling är uppfyllda.

Åtgärd	Kompletterande nationell finansiering under perioden 2014–2020 (i euro)
M04 – Investeringar i fysiska tillgångar (artikel 17)	700 000,00

12.3. M04 – Investeringar i fysiska tillgångar (artikel 17)

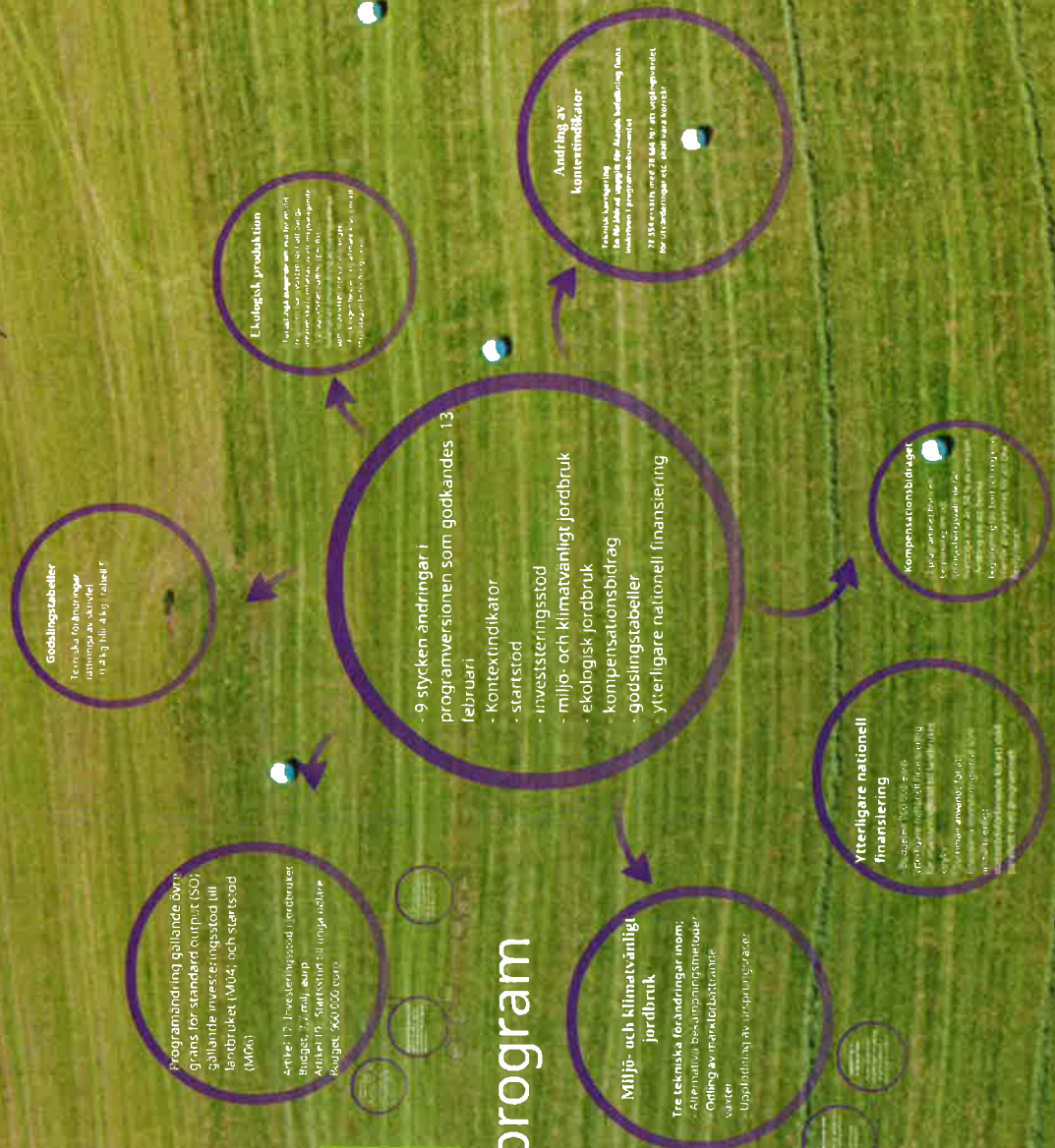
Angivelse av om insatserna uppfyller kriteriet enligt förordning 1305/2013

Ifråga om investeringar inom jordbruksproduktion kommer stöd uppgående till 700.000 euro beviljas enligt Kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområdena förklarar förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget utöver de medel som upptagits i programmet

BILAGA 13

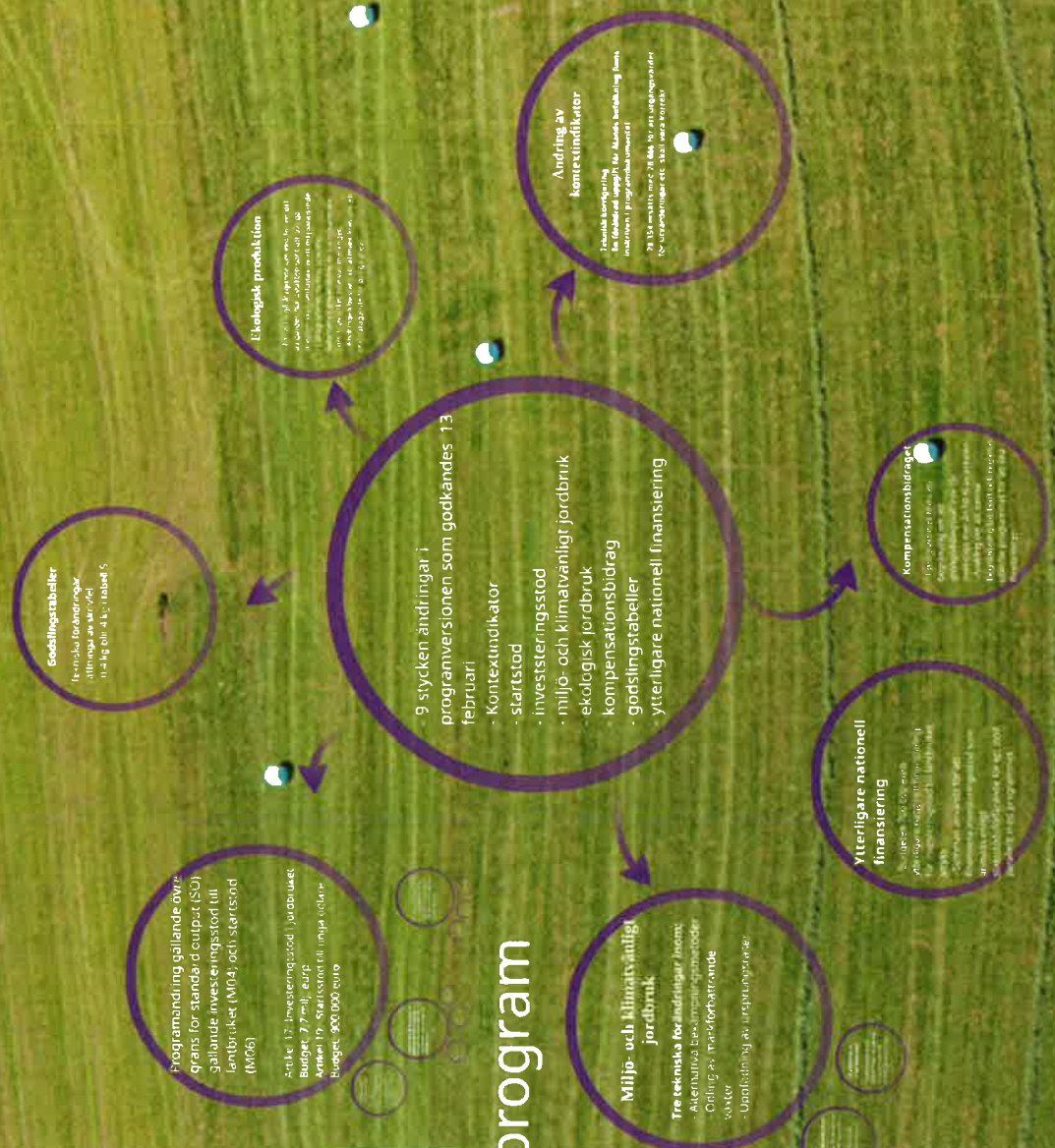

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 Program-ändring 1

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 Program-ändring 1

- 9 stycken ändringar i
programversionen som godkändes 13
februari

- Kontextindikator
- startstöd
- investeringsstöd
- miljö- och klimatvänligt jordbruk
- ekologisk jordbruk
- kompensationsbidrag
- gödslingstabeller
- ytterligare nationell finansiering

... som krav vill
- Ändringen
miljöåtgärder

Ändring av kontextindikator

- Teknisk korrigerering
- En föråldrad uppgift för Ålands befolkning finns inskriven i programdokumentet
- 28 354 ersätts med 28 666 för att utgångsvärdet för utvärderingar etc. skall vara korrekt

Programändring gällande övre gräns för standard output (SO) gällande investeringsstöd till lantbruket (M04) och startstödd (M06)

Artikel 17: Investeringsstöd i Jordbruket
Budget, 7,7 milj. eurp

Artikel 19: Startstödd till unga odlare
Budget; 900 000 euro

Definition av
standard output

*Med standard output (SO) avses den fysiska produktionen uttryckt i ton per hektar (t/ha) av den produkt som produceras i den regionen (t/ha) för en viss produkt-klass (t/ha) (t/ha)

* Med startstödd avses startstödd till unga odlare

* Med startstödd avses startstödd till unga odlare

Prezi

Definition av standard output

- * Med standaroutput (SO) avses värdet av den genomsnittliga outputen (resultat) i en viss region och för en viss jordbruksvariabel (produkt)
- * SO är ett mått på ekonomisk storlek.
- * SO är sammanlagda värdet av försålda produkter och miljöstödet. So för t.ex. en hektar potatis är det 2979 euro/ha och för mjölkkor är den 3316 euro/ko. Standardvärden gäller regionen Åland.

**Programändring (ändring nr 2)
gällande att helt ta bort den
övre gränsen SO om 400 000
euro för M04 investeringsstöd
till lantbruket**

Den gränsen i programmet är för låg
för dagens åländska lantbruk.

Gränsen, om den skulle vara kvar
begränsar:

* mjölkproduktion, upp till maximalt
120 kor

* äppelodling, upp till maximalt 20 ha

* En övre gräns är inget krav från kommissionen.

* Gränsen motverkar programmets målsättningar om ökad konkurrenskraft målet med att öka mängden råvara till livsmedelsindustrin.

Prezi

**Därför föreslås att
den övre gränsen om
400 000 tas bort!**

Programändring (ändring
nr 3) gällande att ändra
den övre gränsen SO om
400 000 euro för startstöd
till 800 000 euro

Prezi

Prezi är ett krav från

Comission

- En övre gräns är ett krav från kommissionen.
- Nuvarande gräns oskäligt låg och bör höjas för att alla åländska jordbruk skall ha möjlighet att göra generationsväxling

- Dagens jordbruk kräver en relativt stor ekonomisk storlek för att vara hållbara.
- Egen statistik för de som erhållit inv stöd visar på bruttomsättning om 438 000 euro och ett resultat om 111 000 (-räntor)
- En generationsväxling sker oftast i samband med utveckling och en utökad produktion

Därför föreslås en
förhöjning av värdet
från 400.000 till 800.000
euro!

Miljö- och klimatvänligt jordbruk

- Tre tekniska förändringar inom;**
- Alternativa bekämpningsmetoder
 - Odling av markförbättrande växter
 - Uppfödning av ursprungsraser

Alternativa bekämpningsmetoder

- Grupperingen av de två olika metodgrupperna preciseras
- Dubbleringar i texterna stryks
- Innehållet i åtgärden är oförändrat

Odling av markförbättrande växter

- Förändringar för att förhindra dubbelfinansiering gentemot förgröning
- ingen specifik kategori markluckrande längre

Uppfödning av ursprungsraser

- Rasen kvävlandsgrå
erhåller ingen ersättning
- Ingen traditionell
ursprungsras på Åland

Ekologisk produktion

- För att ingå åtagande om eko för en del av gården har avsikten varit att övriga arealen skall omfattas av ett miljöåtagande
- I programmet nämns specifikt balanserad användning av näringsämnen som krav vilket inte var meningen
- Ändringen består i ett allmänt krav om ett miljöåtagande för övriga areal

Kompensationsbidraget

- I programmet finns en begränsning om att gröngödslingsvall inte får överstiga mer än 50 % av arealen
- Ändring om att denna begränsning tas bort och regleras utanför programmet för att öka flexibiliteten

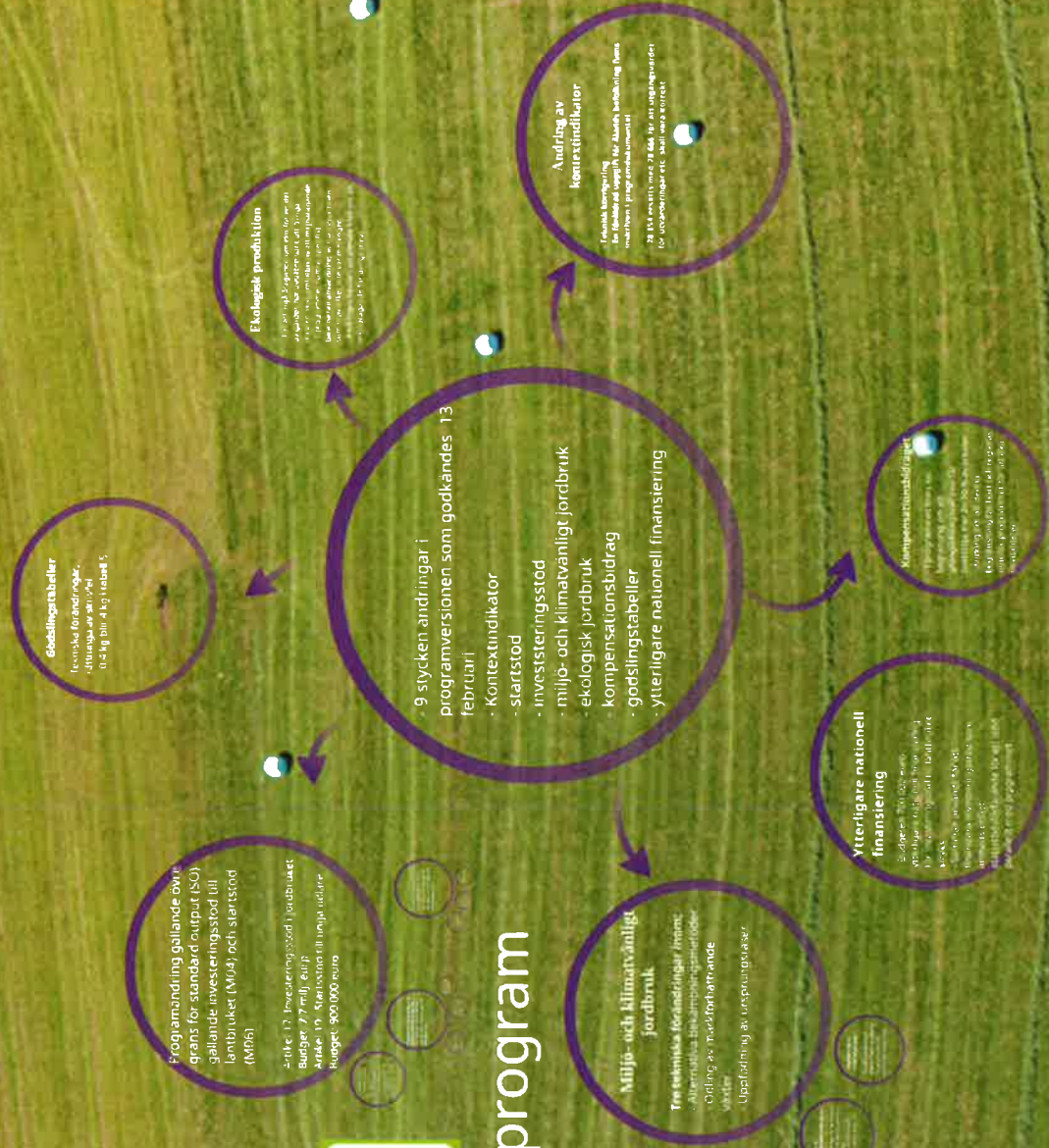
Gödslingstabeller

Tekniska förändringar,
rättnings av skrivfel:
- 0,4 kg blir 4 kg i tabell 5

Ytterligare nationell finansiering

- Budgeten 700 000 euro ytterligare nationell finansiering för investeringstöd till lantbruket stryks
- Summan används för att finansiera investeringsstöd som anmälts enligt statsstödsförfarande för ett stöd parallellt med programmet

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 Program- ändring 1

ÅLANDS LANDSBYGDSUTVECKLINGSPROGRAM 2014-2020

PROGRAMÄNDRING 1
ÅTGÄRD M04 INVESTERINGAR I FYSISKA TILLGÅNGAR

Alandica 3 juni 2015
Susanne Strand

Bilaga 14

FÖRESLAGNA ÄNDRINGAR

- Teknisk korrigerig av kontextindikatorn befolkning (28 666) åtgärden M19 Stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling.
- Delåtgärd M04 Investeringar i fysiska tillgångar, delåtgärd stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter.

Förslag; inköp av begagnad utrustning kan utgöra en stödberättigande utgift under förutsättning att säljaren kan intyga att utrustningen inte inköpts med hjälp av offentligt bidrag någon gång under de senaste fem åren. Kostnaden för begagnad utrustning måste vara lägre än kostnaden för liknande ny utrustning.

Motivering till M04

- Majoriteten av företagen på Åland är SMF där 86 procent av företagen sysselsätter fyra personer eller färre. Möjligheten att köpa in begagnad utrustning kan i synnerhet för den småskaliga livsmedelsförädlingen vara avgörande för om investeringen kan genomföras eller inte.
- Billigare utrustning kan göra att fler företag kan komma igång och utvecklas.
- Fler ansökningar bedöms leda till ett mer selektivt urval av insatser med bäst förutsättningar att bidra till programmets mål.
- Återanvändning av begagnad utrustning, som bedöms uppfylla relevanta krav på tekniska funktioner, bör även ses som positivt ur ett miljöperspektiv.

Risker i genomförande och begränsande åtgärder M04

- Bedömningen av kostnadseffektiviteten
 - För att säkerställa att priset är lägre än en ny utrustning kommer LR att kräva att stödmottagaren ska lämna in offerter på motsvarande ny utrustning alternativt likartad såtillvida en liknande inte finns på marknaden. Utifrån ålder på utrustningen och priset på motsvarande ny utrustning bedömer förvaltningsmyndigheten om priset på den begagnade utrustningen kan anses kostnadseffektiv.

